

## Stedelijk Museum Amsterdam

## Jaarverslag 2012

**Inhoud**

Voorwoord directie 3

Bericht van de Raad van Toezicht 5

**Tentoonstellingen**

Overzicht 7

Samenvatting tentoonstellingen 2012 9

**Collectie**

Aanwinsten 11

Aankopen 12

Schenkeningen 25

Art Handling 31

Bruiklenen 32

Restauraties 38

Onderzoek en publicaties 48

Bibliotheek en Archief 49

**Public Program**

Samenvatting 50

Overzicht activiteiten Public Program 51

**Educatie en publieksbegeleiding**

Samenvatting 58

Overzicht activiteiten Educatie 61

**Stedelijk Museum Bureau Amsterdam**

Overzicht 62

Programma 63

**Marketing en communicatie**

Marketing	66
Pers	67
Website en social media	68

**Development**

Overzicht	69
Founders, sponsoren, donateurs	70
Stedelijk Museum Business Club (SMBC)	73
Vrienden Stedelijk Museum Amsterdam	74
Zaalvernoemingen	75

**Organisatie**

Missie	76
Algemeen	
Organigram	
Medewerkers	78
Nevenactiviteiten	88
Raad van Toezicht	95
Colofon	97

Bijlage:

**Jaarrekening**

Jaarverslag van het bestuur	
Jaarrekening	

## Voorwoord

2012 stond voor het Stedelijk Museum in het teken van de opening van het vernieuwde en gerenoveerde museumgebouw aan het Museumplein. Dit was een hoogtepunt voor alle medewerkers én het publiek. Met de langverwachte heropening werd Amsterdam als stad voor moderne kunst weer tot leven gewekt.

Ruim 2.500 objecten uit de collectie werden geïnstalleerd in het historische gebouw en voor het eerst konden wij tentoonstellingen presenteren in de prachtig en gedurfde nieuwbouw van Benthem Crouwel Architecten, dat zowel functioneel als esthetisch een hoogstandje is.

In de maanden nadat Hare Majesteit Koningin Beatrix op 22 september het Stedelijk Museum feestelijk heropende, mochten wij in drie maanden tijd ruim 300.000 bezoekers verwelkomen – een aantal dat al onze verwachtingen overtrof.

Ter gelegenheid van de opening kreeg het museum *H.M. (2012)* geschonken, het monumentale portret van Hare Majesteit Koningin Beatrix van Luc Tuymans, was het instaat om het intrigerende schilderij *Osama (2010)* van Marlene Dumas te verwerven en kon het, dankzij steun, de installatie van Dan Flavin aankopen, dat de kunstenaar in 1986 speciaal voor het museum maakte. Aan de vooravond van de heropening maakte een donateur het mogelijk dat het iconische beeldhouwwerk *Sight Point (for Leo Castelli) (1972)* van Richard Serra herplaatst werd voor de nieuwe entree aan het Museumplein. Het Stedelijk kon ook installaties van Barbara Kruger en Louise Lawler aan de collectie toevoegen, terwijl het nieuwe entreegebied verlevendigd werd met het monumentale wandkleed dat bureau Inside Outside van Petra Blaisse speciaal voor het Stedelijk ontwierp, en dat in nauwe samenwerking met Desso werd uitgevoerd.

De eerste tijdelijke tentoonstelling in het nieuwe Stedelijk, *Beyond Imagination*, markeerde de terugkeer van het museum als middelpunt van de Amsterdamse hedendaagse kunstwereld en was een eerbetoon aan de kunst die in Amsterdam en Nederland wordt gemaakt. De presentatie omvatte nieuwe projecten en in opdracht gemaakte werken van twintig kunstenaars die in Nederland actief zijn.

Als eerste tentoonstelling in de bijzondere, 1.100 vierkante meter grote zaal in de nieuwe vleugel, lieten onder de titel *Works in Place* hedendaagse kunstenaars zien hoe ze omgaan met ruimte en plaats. De tentoonstelling belichtte recente aanwinsten en andere werken uit de collectie.

De eerste internationale tentoonstelling die het Stedelijk na de heropening presenteerde was het grote overzicht van de Amerikaanse kunstenaar Mike Kelly. Met bijna 200 werken nam de tentoonstelling *Mike Kelley* vrijwel de hele nieuwbouw in beslag, voordat hij door zou reizen naar Parijs, New York en Los Angeles.

Het Stedelijk heeft educatie centraal in zijn missie, met talrijke innovatieve programma's voor bezoekers van alle leeftijden. De prachtige Blikopener Spot is nu de uitvalsbasis voor het *peer education* programma, en ook het Familielab en de Studio's voor workshops zijn nieuwe, levendige plekken. Met grote voldoening zagen wij dat aan het dynamische Public Program tal van kunstenaars, wetenschappers en collega-instituten deelnamen, en dat met de evenementen een nieuw publiek aangesproken werd.

Nieuw in het heropende Stedelijk waren afgelopen jaar ook het uitnodigende Restaurant Stedelijk en het Zadelhoff Café, met de inrichting ontworpen door Concern, evenals de uitgebreide museumwinkel van de gerenommeerde uitgever en *retailer* Walther König – het enige filiaal in Nederland.

Zo werd het Stedelijk Museum in 2012 weer wat het moet zijn: een (t)huis voor kunst, kunstenaars en kunstliefhebbers uit de hele wereld en de trots van de stad en zijn bewoners.

Wij danken iedereen die de heropening van het Stedelijk mogelijk heeft gemaakt, om te beginnen alle medewerkers en onze toegewijde Raad van Toezicht. Onze diepe waardering gaat uit naar de begunstigers van de Stichting Fondsenwerving, de Gemeente Amsterdam, onze hoofdsponsor Rabobank, sponsoren Audi, Ahold en Medellín Secret, de Turing Foundation en alle andere fondsen die ons zo genereus gesteund hebben, evenals de kunstenaars, donateurs, verzamelaars en vrijwilligers die ieder een onschatbare bijdrage hebben geleverd aan dit instituut.

Ann Goldstein, artistiek directeur

Karin van Gilst, algemeen directeur

Patrick van Mil, zakelijk directeur t/m 31 oktober 2012

## Bericht van de Raad van Toezicht

Namens de Raad van Toezicht richt ik mij graag tot u met een kort verslag over het afgelopen jaar.

2012 was in alle opzichten een bijzonder jaar voor het museum. Een jaar waarin het museum feestelijk heropende en honderdduizenden enthousiaste bezoekers ontving, maar ook een jaar waarin medewerkers werden ontslagen om de begroting sluitend te houden.

2012 was dan ook een jaar waarin door de raad niet alleen toezicht is gehouden, maar daarnaast ook is gepoogd het museum in allerlei andere opzichten tot steun te zijn.

Het actieve toezicht vertaalde zich in vijf vergaderingen van de raad – en in zeven vergaderingen en petit – audit – comité. Er is met name extra aandacht besteed aan toezicht op de uitgaven voor het openingsjaar en aan de gevolgen voor de bedrijfsvoering van de aanzienlijk lagere subsidie van de Gemeente Amsterdam.

Ook hebben de leden van de raad gedurende het jaar een rol gespeeld in de besprekingen met de gemeente over het museumgebouw, in het aantrekken en versterken van banden met particulieren en bedrijven, in het debat en de onderhandelingen over de bezuinigingen op de kunst en tot slot in het werven van gelden.

Met de directie is bovendien wederom uitgebreid van gedachten gewisseld over onder andere de artistieke visie, de organisatiestructuur, het personeelsbeleid, de financiën en over het beleid betreffende fondsenwerving, communicatie en marketing. De raad heeft zorg gedragen voor een uitgebreide evaluatie en beoordeling van de directie en heeft tevens regelmatig contact gehad met de ondernemingsraad.

Het jaar begon al goed met de verhuizing van alle kantoormedewerkers naar de prachtige nieuwe burelen aan het Museumplein. Een mooi begin van een belangrijk jaar – er was lang genoeg gewacht met de terugkeer. De weken voorafgaande aan de opening waren een mooie kans om al diegenen die zo lang en geduldig hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit museum te bedanken met een voorproefje van het te heropenen museum: sponsors, familieleden van de medewerkers, schenkers en al die anderen die bijdragen aan dit museum mogelijk maken. De opening zelf door Hare Majesteit Koningin Beatrix was een feestelijke gebeurtenis. Ook de opening van de Mike Kelley-tentoonstelling aan het eind van het jaar was een hoogtepunt.

De aanzienlijke korting op de verwachte gemeentebijdrage noopte het museum, kort na de heropening, tot hard ingrijpen. Op veel budgetten is aanzienlijk gekort, maar de ingrepen in het personeelsbestand waren het pijnlijkst.

De raad nam in oktober 2012 afscheid van Yoeri Albrecht, Jacobina Brinkman en Mariá Hlavajová. Vanaf het moment van verzelfstandiging hebben zij elk op eigen wijze een belangrijke rol gespeeld bij het toezicht en bij de heropening van het museum. Niet altijd een dankbare taak, maar wel een die veel dank verdient. Bij dezen. De raad verwelkomde per 12 oktober 2012 Cees de Bruin als nieuw lid.

Patrick van Mil gaf aan zijn talenten buiten het museum verder te willen ontwikkelen, nadat de heropening op uitstekende wijze werd afgerond. De raad besteedde veel aandacht aan het definiëren van het juiste profiel van zijn opvolger, aan het bepalen van de juiste organisatiestructuur en aan het vinden van die juiste opvolger. Met Karin van Gilst die als Algemeen Directeur in december werd aangekondigd, meent de raad een goede opvolger gevonden te hebben. Samen met Directeur Ann Goldstein vormt zij een sterke directie, met wie het museum in dit nieuwe tijdperk een stralende toekomst tegemoet gaat.

Graag noem ik ook de belangrijke bijdrage van Erik Gerritsen die het museum tijdelijk bijstond en enkele moeilijke dossiers op uitermate menselijke en vaardige wijze heeft behandeld.

Namens de raad wil ik de directie, met name Directeur Ann Goldstein om haar gepassioneerde artistieke visie, en alle medewerkers van het Stedelijk Museum hartelijk danken voor hun inzet, doorzettingsvermogen en geduld in de wetenschap dat de toekomst er mooi uitziet!

Alexander Ribbink, voorzitter Raad van Toezicht

## Tentoonstellingen

Het Stedelijk Museum Amsterdam is het grootste museum voor moderne en hedendaagse kunst en vormgeving in Nederland. Na de renovatie van het museumgebouw uit 1895 en de komst van de nieuwe vleugel aan het Museumplein is er nu meer ruimte dan ooit om de iconische werken uit de collectie te kunnen tonen. Voor het eerst kreeg ook de collectie vormgeving een prominente en vaste plek.

De helft van de begane grond van het historische gebouw werd ingericht met beeldende kunst van 1860 tot 1960. Tot de hoogtepunten behoren sleutelwerken uit het oeuvre van Vincent van Gogh, Wassily Kandinsky, Ernst Ludwig Kirchner, Franz Marc, Chaïm Soutine, Marc Chagall, Henri Matisse, Piet Mondriaan, Theo van Doesburg, Kazimir Malevich, Charley Toorop, Max Beckmann, Jackson Pollock, Asger Jorn, Karel Appel en de kunstenaars die deel uitmaakten van de CoBrA groep. In het circuit laten twee zalen wisselende presentaties zien uit de collectie werken op papier en fotografie.

De andere helft van de begane grond is sinds de heropening gewijd aan een indrukwekkend overzicht van de collectie vormgeving van 1900 tot nu. Meubelen, glaswerk, keramiek, sieraden, affiches, drukwerk en textiel zijn in een losse chronologie thematisch gepresenteerd. In dit circuit is werk te zien van vooraanstaande ontwerpers als H.P. Berlage, Josef Hoffmann, Piet Zwart, Tapio Wirkkala, Ettore Sottsass en Sheila Hicks. De opstelling bevat ook belangrijke stukken van De Stijl, met als hoogtepunt de compleet gerestaureerde *Harrenstein Slaapkamer* van Gerrit Rietveld uit 1926 – een van de weinige overgebleven interieurs van De Stijl. De invloed van het Stedelijk zelf op vormgeving komt tot uiting in de grafische ontwerpen van oud-directeur Willem Sandberg en van Wim Crouwel, lang de vaste grafisch vormgevers van het museum.

Op de eerste verdieping zijn belangrijke werken te zien van 1960 tot nu: publiekslievelingen uit de collectie zoals *La perruche et la sirène* van Henri Matisse, *The Beanery* van Ed Kienholz en *Bellevue II* van Andy Warhol. Eigen zalen kregen onder meer Willem de Kooning, Barnett Newman en Hanne Darboven. De eerste collectiepresentatie bevatte ook werk van onder meer Jo Baer, Lee Bontecou, Jan Dibbets, Rineke Dijkstra, Marlene Dumas, Ger van Elk, Isa Genzken, Gilbert & George, Elsworth Kelly, Yves Klein, Martin Kippenberger, Joseph Kosuth, Piero Manzoni, Brice Marden, Cady Noland, Bruce Nauman, Gordon Matta-Clark, Robert Rauschenberg en Richard Serra, samen met nieuwe aankopen van kunstenaars als Stanley Brouwn, Bruce Conner, Simone Forti, Richard Hawkins, Paulina Olowska, Martha Rosler, Wolfgang Tillmans, Danh Vo en Guido van der Werve.

In de nieuwbouw markeerde de eerste tijdelijke tentoonstelling *Beyond Imagination* de terugkeer van het museum als middelpunt van de Amsterdamse hedendaagse kunstwereld en was een eerbetoon aan de kunst die in Amsterdam en Nederland wordt gemaakt. Voor deze tentoonstelling vroegen Martijn van Nieuwenhuyzen, curator van het Stedelijk, en gastcurator Kathrin Jentjens, voormalig directeur van de Kölnischer Kunstverein, kunstenaars hun gedachten te laten gaan over de manier waarop grenzen tussen realiteit en verbeelding, authenticiteit en rollenspel zijn vervaagd, daarbij verwijzend naar de ontwikkelingen op het terrein van de politiek, financiële wereld en de media.

Een recordaantal van 657 kunstenaars reageerde op dit thema. Een jury bestaande uit de curatoren en drie overige leden – Frédérique Bergholtz, Koen Brams en Melvin Moti – beoordeelden de inzendingen. In de traditie van de Gemeentelijke Kunstaankopen bood deze tentoonstelling een internationale kijk op de Nederlandse kunst van vandaag. *Beyond Imagination* omvatte ook nieuwe projecten en in opdracht gemaakte werken van twintig kunstenaars, geboren in Nederland en elders maar in 2012 allemaal actief in Nederland. De deelnemende kunstenaars waren James Beckett, Eric Bell and Kristoffer Frick, Rossella Biscotti, Eglé Budvytyté, Jeremiah Day, Christian Friedrich, Sara van der Heide, Suchan

Kinoshita, Susanne Kriemann, Matthew Lutz-Kinoy, Snejanka Mihaylova, Rory Pilgrim, Falke Pisano, Julika Rudelius, Fiona Tan, Jennifer Tee, Jan van Toorn, Vincent Vulsma en Andros Zins-Browne. De tentoonstelling werd mede mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de Gemeente Amsterdam en een genereuze bijdrage van het Goethe Instituut Amsterdam en de Ambassade van de Bondsrepubliek Duitsland.

Ter gelegenheid van de heropening van het Stedelijk maakte de jonge Britse kunstenaar Rory Pilgrim de performance *Open*, die tijdens de Koninklijke opening werd uitgevoerd. In deze performance verbond Pilgrim het verleden van het museum met de toekomst. Verwijzend naar de tradities van ceremonies, creëerde hij in zijn hymne een weefsel van gesproken en gezongen woord. *Open* werd uitgevoerd door het Nationaal Jeugdkoor onder leiding van Wilma ten Wolde en door drie Blikopeners van het Stedelijk Museum, die allen een kort statement gaven. Hare Majesteit Koningin Beatrix onthulde bij wijze van openingshandeling een met de hand geborduurde banier met de tekst OPEN naar ontwerp van Pilgrim. Vervolgens was in de monumentale roltrap in de nieuwbouw van het museum Pilgrims geluidsinstallatie *Open* te horen, gebaseerd op elementen uit de openingsceremonie.

*Works in Place* was de eerste tentoonstelling in de 1.100 vierkante meter grote, monumentale zaal in de nieuwe vleugel van het Stedelijk Museum. De getoonde werken van Carl Andre, Rodney Graham, Joan Jonas, John Knight, Barbara Kruger, Steve McQueen, Melvin Moti, Sigmar Polke, Thomas Struth en Diana Thater – alle uit de collectie van het Stedelijk – lieten de verschillende manieren zien waarop kunstenaars ruimte een belangrijke rol laten spelen in hun werk.

*De Best Verzorgde Boeken 2011* toonde de mooiste boeken die dat jaar in Nederland waren uitgegeven. Van de 338 ingezonden boeken werden er dertig geselecteerd door een vakjury bestaande uit Jan de Boer, Frederike Huygen, Fokko Tamminga en Astrid Vorstermans. *De Best Verzorgde Boeken* wordt sinds 1932 georganiseerd door de Stichting De Best Verzorgde Boeken en getoond in het Stedelijk Museum.

De eerste internationale tentoonstelling was het grote overzicht van de Amerikaanse kunstenaar Mike Kelley (1954-2012). Hij bracht in 35 jaar een opzienbarend en veelzijdig oeuvre voort bestaande uit schilderkunst, sculpturen, installaties, performances, muziek, video en fotografie. Dit was het eerste uitgebreide overzicht van Kelleys werk sinds 1993. De tentoonstelling beleefde zijn première in het Stedelijk Museum in Amsterdam en reist in 2013 door naar Centre Pompidou in Parijs, MoMA PS1 in New York en MOCA in Los Angeles. Met bijna 200 werken nam de tentoonstelling *Mike Kelley* vrijwel de hele nieuwbouw in beslag. De tentoonstelling is georganiseerd door Ann Goldstein, directeur Stedelijk Museum, in samenwerking met de Mike Kelley Foundation for the Arts. Curator van het eerste tentoonstellingsconcept is Eva Meyer-Hermann.

Het Stedelijk Museum ontving voor deze tentoonstelling de Turing Toekenning 2009: de prijs van € 450.000 die de Turing Foundation elke twee jaar uitreikt aan het museum met het beste tentoonstellingsplan. De totstandkoming van de tentoonstelling is mogelijk gemaakt dankzij steun van de voornaamste begunstiger Turing Foundation, hoofdbegunstigers Cees en Inge de Bruin-Heijn en de Andy Warhol Foundation for the Visual Arts en additionele sponsoring van All Art Initiatives. Rabobank was hoofdsponsor van de presentatie van de tentoonstelling in Amsterdam.



**Overzicht tentoonstellingen in 2012:***Collectiepresentatie beeldende kunst en vormgeving*

Vanaf 23 september 2012

*Works in Place*

23 september t/m 4 november 2012

Werken uit de collectie van Carl Andre, Rodney Graham, Joan Jonas, John Knight, Barbara Kruger, Steve McQueen, Melvin Moti, Sigmar Polke, Thomas Struth en Diana Thater lieten de verschillende manieren zien waarop kunstenaars ruimte een belangrijke rol laten spelen in hun werk.

*Beyond Imagination: Voorstellen tot Gemeentelijke Kunstaankopen 2012*

23 september t/m 11 november 2012

De deelnemende kunstenaars waren James Beckett, Eric Bell and Kristoffer Frick, Rossella Biscotti, Eglé Budvytyté, Jeremiah Day, Christian Friedrich, Sara van der Heide, Suchan Kinoshita, Susanne Kriemann, Matthew Lutz-Kinoy, Snejanka Mihaylova, Rory Pilgrim, Falke Pisano, Julika Rudelius, Fiona Tan, Jennifer Tee, Jan van Toorn, Vincent Vulsma en Andros Zins-Browne.

*De Best Verzorgde Boeken 2011*

17 oktober t/m 25 november 2012

*Mike Kelley*

15 december 2012 t/m 1 april 2013

**Buiten het museum:***Steve McQueen: Blues Before Sunrise*

7 maart t/m 25 maart 2012

Het Stedelijk Museum presenteerde in het Vondelpark in Amsterdam een ambitieus project van de internationaal bekende Britse kunstenaar en regisseur Steve McQueen. Voor *Blues Before Sunrise* gaven twee weken lang alle 275 straatlantarens van het park blauw licht in plaats van wit. Daarmee werd het nachtelijke beeld van het bekendste park van Nederland geheel getransformeerd. De gemeente besloot het project op 20 maart voortijdig stop te zetten omdat ze de verkeersveiligheid niet langer kon garanderen.

*Samenwerking Holland Festival*

Het Stedelijk Museum en het Holland Festival werken nauw samen in projecten die zich afspelen op het grensvlak van muziek, theater en beeldende kunst.

Programmering 2012:

*Ancient Evenings*

Muzikale workshop van Matthew Barney en Jonathan Bepler

9 en 10 juni 2012

Op uitnodiging van het Stedelijk Museum ontwikkelde kunstenaar Matthew Barney samen met componist Jonathan Bepler een deel van de soundtrack van zijn nog uit te brengen film *Ancient Evenings*. Barney begon *Ancient Evenings* in 2008 als een serie live performances op locatie. Tijdens hun verblijf in Amsterdam werkten Barney en Bepler verschillende muzikale ideeën uit voor de feature film die hij van de live performances maakt. De resultaten van de workshops in Amsterdam werden gepresenteerd in Theater Frascati, door een internationale cast van performers, acteurs en zangers.

*De Rode Kimono*

Muziekstuk van Micha Hamel, geïnspireerd op het gelijknamige schilderij van G.H. Breitner uit de collectie van het Stedelijk  
18 en 19 juni 2012

De Nederlandse componist Micha Hamel schreef een splinternieuw muziekstuk rond het schilderij *De Rode Kimono* van G.H. Breitner uit 1893–1894, een van de publiekslievelingen uit de collectie van het Stedelijk Museum. Hamel was zodanig onder de indruk van het kunstwerk dat hij in 2012 een abstracte filmimpressie van het doek maakte. Tijdens het Holland Festival bracht hij deze impressie met zijn eigen compositie samen. Danser en improvisator Michael Schumacher combineerde die avond de gefilmde beelden met live beelden, die tijdens de voorstelling gemaakt werden van het op het toneel aanwezige schilderij.

*TRANSIT, Amsterdam Centraal*

Onder de titel TRANSIT presenteerden het Stedelijk Museum Amsterdam en NS een nieuwe serie uitingen in de lichtbakken in de middentunnel van Amsterdam Centraal. Programmering 2012:

*Editie 6*

21 december 2011 t/m 2 oktober 2012

Serie abstracte logo's van Nerijus Rimkus, Nora Turato, Olya Troitskaya en Edmundas Stundžius, studenten van de afdeling Grafische Vormgeving van de Gerrit Rietveld Academie, gebaseerd op het uitzicht vanuit de trein of interpretaties van bekende iconen uit de massamedia. In de middentunnel werden de volgende werken getoond: *Paard in het landschap*, *Joy Division*, *Vrijheidsbeeld*, *Donald Duck* en *McDonalds*. Inspiratiebron was het werk van de Nederlandse vormgever Wim Crowwel, die vorig jaar een grote overzichtstentoonstelling had in het Stedelijk Museum tijdens Temporary Stedelijk 2, en die nog altijd van grote invloed is op het werk van een jongere generaties.

*Editie 7*

3 oktober 2012 t/m december 2012

Gedichten van kunstenaar Hanne Lippard, vormgegeven door grafisch ontwerpduo Mevis & Van Deursen, die ook een rol hadden in de openingscampagne. Lippard en Mevis & Van Deursen lieten zich inspireren door de collectie, de identiteit en de feestelijke heropening van het Stedelijk Museum. Hanne Lippard (1984) studeerde twee jaar geleden af aan de Rietveld Academie in Amsterdam en woont en werkt in Berlijn. Haar poëtische en associatieve teksten worden gekenmerkt door opvallende ritmiek en woordrijm.

## Collectie

### Aanwinsten

De collectie van het Stedelijk Museum werd in 2012 verrijkt met vele aankopen en schenkingen, op het gebied van schilderkunst, installaties, fotografie, vormgeving, kunstenaarsboeken en werken op papier.

Zo was in 2012 het schilderij *Osama* van Marlene Dumas – dankzij steun van een particulier donateur – een prachtige aanwinst voor de collectie, die al 35 werken van Dumas bevat. De installatie die de Amerikaanse kunstenaar Dan Flavin in 1986 speciaal voor het museumgebouw maakte, is een goede aanvulling op twee belangrijke werken van hem die al in de collectie van het Stedelijk Museum aanwezig zijn. De installatie kon worden aangekocht met steun van een particuliere donateur, het Mondriaan Fonds en de Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar Titus Fonds.

Voor de meubelcollectie konden de driedimensionaal geprinte *Solid C2 Chair* en de *One\_Shot.MGX Stool* van Patrick Jouin worden verworven, een lang gekoesterde wens van het museum.

Bijzonder was ook een gezamenlijke aankoop, samen met het Van Abbemuseum in Eindhoven, van de fotoserie *The Missing Negatives of the Sonnenfeld Collection uit 2008* van Yael Bartana – mogelijk gemaakt dankzij de financiële steun van Outset NL.

De lijst van schenkingen was in 2012 zelfs langer dan die van aankopen. Mede ter gelegenheid van de heropening toonden kunstenaars, particuliere verzamelaars, galeriehouders en enkele instituten zich zeer betrokken en vrijgevig – het museum kreeg schilderkunst, werken met bewegend beeld en geluid, fotografie, vormgeving, installaties, boeken en werken op papier geschonken.

Ter gelegenheid van de opening schonken anonieme begunstigers, met medewerking van Galerie David Zwirner, New York een monumentaal portret van Hare Majesteit Koningin Beatrix, geschilderd door Luc Tuymans. Het is het eerste werk dat Tuymans ooit in opdracht vervaardigde en het heeft een prominente plek gekregen in de eerste tentoonstellingszaal in het historische gebouw.

Een opvallende toevoeging aan de nieuwe entree en restaurant van het Stedelijk Museum is het 200 m<sup>2</sup> grote wandkleed dat bureau Inside Outside van Petra Blaisse speciaal voor de nieuwbouw ontwierp. Het tapijt, getiteld *Damast*, verbindt de oud- en nieuwbouw van het museum, draagt bij aan een goede akoestiek in de ruimtes en is tegelijkertijd een sfeerbepalend element. Het is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen Inside Outside en tapijtfabrikant Desso, partner en sponsor, en die speciaal hiervoor innovatieve weeftechnieken inzette.

Aan de vooravond van de heropening is het iconische beeldhouwwerk *Sight Point (for Leo Castelli)* van de Amerikaanse kunstenaar Richard Serra opnieuw geïnstalleerd aan het Museumplein. Het in 1972 ontworpen werk bestaat uit drie weervaste stalen platen van elk 17 ton en van 11,7 bij 3,0 meter en 6,4 cm dik, die elkaar in evenwicht houden en aan de bovenkant een driehoek vormen. In 1975 is het beeld onder het directoraat van Edy de Wilde geïnstalleerd in de voormalige beeldentuin van het museum, maar het moest in 1997 plaats maken voor de herinrichting van het Museumplein. Nu heeft het weer een vaste plek nabij de nieuwe entree.

## Aankopen 2012

## Fotografie

Bartana, Yael

*The Missing Negatives of the Sonnenfeld Collection*, fotoserie, 2008

Annet Gelink Gallery (Amsterdam, NL)

Gezamenlijke aankoop van Van Abbemuseum, Eindhoven en Stedelijk Museum Amsterdam met de financiële steun van Outset NL en van het Mondriaan Fonds

Hartt, David

*Archive at the Johnson Publishing Company Headquarters, Chicago, Illinois*, 2011

Corbett vs. Dempsey (Chicago, VS)

Hartt, David

*Trophy Room at the Johnson Publishing Company Headquarters, Chicago, Illinois*, 2011

Corbett vs. Dempsey (Chicago, VS)

Ojen, Evert van

*Van Nellefabriek, Rotterdam*, 1930

Venema, Johan (Emmen, NL)

Ruff, Thomas

*Porträt (A. Hütte)*, 1986

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (L. Duwenhögger)*, 1986

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (Stoya)*, 1986

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (A. Kachold)*, 1987

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (B. Job)*, 1987

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (C. Föttinger)*, 1987

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (E. Denda)*, 1987

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (M. Baer)*, 1987

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas

*Porträt (M. Hermes)*, 1987

Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (S. Klarner)*, 1987  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (C. Kewer)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (G. Belz)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (I. Graw)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (L. Coelewij)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (P. Martin)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (P. Stadtbäumer)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (S. Buch)*, 1988  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (A. Giese)*, 1989  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (C. Pilar)*, 1989  
Zwirner, David (Londen, UK)

Ruff, Thomas  
*Porträt (O. Cieslik)*, 1990  
Zwirner, David (Londen, UK)

Sekula, Allan  
*Untitled Slide Sequence*, fotoserie, 1972-2011  
Christopher Grimes Gallery (Santa Monica, VS)

**Grafische vormgeving: typografie**

Acke, Richard / Streuvels, Stijn  
*De Vlaschaard*, boek, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Bottenheim, Jacob Wolf  
*De student voor den vrede*, brochure, 1931  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Cahn, Henny  
*Augurken*, etiket, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Elffers, Dick  
*Kunsthandel De Schakel*, uitnodiging, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Elffers, Dick / Andriessse, Emmy / Breyer, Charles / Oorthuys, Cas / Taconis, Kryn / Windig, Ad  
*De vrije katheders – speciale uitgave*, weekblad, 1945  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Ernst, Helen  
*Zo lacht Moskou*, boek, 1936  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

Haas, Nico de / Govers, A.N.N.V.  
*Kataloog Sint Jan*, catalogus, 1933  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Haas, Nico de  
*WIJ – ons werk ons leven*, tijdschrift, 1936  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Halem, Hansje van  
*Go Slow*, uitnodiging, 2004  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Smeedwerk*, 2005  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Verhuisbericht*, 2007  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Kunstenaars doen wat zij willen*, boek, 2009  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Master Diploma Sandberg Instituut*, diploma, 2011  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Nijverheden. De evolutie van ambachten / Industrious Artefacts.*  
*The evolution of crafts*, catalogus, 2011  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Uit de schaduw*, boek, 2011  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Huszár, Vilmos  
*Zuivere boenwas. Bruynzeel*, verpakking, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Huszár, Vilmos  
*Holland deuren. Bruynzeel*, brochure, ca. 1920  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Jongert, Jac. / Ojen, Evert van  
*Van Nelle's tabak voor uw pijp en sigaret*, notitieboekje, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Jongert, Jac. / Ojen, Evert van  
*Breek met de oude sleur*, reclaimedrukwerk, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Jongert, Jac. / Ojen, Evert van  
*Tabaksprijscourant*, brochure, 1935  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Kamman, Jan  
*Volker Bouwmaatschappij N.V.*, reclaimedrukwerk, 1938  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Lebedev, Vladimir Vasilevich  
*Bagazh*, kinderboek, 1929  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

Lebedev, Vladimir Vasilevich  
*De reis door Rusland*, kinderboek, 1930  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

Loeber, Lou / Smeding, Alie  
*Als een bes in een hofje*, boek, 1927  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Onbekend  
*Kolkhoznaya visna*, kinderboek, 1932  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

Onbekend  
*Chromaline. Gispén*, gebruiksaanwijzing, 1936  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oorthuys, Cas  
*Plan van actie voor arbeid en brood*, brochure, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oorthuys, Cas  
*Verf en kunst*, maandblad, na 1931, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oorthuys, Cas  
*USSR im Bau*, maandblad, 1932  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oorthuys, Cas  
*Stalin's groote rede*, brochure, 1940  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oorthuys, Cas  
*W.I. Lenin*, gedenkboek, 1940  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oosterbaan, A.M. / Bordewijk, F.  
*Blokken*, boek, 1931  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Oosterbaan, A.M. / Bordewijk, F.  
*BINT – Roman van een zender*, boek, 1937  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Presser, Sem / Kroonder, F.G.  
*Fotografisch ABC*, boek, 1940  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Rietveld, Gerrit  
*De Gemeenschap*, prospectus, 1926  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Rietveld, Gerrit / Schuitema, Paul  
*Nieuw Rusland*, maandblad, 1931  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Rodchenko, Aleksander  
*Exposition de 1925. Section URRS*, catalogus, 1925  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

Sandberg, Willem  
*Aanvullende gerechten bij den broodmaaltijd*, reamedrukwerk, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Sandberg, Willem  
*Onze koffietafel – broodbeleggingen en dranken in distributietijd*, reamedrukwerk, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Sandberg, Willem  
*Wonen*, uitnodiging, 1936  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Sandberg, Willem  
*Honderd jaar Fransche Kunst*, uitnodiging, 1938  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Sandberg, Willem  
*servus fidei, lectura sub aqua – Experimenta Typografica*, publicatie, 1943  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Schuitema, Paul  
*C. Chevalier Etiketten*, vloeiblad, 1929  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Schuitema, Paul  
*De Gemeenschap*, maandblad, 1930  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Schuitema, Paul  
*De 8 en Opbouw*, agenda, 1935  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Schuitema, Paul  
*De 8 en Opbouw*, tijdschrift, 1936  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Schuitema, Paul  
*Waar Nederland trots op is*, maandblad, 1940  
Venema, Johan (Emmen, NL)



Stapel, Frits  
*N.V. Nederlandse Kabel Fabriek, Delft*, brochure, datering onbekend  
Venema, Johan (Emmen, NL)

Sutnar, Ladislav  
*Zijeme 1931*, tijdschrift, 1931-1932  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

#### Grafische vormgeving: affiches

Halem, Hansje van  
*Prehistorie*, 2010  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Bart de Baets presents*, 2010  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Job Wouters presents*, 2010  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Michiel Schuurman presents*, 2010  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Miek Zwamborn presents*, 2010  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Johann Kauth presents*, 2011  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Pinar & Viola presents*, 2011  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

Halem, Hansje van  
*Schrank8 voor Koen Taselaar presents*, 2012  
Halem, Hansje van (Amsterdam, NL)

#### Industriële vormgeving

Brockhage, Hans / Andrä, Erwin / Siegfried Lenz  
*Schaukelwagen*, auto, schommelstoel, 1950  
Quittenbaum Kunstauktionen Gmbh (München, DE)

Iosa Ghini, Massimo / Memphis  
*Harvey's*, stropdas, ca. 1985  
Botterweg Auctions Amsterdam (Amsterdam, NL)

Jouin, Patrick  
*Solid C2 Chair*, stoel, 2004  
.MGX by Materialise (Leuven, BE)  
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Jouin, Patrick  
*One\_Shot.MGX*, kruk, 2006  
.MGX by Materialise (Leuven, BE)

Pasquier, Nathalie du / Memphis  
stropdas, ca. 1985  
Botterweg Auctions Amsterdam (Amsterdam, NL)

Sottsass, Ettore / Memphis  
stropdas, ca. 1985  
Botterweg Auctions Amsterdam (Amsterdam, NL)

Sowden, George / Memphis  
stropdas, ca. 1985  
Botterweg Auctions Amsterdam (Amsterdam, NL)

Sowden, George / Memphis  
stropdas, ca. 1985  
Botterweg Auctions Amsterdam (Amsterdam, NL)

### Installaties

Boezem, Marinus  
*Weather Drawings*, 1969  
Boezem, Marinus (Middelburg, NL)  
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Boulos, Mark  
*No Permanent Address*, 2010  
Galerie Diana Stigter (Amsterdam, NL)

Erek, Cevdet  
*Rulers and Rhythm Studies (2007-11)*, 2011  
Akinci, Galerie (Amsterdam, NL)  
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Flavin, Dan  
*untitled (to Piet Mondrian through his preferred colors, red, yellow and blue)*, 1986  
Zwirner, David (New York, VS)  
Verworven met financiële steun van de heer R.H. Defares, Amsterdam, het Mondriaan Fonds en de Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar Titus Fonds

Flavin, Dan  
*untitled (to Piet Mondrian who lacked green) 2*, 1986  
Zwirner, David (New York, VS)  
Verworven met financiële steun van de heer R.H. Defares, Amsterdam, het Mondriaan Fonds en de Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar Titus Fonds

Kruger, Barbara  
*Untitled (Past, Present, Future)*, 2010-2012  
Kruger, Barbara (New York, VS)

Lawler, Louise  
*Produced in 1988, Purchased in 1989, Produced in 1989, Purchased in 1993*,  
1995-2010  
Metro Pictures (New York, VS)

Lieshout, Erik van  
*Commission*, 2011  
Annet Gelink Gallery (Amsterdam, NL)

Sekula, Allan  
*Meditations on a Triptych*, 1973-1978  
Christopher Grimes Gallery (Santa Monica, VS)

Stark, Frances  
*Nothing is enough*, 2012  
Gavin Brown's Enterprise (New York, VS)

#### Kunstenaarsboeken

Darboven, Hanne  
*1975, 1976*  
Sims Reed Rare Books (Londen, UK)

Noorman, Ronald / Szyborska, Wislawa  
*Krijtdiertjes*, 2012  
Noorman, Ronald (Amsterdam, NL)

#### Schilderkunst

Aalders, Steven  
*Palette (Full Spectrum)*, 2012  
Slewe Galerie (Amsterdam, NL)  
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Dumas, Marlene  
*Osama*, 2010  
Frith Street Gallery (Londen, UK)  
Verworven met financiële steun van een particulier donateur

#### Toegepaste kunst: sieraden

Nisslmüller, Manfred  
*broche*, 2001  
Nisslmüller, Manfred (Wenen, AT)  
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

#### Toegepaste kunst: textiel autonoom

Blaisse, Petra / Heuvel, Marieke van den / Desso  
*Damast*, 2012  
Inside Outside (Amsterdam, NL)  
Verworven met steun van Desso, Waalwijk

#### Werken op papier: prenten

Cutts, Simon  
*The Stedelijk Wedge*, 2007  
Boekie Woekie (Amsterdam, NL)  
Verworven met steun van het Mondriaan Fonds

Werkman, Hendrik Nicolaas  
*Soldat libre*, 1943  
Stedelijk Museum Schiedam (Schiedam, NL)

ZINGER presents Grinsven, Steven van / Bladel, Remco van  
747810, portfolio, 2012  
ZINGER presents (Amsterdam, NL)

**Werken op papier: tekeningen**

Harrison, Rachel  
*Untitled*, 2011  
Greene Naftali Gallery (New York, VS)

Harrison, Rachel  
*Untitled*, 2011  
Greene Naftali Gallery (New York, VS)

Harrison, Rachel  
*Untitled*, 2012  
Greene Naftali Gallery (New York, VS)

Harrison, Rachel  
*Untitled*, 2012  
Greene Naftali Gallery (New York, VS)

Kruyder, Herman  
zonder titel, 1930-1931  
Galerie Nieuw Schoten (Haarlem, NL)

Weiner, Lawrence  
*Altered to Suit (storyboard)*, 1978  
Leslie Tonkonow Artworks + Projects (New York, VS)

**Gemeentelijke Kunstaankopen 2011/2012**

**Beeldhouwkunst**

Beckett, James  
*Park-Life: Girl Crushed to Death by Falling Branch*, 2012  
Lentz, Wilfried (Rotterdam, NL)

Beckett, James  
*Park-Life: Serial Killer Hides Bodies in Tree*, 2012  
Lentz, Wilfried (Rotterdam, NL)

Vulsma, Vincent  
*WE455 (IX)*, 2011  
Friedlaender, Galerie Cinzia (Berlijn, DE)

Vulsma, Vincent  
*New Northway*, 2012  
Friedlaender, Galerie Cinzia (Berlijn, DE)

**Installaties**

Bell, Eric / Frick, Kristoffer  
*Hunting in Heaven*, 2012  
Bell, Eric (Berlijn, DE)

Biscotti, Rossella  
*Yellow*, 2010  
Lentz, Wilfried (Rotterdam, NL)

Budvytyté, Eglé  
*Magicians*, 2011  
Budvytyte, Egle (Amsterdam, NL)

Friedrich, Christian  
*Untitled*, 2011  
Friedrich, Christian (Amsterdam, NL)

Heide, Sara van der  
*Abstract Background with One or Two Figures*, 2012  
Heide, Sara van der (Amsterdam, NL)

Pilgrim, Rory  
*OPEN – 22.09.2012*, 2012  
Andriessse, Paul (Amsterdam, NL)

Pisano, Falke  
*Disordered Bodies Fractured Minds*, 2012  
Ellen de Bruijne Projects (Amsterdam, NL)

Rudelius, Julika  
*Rituals*, 2012  
Leo Koenig (New York, VS)

Tan, Fiona  
*Dptych*, 2006  
Frith Street Gallery (Londen, UK)  
Voorgenomen schenking door Joop en Charlotte van Caldenborgh

#### **Kunstenaarsboeken**

Mihaylova, Snejanka  
*Practical Training in Thinking*, 2012  
Mihaylova, Snejanka (Amsterdam, NL)

**Verworven met steun van het Mondriaan Fonds in 2010:**

Breukel, Koos  
*Rineke Dijkstra*, 2010  
(fotografie)

Willem van Zoetendaal (Amsterdam, NL)

Tillim, Guy  
*Administration Building, Department of Commerce, Madagascar*, 2007  
*Botanical gardens, Maputo, Mozambique*, 2007  
*Bust of A.N., Quibala, Angola*, 2008  
*Grande Hotel Beira, Mozambique (with square pond, outside)*, 2008  
*Athenee Royal High School, Lubumbashi*, 2008  
(fotografie)  
Michael Stevenson Gallery (Kaapstad, ZA)

Mellier, Fanette  
*L'Agenda commun*, 2008  
*L'Agenda commun*, 2008  
*L'art du gout*, 2008  
*Un Sedicesimo 11, Fanette Mellier, Patch-Word*, 2008  
*Dans la lune 18*, 2008  
*Profession Culture*, 2009  
*Je ne suis pas à vendre Caractères de Rousseau Chambéry les Charmettes*, 2009  
*Profession Culture*, 2009  
*Specimen*, 2009  
*Charmettes*, 2009  
*Charmettes*, 2009  
*Charmettes*, 2009  
*Charmettes*, 2009  
*Charmettes*, 2009  
(grafische vormgeving: typografie)  
Fanette Mellier (Le Kremlin-Bicêtre, FR)

Schweizer, Mathias  
*Jean-Marc Balleé est aux Silos*, 2005  
*Antidote*, 2007  
zonder titel, zonder jaartal  
zonder titel, zonder jaartal  
[ *festiviteiten* ], 2007  
*Antidote*, 2008  
[ *Micky Mouse* ], 2009  
*Antidote*, 2009  
grafische vormgeving: affiches  
Mathias Schweizer (Le Kremlin-Bicêtre, FR)

Bakker, Aldo  
*Urushi Stool*, 2006  
industriële vormgeving: meubelen  
Particles (Amsterdam, NL)

Fager, Jens  
*Raw* (prototype), 2008 (armstoel)  
*Raw*, 2009 (tafel, prototype)  
Jens Fager (Johanneshov, DK)

Hovers, Floris  
*Autobus*, 2007  
*Cararavan*, 2007  
*Pompstation*, 2007  
*Melkauto*, 2007

*Auto 1*, 2007  
*Auto 2*, 2007  
 industriële vormgeving: speelgoed  
 Goods (Amsterdam, NL)

Bartana, Yael  
*A Declaration*, 2006  
 installatie  
 Galerie Annet Gelink (Amsterdam, NL)

Brummelen, Lonnie van / Haan, Siebren de  
*Monument to Another Man's Fatherland*, 2008  
 installatie  
 Wilfried Lentz (Rotterdam, NL)

Dijkstra, Rineke  
*Ruth Drawing Picasso, Tate Liverpool 2009*, 2009  
 installatie  
 Galerie Max Hetzler (Berlijn, DE)

Kouswijk, Manon van  
*Perles d'Artiste*, 2009  
*Perles d'Artiste*, 2009  
*Perles d'Artiste*, 2009  
*Perles d'Artiste*, 2009  
 toegepaste kunst: sieraden  
 Galerie Ra (Amsterdam, NL)

Hicks, Sheila  
*Beaver Domain*, 2010  
 toegepaste kunst: textiel autonoom  
 Sheila Hicks (Parijs, FR)

**Verworven met steun van het Mondriaan Fonds in 2011:**

Baghramian, Nairy  
*Beliebte Stellen / Hot Spots*, 2011  
 beeldhouwkunst  
 Galerie Daniel Buchholz (Keulen, DE)

Bloom, Barbara  
*Thank You bbbbrrrrruuuuuuccccccceeeeeee*, 2010  
 beeldhouwkunst  
 Galerie Gisela Capitain (Keulen, DE)

Schwartz, Johannes  
*Passion nr.8*, 2009  
 fotografie  
 Willem Van Zoetendaal (Amsterdam, NL)

Kisman, Max  
*S+RO – Voedsel*, 2010  
*S+RO – Trends*, 2010  
*S+RO – Economie & Ruimte*, 2010  
*S+RO – Toekomst RO*, 2010  
*S+RO – We = City*, 2010  
*S+RO – Megasteden*, 2010  
 grafische vormgeving: typografie  
 Kisman Studio (Amsterdam, NL)

Liemburg, Harmen

*Face Off - Canada Ultra Light - USA Ultra Light*, 2010

*Gotta Be - Graphic Design Festival Breda*, 2010

*Aurora - Graphic Design Worlds - La Triennale di Milano Design Museum*, 2011

*Garbage In - Garbage Out - Graphic Design Worlds - La Triennale di Milano Design Museum*, 2011

*Inferno - Graphic Design Worlds - La Triennale di Milano Design Museum*, 2011

*La Piu Grande - Graphic Design Worlds - La Triennale di Milano Design Museum*, 2011.

grafische vormgeving: affiches

Harmen Liemburg (Amsterdam, NL)

Baas, Maarten

*Clay Children's High Chair*, 2011

industriële vormgeving: meubelen

Baas & Den Herder ('s-Hertogenbosch, NL)

Cytter, Keren

*Avalanche*, 2011

installatie

Pilar Corrias (Londen, UK)

Hooykaas, Else Madelon / Stansfield, Elsa

*Shadow Pictures ...from the Museum of Memory II*, 1986

installatie

Madelon Hooykaas, (Amsterdam, NL)

Rooij, Willem de

*Bouquet VI*, 2010

installatie

Galerie Chantal Crousel (Parijs, FR)

Eijkelboom, Hans

*Amsterdam by Numbers*, 2011

*New York by Numbers*, 2011

kunstenaarsboeken

Hans Eijkelboom, (Amsterdam, NL)

Noorman, Ronald

*Solace*, 2011

kunstenaarsboek

De Pont (Tilburg, NL)

Tanis, Aram

*Blowing Smoke and Seahorses*, 2010

kunstenaarsboek

Aram Tanis, (Amsterdam, NL)

Rooij, Willem de

*Mechanize Her Jenny*, 2011

schilderkunst

Friedrich Petzel Gallery (New York, VS)

Mitrichenka, Vika

*The Trophy Cups No.1*, 2011

toegepaste kunst: keramiek

The Frozen Fountain (Amsterdam, NL)

Fleischhut, Jantje

*Bubble*, 2010

toegepaste kunst: sieraden

Galerie Rob Koudijs (Amsterdam, NL)



**Schenkingen****Bewegend beeld en/of geluid**

Hietbrink, Roderick  
*The Living Room*, 2011  
Hietbrink, Roderick (Amsterdam, NL)

Werve, Guido van der  
*Nummer elf*, 2009  
Werve, Guido van der (New York, VS)

**Fotografie**

Dibbets, Jan  
*Shortest Day at Konrad Fischer Gallery*, 1970  
Dibbets, Jan (Amsterdam, NL)

Lockhart, Sharon  
*Untitled*, 1996  
Meij-Tcheng, Helen van der (Londen, UK)

Lockhart, Sharon  
*La Marquesa Toluca, Estado de Mexico, Mexico*, 1999  
Meij-Tcheng, Helen van der (Londen, UK)

Oltheten, Paulien  
*Photos from Japan and my Archive*, fotoboek, 2011  
Oltheten, Paulien (Amsterdam, NL)

Voort, Mieke Van de  
*Sketch for Vinije*, fotoserie, 2010  
Geschonken door de ouders van Mieke Van de Voort (Wognum, NL)

**Grafische vormgeving: affiches**

Bernard, Pierre  
*Graphisme au Centre – Pompidou à Chaumont*, 2011  
Bernard, Pierre (Parijs, FR)

Knip, René  
*Janine Jansen / Mariss Jansons*, 2012  
Koninklijk Concertgebouworkest (Amsterdam, NL)

Knip, René  
*Prokofjev / 3 sinaasappelen*, 2012  
Koninklijk Concertgebouworkest (Amsterdam, NL)

Mellier, Fanette  
*L'illusion Comique – Corneille Vigner*, 2011  
Mellier, Fanette (Le Kremlin-Bicêtre, FR)

**Grafische vormgeving: typografie**

Abedini, Reza  
*Nieuw Ensemble 2011-2012*, programma, 2011  
Uit Buro (Amsterdam, NL)

Beeke, Anthon / Sambeek, Will van  
*Hollands Diep nr. 9*, tijdschrift, 1976  
Oorthuys, Gerrit (Amsterdam, NL)

### Industriële vormgeving

Jouin, Patrick / .MGX by Materialise  
*One\_Shot.MGX*, kruk, 2006  
.MGX by Materialise (Leuven, BE)

Pakhalé, Satyendra / Magis  
*bureau-accessoire*, 2000  
Pakhalé, Satyendra (Amsterdam, NL)

Pakhalé, Satyendra / Magis  
*Lagori – Magis Post-Computer Game*, 2002  
Pakhalé, Satyendra (Amsterdam, NL)

### Installatie

Bloom, Barbara  
*Pictures from a Floating World*, 1995  
Bloom, Barbara (New York, VS)

Hietbrink, Roderick  
*The Living Room*, 2011  
Hietbrink, Roderick (Amsterdam, NL)

Lawler, Louise  
*Untitled (Recent)*, 1995  
Lawler, Louise (New York, VS)

Rooij, Willem de; Rijke, Jeroen de  
*Bouquet II*, 2003  
Greene, Carol, Green Naftali Gallery (New York, VS)

Tillmans, Wolfgang  
*Bee* onderdeel bij installatie 'Stedelijk Room', 1999  
Tillmans, Wolfgang (Berlijn, DE/Londen, UK)

Tillmans, Wolfgang  
*Tukan* onderdeel bij installatie 'Stedelijk Room', 2010  
Tillmans, Wolfgang (Berlijn, DE/Londen, UK)

### Kunstenaarsboeken

Auch, Monika E.  
*...hinter...achter...behind*, 2005  
Auch, Monika E. (Amsterdam, NL)

Biezen, Hans  
*Het huis*, 1992  
Biezen, Hans (Amsterdam, NL)

Biezen, Hans  
*Stam stock*, 1999  
Biezen, Hans (Amsterdam, NL)

Biezen, Hans  
*De Nacht*, 2001  
Biezen, Hans (Amsterdam, NL)

Boezem, Marinus  
*De Wind*, 1968-2010  
Boezem, Marinus (Middelburg, NL)

Boogaard, Ingrid van den  
*iamoneworld*, 2012  
Boogaard, Ingrid van den (Amsterdam, NL)

Eijkelboom, Hans  
*De straat*, 2012  
Eijkelboom, Hans (Amsterdam, NL)

Elk, Maria van  
*Tekenen 1973-1980*, 1981  
Elk, Maria van (Amsterdam, NL)

Joseph, Scott  
*Rong – Wrong: Vol. No. 1*, tijdschrift, 2011  
Joseph, Scott (Amsterdam, NL)

Manders, Mark  
*Night Drawings*, 2000  
Manders, Mark (Arnhem, NL)

Manders, Mark  
*Reference Book*, 2012  
Roma Publications (Amsterdam, NL)

Marroquin, Raul  
*Fandangos – VPRO Broadcast November 9 1979*, tijdschrift, 1979  
Rutten, Bart (Amsterdam, NL)

Marroquin, Raul  
*Fandangos – Extra on the World's First T.V. Convention*, tijdschrift, 1980  
Rutten, Bart (Amsterdam, NL)

Mihaylova, Snejanka  
*Practical Training in Thinking*, 2012  
Mihaylova, Snejanka (Amsterdam, NL)

Mulders, Marc  
*Apokalyps*, 2012  
Mulders, Marc (Tilburg, NL)

Pals, Anne van de  
*Wandeling in mijn werelden*, datering onbekend  
Pals, Anne van de (Amsterdam, NL)

Pals, Anne van de  
*Boerderijbeelden*, datering onbekend  
Pals, Anne van de (Amsterdam, NL)

Pals, Anne van de  
*Stadsbeelden Amsterdam*, 2012  
Pals, Anne van de (Amsterdam, NL)

Spaans, Peter  
6 boeken/6 projecten, 2011  
Spaans, Peter (Amsterdam, NL)

Tedja, Michael  
*Het 1 eurogedicht*, 2011  
Tedja, Michael (Amsterdam, NL)

The Yes Men  
*The New York Times Saturday, July 4, 2009*, tijdschrift, 2009  
The Yes Men (VS)

Wilson, Peter Lamborn  
*Point d'ironie nr. 53: Peter Lamborn Wilson*, tijdschrift, 2012  
agnès b. (Parijs, FR)

### Schilderkunst

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Tuymans, Luc  
*H.M.*, 2012  
Voorgenomen schenking van anonieme schenkers, ter gelegenheid van de heropening van het Stedelijk Museum

### Werken op papier: prenten

Noorman, Ronald  
*Tourniquets*, portfolio, 2009  
Noorman, Ronald (Amsterdam, NL)

### Werken op papier: tekeningen

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1962  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Hefferton, Phillip  
*Untitled*, 1966-1967  
Glicksman, Hal and Mary Glicksman (Santa Monica, VS)

Kapfl, Franco  
*Mama Dawn*, 1991  
Huisman/Jurriëns (Amsterdam, NL)

Kapfl, Franco  
*Warlight*, 1991  
Huisman/Jurriëns (Amsterdam, NL)

Lieshout, Erik van  
*Home Stretch*, 2011  
Lieshout, Erik van (Rotterdam, NL)

Stark, Frances  
*The Writings on the Wall*, 1995  
Meij-Tcheng, Helen van der (Londen, UK)

Verkerk, Emo  
*Portret van Mark Twain*, 1994  
Huisman/Jurriëns (Amsterdam, NL)

## Art Handling

De activiteiten van de afdeling Art Handling waren in 2012 geheel gericht op de verhuizing van ruim 2500 objecten van het depot naar het museumgebouw, op het installeren van de collectie in de oudbouw van het museum en het inrichten van de tentoonstellingsruimtes in de nieuwbouw: de collectiepresentatie *Works in Place*, *Beyond Imagination*, en daarna de *Mike Kelley*-tentoonstelling.

Voor de inrichting van de collectiepresentatie in het museum heeft de afdeling Depotbeheer in samenwerking met de conservatoren meerdere proefopstellingen in het depot gemaakt. Dit betekende het verplaatsen, opstellen en weer opbergen van honderden objecten, voornamelijk van de collectie toegepaste kunst. Deze proefopstellingen hebben de conservatoren geholpen in hun keuze voor de opstelling voordat de objecten naar het museumgebouw getransporteerd werden.

Ten behoeve van de collectiepresentaties in de oudbouw en de opstelling in de nieuwe ondergrondse tentoonstellingszaal in de nieuwbouw zijn in totaal ongeveer 133 schilderijen, 52 beelden, 68 werken op papier, 68 fotografische werken, 9 audiovisuele werken en 1534 objecten van de toegepaste kunst collectie uit de depots gehaald door depotbeheer, verpakt door de afdeling behoudstechniek, naar het museumgebouw getransporteerd en daar opgesteld door de teams van Art Handling.

De objecten varieerden in grootte en in aantal onderdelen. *The Beanery* van Kienholz, die bestaat uit 10 onderdelen, elk in zijn eigen kist, geldt als 1 object en is een voorbeeld van een werk dat veel tijd in beslag neemt – niet alleen bij het opstellen, maar ook in de voorbereidingsfase van de verhuizing. Het opbouwen van Rietveld's *Harrenstein Slaapkamer* heeft bijna drie volle weken geduurd. De opstelling van *The Beanery* en de *Harrenstein Slaapkamer* is volledig gedocumenteerd, met behulp van een hiervoor ontwikkeld *format* dat als standaard referentie voor het toekomstige opbouwen gebruikt kan worden.

Voor alle tentoonstellingen in de nieuwbouw zijn tientallen art handlers, decor- en vitrinebouwers vier maanden bezig geweest en is 440 meter aan wanden gebouwd met een totale oppervlakte van 1700 m<sup>2</sup>.

Voor de *Mike Kelley*-tentoonstelling werd een compleet nieuwe tijdelijke architectuur ontworpen en gebouwd met hergebruik van circa 220 meter wanden van de vorige tentoonstelling. Met meer dan 200 werken van 70 bruikleengevers is de voorbereiding een intensief project geweest voor het Registrar Bureau. Voor alle werken zijn door de afdeling Behoudstechniek verpakkingsinstructies opgesteld en het team art handlers heeft samen met externen de werken op zaal geïnstalleerd.

Naast de activiteiten gericht op de herinrichting van het museumgebouw en de inrichting van de tijdelijke tentoonstellingen, heeft de afdeling Depotbeheer gedurende het jaar 63 bezoekers ontvangen in de studiezaal van het depotgebouw om objecten uit de collectie te raadplegen.

Voorts werden er 12 rondleidingen gegeven door het depotgebouw, voor 99 deelnemers. Dit waren o.a. studenten van de Reinwardt Academie, studenten van de Universiteit van Amsterdam en buitenlandse collega's uit Noorwegen, Zweden en Qatar.

2012 kende in verband met het bijzondere openingsjaar een bruikleenstop, maar ondanks dat zijn er 25 bruikleenverzoeken gehonoreerd met in totaal 64 objecten, die door de afdeling Behoudstechniek zijn verpakt. Er zijn 53 bruiklenen teruggekomen van in totaal 139 objecten. Ten slotte hebben 128 schenkingen en 114 aankopen een plek gekregen in het depotgebouw.

**Kortdurende uitgaande bruiklenen****januari 2012**

*Willem Maris – Impressionist van de Haagse School*

Gemeentemuseum, Den Haag

21 januari t/m 9 april

2 x schilderkunst

*Daan van Golden: Apperception*

Wiels Contemporary Art Centre, Brussel

28 januari t/m 29 april

1 x schilderkunst

**februari 2012**

*Marian Plug – Vijftig jaar olieverf op doek*

Bergarde Galleries, Heerjansdam

4 februari t/m 18 maart

1 x schilderkunst

*Claes Oldenburg – The Sixties*

MUMOK, Wenen

4 februari t/m 28 mei

2 x beeldende kunst + 1 x werk op papier

*Lonely at the Top: nieuwe Kunst in Antwerpen 1958-1962*

#1 De zolder mythe

MUHKA, Antwerpen

10 februari t/m 13 maart

1 x audiovisueel werk

*Alexander Calder – De grote ontdekking*

Gemeentemuseum, Den Haag

11 februari t/m 28 mei

3 x beeldende kunst + 8 x archiefmateriaal

*Chagall*

Museo Thyssen Bornemisza, Madrid

14 februari t/m 20 mei

2x schilderkunst

*Picasso & Modern British Art*

Tate Britain, Londen

15 februari t/m 15 juli

1 x schilderkunst

*Willem de Rooij – Untitled*

Kunstverein, München

19 februari t/m 15 april

1 x schilderkunst

**maart 2012**

*The Jews in Orientalism*

Musee d' art et d'histoire du Judaïsme, Parijs

7 maart t/m 8 juli

1 x schilderkunst



*Feest van het fotoboek. Het Nederlandse fotoboek sinds 1945*  
Nederlands Fotomuseum, Rotterdam  
10 maart t/m 20 mei  
1 x werk op papier (11 delen)

*Buiten Beeld, Jan Beutener*  
Kunsthall, Rotterdam  
17 maart t/m 3 juni  
6 x schilderkunst

*Hackstücke #3. Theo van Doesburg, Komposition*  
Wilhelm-Hack Museum, Ludwigshafen  
17 maart t/m 17 juni  
1 x schilderkunst

*Else Berg en Mommie Schwarz – Schilderspaar uit de Nederlandse avant-garde*  
Joods Historisch Museum, Amsterdam  
23 maart t/m 24 juni  
5 x schilderkunst

*Sainte Anne, Leonard da Vinci's Ultimate Masterpiece*  
Louvre, Parijs  
29 maart t/m 25 juni  
1 x werk op papier

#### **april 2012**

*Ends of the Earth: Land Art to 1974*  
Museum of Contemporary Art, Los Angeles  
27 mei t/m 3 september  
1 x schilderkunst + 2 x werken op papier

#### **mei 2012**

*Open de kooien van de kunst. Gedichttekeningen van Lucebert*  
Cobra Museum, Amstelveen  
8 mei t/m 9 september  
8 x werken op papier

*Roy Lichtenstein. A Retrospective*  
Art Institute, Chicago  
16 mei t/m 3 september  
1 x schilderkunst

*Topsy Turvy: the world upside down*  
De Appel, Amsterdam  
25 mei t/m 23 september  
1 x schilderkunst

*Penseelprinsessen II. Schilderen als beroep*  
De Mesdag Collectie, Den Haag  
30 mei t/m 26 augustus  
1 x beeldende kunst

#### **juni 2012**

*Explosion! Painting as Action*  
Moderna Museet, Stockholm  
2 juni t/m 9 september  
1 x schilderkunst

*Babel*

Palais des Beaux-Arts, Lille  
8 juni 2012 t/m 14 januari 2013  
1 x werk op papier

*On Kawara: geleefde tijd*

Museum Boijmans van Beuningen, Rotterdam  
9 juni t/m 2 september  
1 x documentatiemateriaal (audio CD)

*Théo van Rijsselberghe, l'instant sublimé*

Musée de Lodève, Lodève  
9 juni t/m 21 oktober  
1 x schilderkunst

*De zee in de Nederlandse kunst sinds 1850*

De Hallen, Haarlem  
15 juni t/m 2 september  
1 x schilderkunst

*Holland Festival*

Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam  
19 juni t/m 21 juni  
1 x schilderkunst

*Gauguin, Cezanne, Matisse: Visions of Arcadia*

Philadelphia Museum of Art, Philadelphia  
20 juni t/m 3 september  
1 x schilderkunst

*Stanley Kubrick. The Exhibition*

EYE Filminstituut, Amsterdam  
21 juni t/m 9 september  
facilitair bruikleen: 55x ERCO armaturen

*Claes Oldenburg – The Sixties*

Museum Ludwig, Keulen  
23 juni t/m 30 september  
2 x beeldende kunst + 1 x werk op papier

**juli 2012***Van Gogh in Paris: New Perspectives*

Huis Ten Bosch / Nagasaki Pref. Art Museum, Nagasaki  
29 juli t/m 29 oktober  
1 x schilderkunst

**augustus 2012***Picasso & Modern British Art*

National Gallery of Modern Art, Schotland  
4 augustus t/m 4 november  
1 x schilderkunst

**september 2012***Piero Gilardi – Samen Werken*

Van Abbemuseum, Eindhoven  
8 september 2012 t/m 6 januari 2013  
7 x archiefmateriaal

*Self-portraits*

Lousiana Museum of Modern Art, Humlebaek  
14 september 2012 t/m 13 januari 2013  
2 x schilderkunst

*R.B. Kitaj (1932-2007)*

Judisches Museum, Berlijn  
21 september 2012 t/m 27 januari 2013  
1 x schilderkunst

**oktober 2012***Ends of the Earth: Land Art to 1974*

Haus der Kunst, München  
11 oktober 2012 t/m 20 januari 2013  
1 x schilderkunst + 2 x werken op papier

*Roy Lichtenstein. A Retrospective*

National Gallery of Art, Washington D.C.  
14 oktober 2012 t/m 13 januari 2013  
1 x schilderkunst

*Becoming Van Gogh*

Denver Art Museum, Denver  
21 oktober 2012 t/m 20 januari 2013  
1 x schilderkunst

*Het Amsterdam van Sal Meijer*

Joods Historisch Museum, Amsterdam  
21 oktober 2012 t/m 17 maart 2013  
3 x schilderkunst

*The Studio – Workshop and Myth*

Staatsgalerie Stuttgart, Stuttgart  
27 oktober 2012 t/m 10 februari 2013  
1 x schilderkunst + 2x werken op papier

*Claes Oldenburg – The Sixties*

Guggenheim, Bilbao  
30 oktober 2012 t/m 17 februari 2013  
2 x beeldende kunst

**november 2012***Van Gogh in Paris: New Perspectives*

Seoul Arts Centre, Seoul  
8 november 2012 t/m 24 maart 2013  
1 x schilderkunst

*Francis Bacon: Five Decades*

Art Gallery of New south Wales, Sydney  
17 november 2012 t/m 24 februari 2013  
1 x schilderkunst

*In de schaduw van morgen. Neo-realisme in Nederland*

Museum voor de Moderne Kunst, Arnhem  
18 november 2012 t/m 17 februari 2013  
10 x schilderkunst

*Onverwachte ontmoetingen: verborgen verhalen uit eigen collectie*  
Tropenmuseum, Amsterdam  
30 november 2012 t/m 14 juli 2013  
1 x schilderkunst

**december 2012**

*Inventing Abstraction, 1910-1925*  
Museum of Modern Art, New York  
23 december 2012 t/m 15 april 2013  
5 x schilderkunst

**2013**

*Van Gogh in Paris: New Perspectives*  
Municipal Museum of Art, Kyoto  
2 april t/m 19 mei 2013  
1 x schilderkunst

*Van Gogh in Paris: New perspectives*  
Miyagi Prefectural Art Museum, Miyagi  
26 mei t/m 15 juli 2013  
1x schilderkunst

*Van Gogh in Paris: New Perspectives*  
Hiroshima Museum of Art, Hiroshima  
22 juli t/m 23 september 2013  
1 x schilderkunst

**Beëindigd bruikleen Stichting Monique Zajfen Collectie****Beeldhouwkunst**

Althamer, Pawel, *Abram and Burus (Dreamsculpture)*, 2007  
Schütte, Thomas, *Three Capacity Men*, 2005

**Fotografie**

Graham, Paul, *Untitled no. 1*, 1996-98  
Graham, Paul, *Untitled no. 12*, 1996-98  
Graham, Paul, *Untitled no. 14*, 1996-98  
Graham, Paul, *Untitled no. 20*, 1996-98  
Graham, Paul, *Untitled no. 22*, 1996-98  
Graham, Paul, *Untitled no. 32*, 1996-98  
Graham, Paul, *Untitled no. 34*, 1996-98

**Installatie met cinematografische middelen**

Ahtila, Eija-Liisa, *Lahja*, 2001  
Althamer, Pawel, *The Dancers*, 1997

**Schilderkunst**

Condo, George, *Blue Female Composition*, 2006  
Dumas, Marlene, *The Believer*, 2005  
Kensmil, Natasja, *Wilhelm II en Auguste-Victoria*, 2008  
Pittman, Lari, *Untitled*, 2007  
Rauch, Neo, *Bon Si*, 2006  
Rauch, Neo, *Neujahr*, 2005  
Sasnal, Wilhelm, *Untitled (A Remote House)*, 2005-6  
Sasnal, Wilhelm, *Untitled (Brasil)*, 2006  
Sasnal, Wilhelm, *Kyoto 1*, 2006  
Sasnal, Wilhelm, *Kyoto 2*, 2006  
Tuymans, Luc, *Rome*, 2007  
Yuskavage, Lisa, *Dutch Girl*, 2006  
Yuskavage, Lisa, *Persimmons*, 2006  
Weischer, Matthias, *Kabinett*, 2007  
Weischer, Matthias, *Die 3*, 2007  
Weischer, Matthias, *Korridor*, 2006

**Werken op papier**

Hirst, Damien, *Flumequine*, 2007  
Hirst, Damien, *Memento*, 2008 (13 foto's in portfolio)  
Kelley, Mike, *Mr. and Mrs. Hermaphrodite*, 2005  
Yuskavage, Lisa, *One Girl Holding Another Girl's Leg*, 1999  
Yuskavage, Lisa, *Brood*, 2005

## Restauraties

Het Stedelijk Museum beschikt over een restauratieafdeling met de disciplines beeldenrestauratie, schilderijenrestauratie, papierrestauratie en toegepaste kunst en vormgeving.

Voor de restauratoren stond 2012 grotendeels in het teken van de heropening. Medewerkers van alle disciplines hebben hard gewerkt om de collectie weer in volle glorie te kunnen tonen, vaak met de hulp van externe restauratoren. Naast het behandelen van individuele werken betrof het ook zaken die direct aan het exposeren gerelateerd zijn, zoals het maken van beschermkappen, sokkels en vitrines en de opstelling van vaak complexe kunstwerken. De afdeling papierrestauratie heeft zeer veel objecten in passe-partouts geplaatst en ingelijst. Tussen de bedrijven door zijn drie ateliers verhuisd van de tijdelijke locatie naar het Museumplein.

Eén van de hoogtepunten was de terugkomst van *The Beanery* van Edward Kienholz in het museum. De restauratie van dit materieel complexe werk heeft een jaar geduurd en is, onder begeleiding van de eigen beeldenrestauratoren, grotendeels door externen uitgevoerd. Zelfstandig restaurator Anna Laganà was verantwoordelijk voor de meeste werkzaamheden. Het project omvatte een volledige documentatie van het werk, zowel wat betreft materiaal en techniek als de conditie. Vervolgens is het werk gerestaureerd door een team van acht specialistische restauratoren.

Een ander omvangrijk project was de behandeling van een installatie van Hanne Darboven, *24 Gesänge: B-Form*. Dit zaalvullende, 120-delige werk op papier is eerst geconsolideerd en vervolgens zijn alle delen op een vlakke manier gemonteerd en opnieuw ingelijst.

De werken van Karel Appel hebben veel aandacht gehad van de schilderijenrestauratoren. De 'Appelwand' en de 'Appelbar' zijn behandeld en bij de laatste zijn beschermende maatregelen getroffen om de ruimte permanent toegankelijk te maken voor het publiek. Ook zijn twee grote schilderijen van de kunstenaar gerestaureerd: bij *Archaic Life* en *Mens en dieren* is de, soms zeer problematische, verflaag geconsolideerd en getoucheerd.

Bijzonder is dat voor het eerst een deel van de vaste opstelling is gereserveerd voor vormgeving. Bij deze objecten vraagt de wijze van opstellen vaak extra aandacht, zoals het exposeren van brandende lampen, op een manier waarbij aan de museale eisen voldaan wordt. Voor zeven lampontwerpen zijn op maat gemaakte voorzieningen getroffen.

Naast de inrichting van de eigen collectie is ook veel werk verzet voor de tentoonstellingen *Beyond Imagination* en *Mike Kelley*.

Een deel van de hieronder vermelde werkzaamheden is uitbesteed aan externen. De coördinatie en inhoudelijke begeleiding van de uitbestedingen is steeds in handen geweest van de restauratoren van het Stedelijk Museum.

## Schilderijenrestauratie

### **Behandelde werken met gerelateerd onderzoek**

Appel, Karel, *Archaic Life*, 1961  
Appel, Karel, *Mens en dieren*, 1949  
Appel, Karel, *Wandschildering voormalig restaurant Stedelijk Museum*, 1956  
Chagall, Marc, *La Madonne au traîneau*, 1947  
Chagall, Marc, *L'autoportrait aux sept doigts*, 1912 t/m 1913  
Haring, Keith, *Apartheid*, 1984  
Kirchner, Ernst, *Drei Akte im Walde*, 1908-1920  
Klinkenberg, Karel, *Episode uit het Beleg van Leiden*, 1875  
Lewitt, Sol, *Wall Drawing #1084*, 2003-2012  
Matta, Roberto, *How-Ever*, 1947  
Mueller, Otto, *Zwei Jünglinge und zwei Mädchen*, 1917  
Polke, Sigmar, *Farbtafeln*, 1986-1992  
Raveel, Roger, *Dit is een schilderij van de badkamer van R.R. en niet van PM*, 1977  
Serra, Richard, *Blank*, 1978  
Ryman, Robert, *Untitled*, 1960  
Raysse, Martial, *Mysteriously Yours*, 1964  
Wiegman, Piet, *Duinlandschap*, datum onbekend

### **Onderzoek**

Appel, Karel, *Mens en dieren*, 1949, Werf, Inez van der (Universiteit Bari), Berg, K.J. van den (RCE)  
Van Gogh, Vincent, *Spitters*, 1989, Pilz, Kathrin (van Gogh Museum) en Megens, Luc, XRF (RCE)  
Chagall, Marc, schilderijen uit de collectie, IRR opnames (Stichting Art Books + Collections)  
Kirchner, Ernst Ludwig, *Skizzierende Künstler mit zwei Frauen* (1913) en Mueller, Otto, *Zwei Jünglinge und zwei Mädchen* (1917), Diependaal, Hannie (stagiaire Conservering en Restauratie UvA)  
Rauschenberg, Robert, *Charlene*, 1954, Scholte, Tatja coördinatie RCE

### **Uitgebreide conditierapportage en conserverende behandeling nieuwe aanwinsten**

Aalders, Steven, *Palette (Full Spectrum)*, 2012  
Dumas, Marlene, *Osama*, 2010  
Hefferton, Philip, *Untitled*, 1966-1967  
Hawkins, Richard, *Salome Painting: Showroom*, 2011  
Tuymans, Luc, *H.M.*, 2012

### **Conditiecontrole met terugwerkende kracht en voor aanwinsten**

In 2012 zijn totaal voor 10 schilderijen conditiecontrolelijsten gemaakt waarvan de gegevens zijn ingevoerd in een database.

### **Conditiecontrole Monique Zajfen Collectie**

Vanwege de beëindiging van het langdurig bruikleen van deze collectie zijn 16 uitvoerige conditierapporten gemaakt.

### **Uitgaande bruiklenen**

In 2012 zijn voor dit doel van 57 schilderijen conditierapporten gemaakt en waar nodig zijn kleine conserverende werkzaamheden uitgevoerd. Door de schilderijenrestauratoren zijn kunstwerken 8 keer van en naar locaties in het binnenland begeleid en 12 keer van en naar locaties in het buitenland (uitgaand en retour).

Ten behoeve van het Holland Festival speelde het schilderij *De rode kimono*, 1893 t/m 1894 van George Breitner een zeer belangrijke rol waarvoor speciale conserverende maatregelen genomen moesten worden.

### **Nieuwe schilderijlijsten**

Er zijn 3 nieuwe lijsten gemaakt.

**Nieuwe baklijsten**

Er zijn 4 nieuwe baklijsten gemaakt.

**Restauratie schilderijlijsten**

Bonnard, Pierre, *L'Estérel*, 1917

Braque, Georges, *Broc et trois bouteilles*, 1908

Braque, Georges, *Nature morte au couteau*, 1932

Dooijewaard, Jaap, *De moeder van de schilder*, 1897

Dubuffet, Jean, *La pointe au pitre*, 1956

Dubuffet, Jean, *Table au tiroir*, 1956

Ensor, James, *Carnaval*, 1929 t/m 1930

Kirchner, Ernst Ludwig, *Nacktes Mädchen hinter Vorhang (Fränzi)*, 1910-1926

Leger, Fernand, *Les trois camarades*, 1920

Pechstein, Max, *Hafen von Leba*, 1922

Picasso, Pablo, *L'aubergine*, 1946

Rivera, Diego, *La table mince*, 1917

Stella, Frank, *Newstead Abbey*, 1960

Schwarz, Momie, *Haven Split*, niet gedateerd

Van Rijsselberghe, Theo, *Kustlandschap*, 1988

Weissenbruch, J.H., *Boerenwoning*, niet gedateerd

Willink, Carel, *Landschap met statue*, 1935

**Tentoonstellingen Stedelijk Museum**

Voor de herinrichting van het museum is een aantal schilderijen en lijsten behandeld en van nieuwe beschermbakken voorzien (opgenomen in de lijsten hierboven). In de voorbereiding zijn zeer veel werken op conditie bekeken en in nauwe samenwerking met de restauratoren zijn er 143 schilderijen opgesteld. Voor de tentoonstelling *Beyond Imagination* is een groot schilderij op- en afgespannen. Verder waren de restauratoren betrokken bij de voorbereidingen en opstelling.

Voor *Mike Kelley* zijn, naast het maken van conditierapporten, door de schilderijenrestauratoren diverse hand- en spandiensten verricht.

**Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen Mike Kelley**

In 2012 zijn 19 conditierapporten vervaardigd voor binnenkomende bruiklenen.

**Materiaal/techniek titelkaartjes**

Ten behoeve van de herinrichting zijn 143 beschrijvingen van materiaal en techniek gemaakt of gecontroleerd voor de titelkaartjes.

**Verhuizing atelier**

In februari is het restauratieatelier van de tijdelijke locatie verhuisd naar het museumgebouw aan de Paulus Potterstraat.



**Beeldenrestauratie****Behandelde werken met gerelateerd onderzoek**

Arman, *Couleur traçante*, 1967  
 Bloom, Barbara, *Thank You bbbbrrrrruuuuuuccccccceeeeeeee*, 2010  
 Calder, Alexander, *Suspended Composition of Small Leaves (Four Red Spots)*, 1947  
 Calder, Alexander, *Mobile XII.V - III.H*, 1955  
 Constant, *Ruimtefiguur*, 1958  
 Constant, *Spatiovore*, 1958-1959  
 Dibbets, Jan, *Twee kegels met groene verbinding*, 1968  
 Joan Jonas, *Organic Honey's Visual Telepathy / Organic Honey's Vertical Roll*, 1972  
 Kanayama, Akira, *Ballon*, 1956  
 Kelly, Ellsworth, *Blue Red Rocker*, 1963  
 Kusama, Yayoi, *Aggregation: One Thousand Boats Show*, 1963  
 Kienholz, Edward, *The Beanery*, 1965  
 Kollwitz, Käthe, *Turm der Mütter*, 1937-1938  
 Kooning, Willem de, *Hostess*, 1979  
 Koons, Jeff, *Ushering in Banality*, 1988  
 Kosuth, Joseph, *Five Fives (to Donald Judd)*, 1965  
 Kruyder, Herman, *Het wantrouwen (Staande boer)*, circa 1922-1926  
 Leavitt, William, *California Patio*, 1972  
 Merz, Mario, *Fibonacci Napoli (mensa di...)*, 1971  
 Pevsner, Antoine, *Construction pour un aéroport*, 1937  
 Price, Kenneth, *Green Egg*, 1962  
 Rodin, Auguste, *Jean d'Aire*, 1884-1886  
 Schoonhoven, Jan, *Quadratenreliëf met schuine binnenvlakken naar middellijnen van de quadraten*, 1967  
 Schoonhoven, Jan, *R 69-19*, 1969  
 Serra, Richard, *Sight Point*, 1972-1975  
 Serra, Richard, *Untitled*, 1967  
 Steinbach, Haim, *00:02 (2,4S)*, 1988  
 Spoerri, Daniel, *Qui dort dîne*, 1963  
 Tinguely, Jean, *Gismo*, 1960  
 West, Franz, *Velazquez (Liege)*, 1989  
 Winsor, Jackie, *Double Column*, 1970

**Onderzoek**

In 2012 is verder gegaan met de uitgebreide conditierapportage, technische beschrijving en behandeling van *The Beanery* van Edward Kienholz (1965). Hierbij heeft ook veel materiaaltechnisch onderzoek plaatsgevonden.

**Werken die zijn schoongemaakt voor de herinrichting**

Andre, Carl, *10 x10 Altstadt Lead Square*, 1967/1976  
 Armando, *Negen zwarte bouten op wit 3/61*, 1961  
 Arp, Hans (Jean), *Riesentorso/Torse géant*, 1957  
 Bell, Larry, *Untitled*, 1969  
 Bontecou, Lee, *Untitled*, 1961  
 Domela, Cesar, *Relief*, 1942-1945  
 Forti, Simone, *Angel*, 1978  
 Gabo, Naum, *Linear Construction in Space No. 2*, 1949-1952  
 Genzken, Isa, *Grün-schwarz-gelbes Ellipsoid*, 1981  
 González, Julio, *La Montserrat*, 1935-1937  
 Graham, Rodney, *The Green Cinematograph (Programme 1: Pipe smoker and overflowing sink)*, 2010  
 Haacke, Hans, *Kondensationswürfel / Condensation Cube*, 1963/1967/2010  
 Harrison, Rachel, *Amerigo Vespucci*, 2006  
 Judd, Donald, *Untitled*, 1989  
 Knight, John, *Autotypes, A Work in Situ*, 2011  
 Kooning, Willem de, *Large Torso*, 1974

Kooning, Willem de, *Clamdigger*, 1972/1979  
 Kooning, Willem de, *Seated Woman on a Bench*,  
 Kudo, Tetsumi, *Cultivation by Radio-activity...*, 1968  
 Kudo, Tetsumi, *Cultivation by Radio-activity...*, 1968  
 Lawler, Louise, *Untitled (Recent)*, 1995  
 Matta-Clark, Gordon, *Land of Milk and Honey*, 1969  
 Miró, Joan, *Objet*, 1931  
 Naumann Bruce, *My name as though written...*, 1968  
 Noland, Cady, *Strapped to a Narrative*, 1988  
 Pevsner, Antoine, *Fresque en ovale*, 1945  
 Raysse, Martial, *Encore un instant de bonhour*, 1965  
 Richier, Germaine, *L'Orage*, 1947-1948  
 Vitullo, Sesostris, *Christ mort*, 1949  
 Wouters, Rik, *Soucis Domestiques*, 1913- [model]1924- [bronzen afgietsel]

### **Nieuwe kappen en/of achterpanelen of sokkels voor de herinrichting**

Appel, Karel, *Vragende kinderen*, 1949  
 Appel, Karel, *Drift op zolder*, 1947  
 Brands, Eugène, *Teken in Orion*, 1948  
 Brands, Eugène, *De zomer*, 1949  
 Brands, Eugène, *Rode vorm met tanden*, 1948  
 Giacometti, Alberto, *Tête qui regarde*, 1929  
 Kirchner, Ernst Ludwig, *Tanzende*, 1911  
 Laurens, Henri, *Fles, glas en krant*, 1915-1917  
 Schmidt-Rottluff, Karl, *Sitzender Mann*, 1917

### **Conditiecontrole met terugwerkende kracht en voor aanwinsten**

In 2012 zijn 10 conditiecontrolelijsten gemaakt waarvan de gegevens zijn verwerkt in een database.

### **Opstellingsinstructies met terugwerkende kracht en voor aanwinsten**

Er zijn voor 3 werken uitgebreide opstellingsinstructies vervaardigd.

### **Stedelijk Museum tentoonstellingen**

Voor de herinrichting van het museum zijn veel objecten op conditie bekeken en zijn in nauwe samenwerking met de restauratoren ca. 70 objecten opgesteld. Behandelde werken staan vermeld in de lijsten hierboven. Bij de tentoonstellingen *Beyond Imagination* en *Mike Kelley* is veel inzet van de restauratoren geweest bij de voorbereidingen en opstelling. Voor *Beyond Imagination* zijn twee objecten behandeld, en voor *Mike Kelley* zes. Voor alle tentoonstellingen zijn daarnaast door de restauratoren diverse werkzaamheden van uiteenlopende aard verricht (afstoffen, kleine behandelingen, advies over en assistentie bij installatie etc.)

### **Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen Mike Kelley en Beyond Imagination**

In 2012 zijn door de afdeling beeldenrestauratie 54 conditierapporten vervaardigd voor binnenkomende bruiklenen, deels via uitbesteding aan externen. Hiervan waren er 44 voor *Mike Kelley* en 10 voor *Beyond Imagination*.

### **Conditiecontrole Monique Zajfen Collectie**

Vanwege de beëindiging van het langdurig bruikleen van deze collectie zijn 2 conditierapporten gemaakt.

### **Materiaal/techniek titelkaartjes**

Ten behoeve van de herinrichting zijn ca. 70 beschrijvingen van materiaal en techniek gemaakt of gecontroleerd voor de titelkaartjes.

***Uitgaande bruiklenen***

In 2012 zijn voor dit doel 9 conditierapporten gemaakt en de beeldenrestauratoren begeleiden kunstwerken 5 keer van en naar locaties in het binnenland en 9 keer in het buitenland (uitgaand en retour).

***Verhuizing atelier***

In februari is het restauratieatelier van de tijdelijke locatie verhuisd naar het museumgebouw aan de Paulus Potterstraat.

**Toegepaste kunst en vormgeving****Behandelde werken voor de herinrichting**

Berlage, Hendrik Petrus, haard, 1903  
 Berlage, Hendrik Petrus, drinkglas, 1900  
 Berlage, Hendrik Petrus, drinkglas, 1900  
 Blinxma, Johan, theelepels, 1910  
 Blinxma, Johan, kandelaars, 1910  
 Blinxma, Johan, kandelaars, 1915-1920  
 Bonin, Cosima von, *When Ardour is Replaced by Ennui*, 2006  
 Bosch, Jac. van den, klok, 1906  
 Eisenloeffel, Jan, theelepels, 1905-1919  
 Eisenloeffel, Jan, 2 x komfoor, ca. 1903  
 Eisenloeffel, Jan, theepot, 1903  
 Eisenloeffel, Jan, jardinière, 1900-1903  
 Eisenloeffel, Jan, vloieiblok, 1902-1903  
 Eisenloeffel, Jan, dienblad, 1903  
 Eisenloeffel, Jan, 3 x inktstel, na 1903  
 Eisenloeffel, Jan, waterketel, ca. 1903  
 Eisenloeffel, Jan, koekbus, ca. 1903  
 Henningsen, Poul, *Artickoke*, 1957  
 Hoytema, Theo van, haardscherm, 1899  
 Horst, Loes van der, *Wie heeft er in mijn bed geslapen?*, 1974  
 Hubers, Dirk, *De Eenheid van het Gezin*, 1953  
 Lindberg, Stig, *Model LL*, 1961  
 Mitrichenka, Vika, *The Trophy Cup #3*, 2011  
 Nieuwenhuis, Theo, hanglamp, 1906  
 Remy, Tejo, *Melkflessenlamp*, 1991  
 Rietveld, Gerrit, *Harrenstein Slaapkamer*, 1926  
 Roos, Aart, *De Verbintenis*, 1967  
 Sipek, Borek, *Vase, Vasa, Vasi*, 1988  
 Slothouber, Jan, *CU-BRIKS (kubeeest bouwspel)*, 1965-1970  
 Slothouber, Jan, *Cubische constructie 30.1.4*, zonder jaartal  
 Studio Job, *Craft kookset*, 2001  
 Wichman, Erich, doos, 1917-1919  
 Wirkkala, Tapio, *Hopeakuu*, 1970  
 Wirkkala, Tapio, *Model K2-139*, 1960  
 Wirkkala, Tapio, *Model TW 356*, uitvoering dit exemplaar 1972  
 Wirkkala, Tapio, *Model TW 118 2 x*, uit 1957 en 1961  
 Wirkkala, Tapio, *Model TW 9*, uitvoering dit exemplaar 1964

(afgerond in 2012, begonnen in 2011):

Berlage, Hendrik Petrus, hanglamp (4 lichts), 1909  
 Bosch, Jac. van den, haardstel, 1903  
 Bosch, Jac. van den, turfbak, zonder jaartal

**Onderzoek en restauratie**

Bryk, Rut; *Valkea Vuori*, 1970  
 Bryk, Rut; *[Blue Sun]*, 1970

**Conditiecontrole, onderzoek en beschrijving materiaal en techniek voor titelkaartjes**

Alle objecten voor de herinrichting zijn op conditie gecontroleerd en waar nodig behandeld.

Voor de conditie controle en beschrijving van materiaal en techniek t.b.v. titelkaartjes hebben 8 externe restauratoren, samen met de coördinerend restaurator ca. 843 objecten onderzocht en beschreven:

Apparaten: 3 objecten  
 Divers: 4 objecten  
 Glas: 197 objecten  
 Houten objecten (divers): 27 objecten

Keramik: 231 objecten  
Kunststoffen: 22 objecten  
Lampen: 28 objecten  
Sieraden, 113 objecten  
Maquettes: 5 objecten  
Metalen objecten (divers): 112 objecten  
Meubelen: 101 objecten

### ***Speciale preventieve presentatie- en conserveringsvoorzieningen***

Voor 7 lampontwerpen in de presentatie zijn op maat gemaakte voorzieningen getroffen om deze objecten brandend te kunnen tonen, en toch aan museale en conserveringseisen tegemoet te komen.

Voor 48 sieraden zijn speciale maatwerk objectsteunen vervaardigd.

Voor 21 andere 3-dimensionale objecten, waaronder 16 van textiel zijn maatwerk objectsteunen gemaakt.

### ***Tentoonstellingen Stedelijk Museum***

Voor de herinrichting van het museum zijn veel objecten op conditie bekeken en zijn er in nauwe samenwerking met de restauratoren ca. 843 objecten opgesteld (behandelde werken staan vermeld in de lijsten hierboven). Daarnaast zijn tijdens de inrichting zeer veel werkzaamheden van uiteenlopende aard verricht (afstoffen, kleine behandelingen, advies over en assistentie bij installatie etc.)

Bij de tentoonstelling over *Mike Kelley* is veel betrokkenheid geweest van textielrestauratoren. Voor 8 objecten zijn preventieve conserveringsmaatregelen getroffen aan de objecten.

### ***Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen***

Voor de tentoonstelling over *Mike Kelley* zijn van 24 objecten/installaties conditierapporten vervaardigd door textielrestauratoren.

### ***Conditiecontrolelijsten met terugwerkende kracht (ook i.v.m. herinrichting)***

In 2012 zijn 12 conditiecontrolelijsten gemaakt waarvan de gegevens zijn verwerkt in een database.

### ***Conditiecontrole aanwinsten***

In 2012 zijn 12 conditiecontrolelijsten gemaakt waarvan de gegevens zijn verwerkt in een database.

**Papierrestauratie****Restauratiewerkzaamheden**

Boetti, Alighiero, *Postal Work (Permutation) / Senza numero*, collage, 1972  
Constant, *Mobiel Labyrinth E.S.R. New Babylon*, tekening, 1966  
Darboven, Hanne, *24 Gesänge: B-Form*, installatie, 1974  
Dibbets, Jan, 'Comet' Sea 3° - 60°, fotowerk, 1973  
Malevich, Kazimir, *Galant gezelschap in een park*, gouache, 1908  
Malevich, Kazimir, *Dorpje*, gouache, 1908  
Malevich, Kazimir, *Naakt met de handen geheven*, gouache, 1908  
Malevich, Kazimir, *Tenhemelopneming van een heilige*, gouache, 1907  
Malevich, Kazimir, *Baadsters op de rug gezien*, gouache, 1910  
Merz, Mario, *Fibonacci Napoli*, fotowerk, 1971  
Oppenheim, Dennis, *Directed Seeding – Canceled Crop*, fotowerk, 1969  
Redon, Odilon, *Hommage à Leonardo da Vinci*, pastel, 1914

**Restauratie lijst**

Redon, Odilon, *Hommage à Leonardo da Vinci*, 1914

**Nieuwe lijst en beglazing of beveiliging**

Constant, *Mobiel Labyrinth E.S.R. New Babylon*, 1966  
Darboven, Hanne, *24 Gesänge: B-Form*, 1974  
Dijkstra, Rineke, *Almerisa, Leidschendam, 13 april 2002*, 2004  
Dijkstra, Rineke, *Almerisa, Leidschendam, 9 december 2000*, 2004  
Dijkstra, Rineke, *Almerisa, Leidschendam, 25 juni 2003*, 2004  
Dibbets, Jan, *White Table*, 1972  
Elk Van, Ger, *Missing Person Mantlepiece*, 1976  
Gilbert & George, *Autumn Ferns*, 1973  
Merz, Mario, *Fibonacci Napoli*, 1971  
Oppenheim, Dennis, *Directed Seeding – Canceled Crop*, 1969

**Onderzoek**

Voortzetting van het onderzoek *Photographs & Preservation. How to Save Photographic Artworks for the Future?* in het kader van het NWO programma "Science4Arts" en in samenwerking met de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht. Er hebben onder andere twee plenaire bijeenkomsten plaatsgevonden in het Stedelijk Museum. De onderzoekers hebben ook de deelnemende musea (Stedelijk Museum, Kröller Müller Museum en het Van Abbe Museum) bezocht en een eerste selectie gemaakt van de kunstwerken die binnen het project bestudeerd zullen worden. Samen met de Universiteit Leiden is er een digitale infrastructuur, een zogenaamde *Virtual Research Environment (VRE)*, geïmplementeerd. Hiervoor zijn twee bijeenkomsten georganiseerd bij de Universiteit Leiden. Tevens heeft fotorestaurator Clara von Waldhausen in augustus voor de deelnemers van het project de cursus *Behoud en beheer van moderne fotografie* gegeven. Matisse, *La perruche et la sirène*. Vooronderzoek naar verschillende methoden voor kleurmetingen (nog niet afgerond). In het kader hiervan is het Matisse archief in Parijs bezocht.

**Projecten**

Een vierde deel van de Jeroen Henneman-schenking, in totaal 873 bladen met o.a. schetsen en tekeningen, is opgezet in 91 mappen.

146 affiches zijn uit de hoezen gehaald en vervolgens in de hoezen teruggeplaatst t.b.v. het digitale scannen van de afbeeldingen. Deze gescande reproducties zijn aangebracht op de buitenwanden van de oude monumentale trap, op de begane grond in de oudbouw.

Voor het *Familielab* zijn vier reproducties van werken uit de collectie gemaakt, deze ruimte is niet geschikt voor originele werken. De afdeling papierrestauratie heeft dit reproductieproces, zoals het laten fotograferen van de originele werken en het inlijsten van de reproducties, begeleid.

**Stedelijk Museum tentoonstellingen**

De afdeling papierrestauratie heeft veel werkzaamheden verricht voor de nieuwe collectieopstelling, zoals: inlijsten van objecten, inrichten van vitrines, installeren van kunstwerken, o.a. Wolfgang Tillmans, *Stedelijk Room* en Carl Andre, *Words*. Behandelde werken staan vermeld in de lijsten hierboven.

De papierrestauratoren waren betrokken bij de voorbereiding en opstelling van werken voor de tentoonstelling *Beyond Imagination*.

Voor de *Mike Kelley*-tentoonstelling zijn 42 werken ingelijst. Voor een werk op papier van 4 x 4 m is een ophangstelsel ontworpen, uitgevoerd en aangebracht. Twee werken zijn opnieuw ingelijst. Verder zijn veel werkzaamheden ten behoeve van inrichting en installatie verricht.

**Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen Mike Kelley en Beyond Imagination**

Voor de *Mike Kelley*-tentoonstelling zijn 104 conditierapporten van in totaal 276 werken op papier gemaakt. Voor de tentoonstelling *Beyond Imagination* waren dit er 10.

**Materiaal/techniek titelkaartjes**

Ten behoeve van de herinrichting zijn 641 beschrijvingen van materiaal en techniek gemaakt voor de titelkaartjes.

**Conserveringswerkzaamheden**

287 objecten toegepaste kunst opgezet

430 mappen gemaakt voor prenten & tekeningen

241 affiche hoezen gemaakt, affiches voorzien van een hangstrook en in hoes gezet

233 affiches in bestaande hoezen gezet

**Inlijsten**

236 werken ingelijst en achter glas of perspex gemonteerd

81 werken voorzien van een passe-partout

96 affiches achter perspex ingelijst

2 behangsels en 2 affiches voorzien van ophangstelsel en aan wand van vitrines geïnstalleerd

201 werken in vitrine geïnstalleerd

**Conditiecontrole aanwinsten**

In 2012 zijn 20 conditiecontrolelijsten van foto's, tekeningen, gouaches en affiches gemaakt.

**Conditierapporten en (uitgaande) bruiklenen**

In 2012 zijn 28 conditierapporten voor uitgaande bruiklenen gemaakt. De afdeling papierrestauratie heeft 4 bruiklenen naar het buitenland en 1 bruikleen in het binnenland begeleid (uitgaand en retour).

**Conditiecontrole Monique Zajfen Collectie**

Vanwege de beëindiging van het langdurig bruikleen van deze collectie zijn 17 conditierapporten gemaakt.

**Verhuizing atelier**

In 2012 is het nieuwe papieratelier en de opslag op het Museumplein ingericht zodat werkzaamheden, zoals restaureren, encadreren, inlijsten en het aanbrengen van ophangsystemen, voor en na het inrichten van tentoonstelling ter plekke kunnen plaatsvinden. In het depotgebouw is de ruimte voor het encadreren en inlijsten en met de bijbehorende materiaalopslag definitief ingericht.

## Onderzoek en publicaties

### *Onderzoek*

Het doen van onderzoek en de presentatie en uitwisseling van de onderzoeksgegevens vormt een van de kerntaken van het Stedelijk Museum. De collectie, de institutionele geschiedenis van het museum en het hedendaagse debat op het gebied van kunst en vormgeving zijn belangrijke pijlers op dit gebied.

Het uitgebreide *Public Program* met lezingen, discussies en symposia, dat gerealiseerd werd in samenwerking met verschillende culturele en educatieve partners, laat zien dat het Stedelijk Museum functioneert als een onderzoeksplatform waar bezoekers, kunstenaars, wetenschappers, critici en conservatoren de kans krijgen om hun kennis met elkaar te delen en met elkaar in dialoog te gaan.

### *Publicaties*

Rondom de heropening bracht het museum in 2012 in totaal zes publicaties uit.

In juli verscheen de e-publicatie *Dan Flavin. untitled (to Piet Mondrian through his preferred colors, red, yellow and blue)* en *untitled (to Piet Mondrian who lacked green) 2, 1986/2011*. Deze publicatie vierde de herinstallatie van dit monumentale werk van Dan Flavin tijdens *The Temporary Stedelijk*. Met essays van Bart Rutten en Britte Sloothaak en een interview met Dorine Mignot, oud-conservator van het Stedelijk Museum.

Bij de heropening in september verschenen twee publicaties waarin de collectie centraal staat:

*Stedelijk Collectie Reflecties* is een uniek overzicht van meer dan 150 jaar internationale ontwikkelingen in de beeldende kunst en vormgeving. Aan de hand van de collectie van het Stedelijk belichten internationale specialisten de geschiedenis van de moderne en hedendaagse kunst. In 43 rijk geïllustreerde essays geven zij nieuwe visies op belangrijke en invloedrijke kunstenaars, vormgevers en stromingen.

*Stedelijk Collectie Highlights* biedt een selectie van de belangrijkste werken van 150 toonaangevende kunstenaars en vormgevers uit de Stedelijk-collectie. Het boek is een inspirerende gids voor bezoekers en een eerbetoon aan de breedte en kwaliteit van de collectie.

*Stedelijk in de pocket*, uitgevoerd door de afdeling Educatie, beschrijft en toont het museum van binnen en van buiten, als internationale ontmoetingsplaats van kunst en publiek, met spraakmakende tentoonstellingen en programma's in vele foto's, quotes, met persoonlijke keuzes en anekdotes van ontwerpers, kunstkeners en bezoekers van het prille begin tot aan de heropening. En dat alles in 272 pagina's op een flinke zakformaat in zowel een Nederlandse als Engelse editie.

Bij de openingstentoonstelling *Beyond Imagination* verscheen een catalogus met een inleiding van curatoren Martijn van Nieuwenhuijzen en Kathrin Jentjens en essays van Mark von Schlegell en Moosje Goosen.

In december verscheen tot slot *Stedelijk Architectuur*. In deze publicatie beschrijft architectuurcriticus Hans Ibelings de geschiedenis van het Stedelijk Museum, vanaf de oorspronkelijke plannen van A.W. Weissman in 1895 tot de oplevering van de nieuwe vleugel. *Stedelijk Architectuur* bevat plattegronden, doorsneden en details van de nieuwbouw en een interview met architect Mels Crouwel. De fotografie was in handen van Iwan Baan.



**Bibliotheek en Archief**

2012 stond ook wat betreft de bibliotheek geheel in het teken van de verhuizing naar het Museumplein, en de heropening van het museum. In 2011 werd hiervoor al gestart met de voorbereidingen. De grootste klussen waren het selecteren van werken voor de nieuwe leeszaal en het omnummeren van 4000 dozen met tentoonstellingscatalogi vanwege andere formaten kasten in de depots aan het Museumplein. Bij het omnummeren van de dozen leverden medewerkers van de afdelingen Beveiliging en Art Handling een grote bijdrage.

In maart werd begonnen met de verhuizing van de 2,5 kilometer boeken. In acht weken tijd werden alle boeken overgebracht naar het Museumplein. Vanaf eind april was de bibliotheek weer beschikbaar voor de staf, die juist in die periode de materialen intensief gebruikte.

Vanaf september was de leeszaal weer open voor publiek, van dinsdag tot en met zaterdag van 12.00-17.00 uur. Vanaf het begin was de toeloop groot. Niet alleen nieuwsgierige bezoekers kwamen binnen, maar juist ook studenten en onderzoekers wisten de weg al snel te vinden. In de laatste drie maanden van het jaar trok de bibliotheek ruim 800 bezoekers – meer dan het jaarlijkse bezoek aan de Deccaweg. Onder hen bevonden zich ook onderzoekers uit het buitenland: onder meer uit Duitsland, Zwitserland, Frankrijk, Italië, Spanje, Polen en de Verenigde Staten, en zelfs uit Taiwan. De bibliothecaris gaf diverse groepen studenten inleidingen en organiseerde groepsbezoeken, onder meer voor studenten van de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit, de Rietveld Academie en de Rijks Universiteit Utrecht.

In 2012 werden 2.107 boeken en dvd's gecatalogiseerd. Het aantal abonnementen bleef gelijk en bedraagt ongeveer 250. De stortvloed aan publiciteit werd zoals gebruikelijk door de bibliotheek bijgehouden, in nauwe samenwerking met de Press Office. Ook werden honderden e-mails met verzoek om inhoudelijke informatie over bibliotheek en collectie beantwoord. De duizenden mails aan [info@stedelijk.nl](mailto:info@stedelijk.nl) worden door de medewerkers van de bibliotheek beantwoord of doorgestuurd naar specialisten. Ten behoeve van de vrijwilligers schreven zij ook korte stukken over allerlei aspecten van hun werk. Daarnaast leverden zij tweewekelijks een bijdrage voor de Facebook-pagina van het museum, over actuele of anderszins interessante onderdelen van de bibliotheekcollectie.

Het project *Archiefdigitalisering archief Stedelijk Museum 1895-1980* werd in 2012 zo goed als afgerond. Het papieren archief zal in juni 2013 worden overgedragen aan het Amsterdamse Stadsarchief. De digitale versie ervan blijft beschikbaar in de leeszaal van het Stedelijk, waar bezoekers naast de bibliotheekcatalogus ook het gedigitaliseerde archief, de gehele collectie van het museum en de Khardzhiev-collectie digitaal kunnen inzien.

## Public Program

Sinds 2004 heeft het Stedelijk Museum op verschillende manieren, met Stedelijk Museum CS, Stedelijk in de Stad, The Temporary Stedelijk en Temporary Stedelijk 2 verkend hoe een museum voor moderne en hedendaagse kunst kan aansluiten bij de stad – als pop-up instituut, als een nomadisch rondtrekkend museum en met tentoonstellingen in een gebouw dat nog niet geheel voltooid was.

Vanaf oktober 2011 tot aan de heropening van het Stedelijk in september 2012, heeft het Stedelijk dit experiment doorgezet met Temporary Stedelijk 3: Stedelijk @: een uitgebreid publieksprogramma in de stad, georganiseerd met andere organisaties en instellingen in Amsterdam, dat ruim 6400 bezoekers wist te trekken.

Het huidige Public Program, een platform voor verschillende artistieke disciplines, discussies en debatten, onderzoek en innovatie, is hieruit voortgekomen. Met de voortzetting van het programma in het nieuwe gebouw aan het Museumplein wil het museum deze platformfunctie verder ontwikkelen. Kunstenaars, tentoonstellingsmakers, cultuurproducenten en andere deskundigen op kunstgebied zijn onze partners in het debat over hedendaagse kunst. Het Stedelijk nodigt experts uit binnen- en buitenland uit om ervaringen, inzichten en onderzoeksresultaten te delen.

Sinds de heropening vinden er iedere donderdagavond, vrijdagmiddag en zondagmiddag lezingen, filmvertoningen, boekpresentaties, interviews, performances, muziek- en dansvoorstellingen, rondleidingen en grootschalige evenementen plaats.

Het Public Program vervult een signaalfunctie voor het museum: het is informatief en maakt nieuwsgierig. Speciale aandacht gaat uit naar de relatie tussen kunst, politiek, cultuur en maatschappij – met in het achterhoofd het besef dat die relatie voortdurend aan verandering onderhevig is. Om de signaalfunctie te vervullen worden bijzondere evenementen georganiseerd die belangrijke thema's centraal stellen. Zoals de relatie tot niet-westerse kunst en kunstenaars, gender(-politiek), kritische theorie, actuele politieke ontwikkelingen (zowel nationaal als internationaal) en de vraag hoe jongeren nog meer bij de activiteiten van het museum kunnen worden betrokken.

## Programmaoverzicht

### Temporary Stedelijk 3 – Stedelijk @

januari – juli

*Temporary Stedelijk 3: Stedelijk @* liet zien dat een publieksprogramma in een museum voor hedendaagse kunst altijd een platform is dat zijn vorm krijgt in de interactie met de plaatselijke en internationale context – de stad, andere instellingen en partners, en een internationaal netwerk van kunstenaars en kunst professionals. Verder ambieert het Public Program niet slechts één vorm van kunst te presenteren, maar vele richtingen en disciplines. De nauwe samenwerking met het Koninklijk Concertgebouworkest, de Universiteit van Amsterdam, If I Can't Dance I Don't Want To Be Part of Your Revolution, Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA), de Appel arts centre, de Rijksakademie, De Ateliers, W139 en SKOR | Stichting Kunst en Openbare Ruimte en vele anderen was de drijvende kracht achter Temporary Stedelijk 3: Stedelijk @. Het programma bestond uit performances, filmvertoningen, lezingen, discussies, openbare interviews, muziekuivoeringen, boekpresentaties, interactieve 'happenings' en andere evenementen.

### Stedelijk @ Oude Lutherse Kerk

De organisatie van de lezingenreeks *Facing Forward: Art & Theory from a Future Perspective* nodigde internationale sprekers omtrent een zevental onderwerpen, met de vraag hoe we in de toekomst tegen deze thema's zouden aankijken. Facing Forward is een samenwerkingsverband tussen het Stedelijk Museum, de Appel arts centre, SMBA, W139 en het tijdschrift Metropolis M.

- 13 januari: Future History: Amelia Jones en David Summers
- 9 februari: Future Freedom: Paul Chan en Hito Steyerl
- 8 maart: Future Museum: Iwona Blazwick en Hans Belting
- 25 april: Future City: Rem Koolhaas en China Miéville
- 31 mei: Future's Future: Maria Barnas, Hassnae Bouazza, Maarten Doorman, Melissa Gronlund, Metahaven, Snejanka Mihaylova, Katharina Neuburger, Patricia Pisters, Ding Ren, Simon Rogers, Timotheus Vermeulen, Juha van 't Zelfde, e.a.

### Stedelijk @ Concertgebouw (AAA-series)

De AAA-series (Triple A) zijn een samenwerking van het Koninklijk Concertgebouworkest met andere Amsterdamse instellingen rond hedendaagse kunst en muziek. Het vrijdagmiddagprogramma Confrontaties werd georganiseerd door het Stedelijk Museum in samenwerking met het Koninklijk Concertgebouworkest. Deze confrontaties sloegen een brug tussen visuele kunstenaars, conservatoren, critici, muzikanten, schrijvers, geleerden en theater professionals.

- 27 januari: Expectations, met Ewald Engelen, Sarah Morris, Hendrik Folkerts, Boudewijn Tarenskeen en Nicolaus A. Huber
- 13 april: Layers, met Nana Verhoeff, Gert Jan Kocken, Kate Moore, Vincent Cortvrint en Conlon Nancarrow
- 22 juni: Out of the Box (in samenwerking met Holland Festival).

### Stedelijk @ Rijksakademie van Beeldende Kunsten

Het Stedelijk Museum Amsterdam en de Rijksakademie zijn nauw met elkaar verbonden. Veel kunstenaars die aan de Rijksakademie werkten hebben tentoonstellingen (gehad) in het Stedelijk en/of Stedelijk Museum Bureau Amsterdam, en kunstenaars die nog verbonden zijn aan de Rijksakademie worden betrokken bij activiteiten van het Public Program.

- 19 januari: boekpresentatie van de Afterall Exhibition Histories series #2, Making Art Global (Part I): The Third Havana Biennial 1989, met Gerardo Mosquera, Rachel Weiss, Direlia Lazo, Annie Fletcher
- 8 mei: Conversations, met Andy Hope 1930 en John Welchman.

### Stedelijk @ De Ateliers

Het filmprogramma dat werd ontwikkeld door het Stedelijk Museum en De Ateliers richtte zich voornamelijk op voormalige deelnemers, gastdocenten en gastkunstenaars van De Ateliers. Vier kunstenaars met verschillende achtergronden en verschillende disciplines presenteerden en bespraken hun film in een informele setting.

- 16 februari: Talking Film, met Dan Geesin
- 11 april: Talking Film, met Runa Islam en Willem de Rooij
- 26 april: Talking Film, met Pierre Bismuth en Raimundas Malasauskas
- 25 november: Talking Film, met Melissa Gordon en Lisa Oppenheim.

### Stedelijk @ Trouw/De Verdieping

TrouwAmsterdam is één van de culturele hotspots van Amsterdam geworden, mede dankzij het internationale clubprogramma en het maandelijkse culturele programma De Verdieping. Met vier grote evenementen, gebaseerd op de succesvolle Do It!-avonden in het Stedelijk Museum in 2010/2011, onderzoekt Stedelijk @ Trouw/De Verdieping- verschillende kanten van het Trouw Amsterdam gebouw, als een drukkerij, een club en een tijdelijke culturele spot in Amsterdam.

- 29 maart: Contemporary Art Club  
Met werk van: Rineke Dijkstra, Mark Leckey, Jeremy Shaw en Matt Stokes, Matthew Lutz-Kinoy, Dick Hebdige, e.a.
- 19 april: Hear It! (Part 2)  
Met: Alva Noto, Machinefabriek, Jacob Kirkegaard, Sarah van Sonsbeeck, Mark Bain, Alexandra Duvekot, Peter C. Simon en werk van Bruce Nauman, Gary Hill, Marina Abramović e.a
- 17 mei: Augment It!  
Met: Arnoud van Adrichem, Ines Cox en Lauren Grusenmeyer, Wim Brands en Max Kisman, Maarten Doorman, P.J. Roggeband en Nils Muhlenbruch, Hélène Gelèns en Luis Angel Rodil Fernandez, Saskia de Jong en Rens van Meegen, en Elmar Kuiper en Selby Gildemacher. Presentatie: Rita Raley en Margriet Schavemaker
- 14 juni: Duplicate It!  
Met: de Stedelijk Blikopeners (een groep jongeren van 15 t/m 19 jaar werkzaam bij het Stedelijk Museum), de Editors (een groep jonge creatieven werkzaam bij De Verdieping), cabaretier Owen Schumacher en lezingen van Stedelijk-conservatoren Ingeborg de Roode en Bart Rutten.

### Stedelijk @ If I Can't Dance I Don't Want To Be Part Of Your Revolution

If I Can't Dance... is een belangrijke instelling in Amsterdam voor performance kunst. Sinds de oprichting heeft het internationale artiesten naar Amsterdam gebracht om performances te ontwikkelen en te tonen. Het Stedelijk Museum vervolgde de samenwerking met If I Can't Dance... door middel van vier performances en een master class tijdens *Temporary Stedelijk 3: Stedelijk @*.

- 23 – 24 januari: Class of Masters, met Matt Mullican
- 12 juni: Louise Lawler, *A Movie Will Be Shown Without The Picture*, met: Sven Lütticken, Andrea Fraser en Eric de Bruyn
- 1 juli: Keren Cytter Performance

**Stedelijk @ de Appel arts centre**

Ieder jaar presenteert de Appel arts centre het Curatorial Programme, een gerenommeerd opleidingsprogramma voor jonge tentoonstellers. In het kader van hun eindproject organiseerde het Stedelijk een leesgroep, waarin aandacht werd besteed aan de politieke, economische en artistieke situatie in de landen die de participanten in hun reizen hadden aangedaan, zoals Griekenland, Macedonië en Egypte.

- 22 februari: Reading group: why stay if you can go?  
 13 maart: Reading group: why stay if you can go?  
 24 april: Reading group: why stay if you can go?  
 15 mei: Reading group: why stay if you can go?

**Stedelijk @ Sonic Acts Festival**

Het Stedelijk organiseerde in het kader van Sonic Acts (het tweejaarlijkse multimediafestival in Amsterdam) enkele masterclasses en een key-note lezing rondom het thema 'Travelling Time', over hoe de notie van tijd de hedendaagse kunstpraktijk beïnvloedt.

- 20 – 23 februari: Sonic Acts Master Classes, met: Catherine Christer Hennix, Peter Kubelka, Olaf Nicolai, Pauline Oliveros, en Tino Sehgal.  
 23 februari: lezing George Dyson: 'No Time is There'

**Stedelijk @ Universiteit van Amsterdam**

Samen met de Universiteit van Amsterdam – een vaste partner van het Stedelijk – organiseerde het Public Program het internationale symposium Marx and Aesthetics. Dit symposium ging over hoe Marx esthetische filosofie formuleerde en hoe hedendaagse wetenschappers, kunstenaars en critici die in hun (kunst)praktijk hebben verwerkt.

- 10 – 13 mei: Symposium Marx and Aesthetics  
 Met: Milena Bonilla (kunstenaar), Clint Burnham (Simon Fraser University, Vancouver), Terrell Carver (University of Bristol), Phil Collins (kunstenaar), Chto Delat (kunstenaar), Zachary Formwalt (kunstenaar), Josef Früchtel (University of Amsterdam), Rainer Ganahl (kunstenaar), Boris Groys (New York University), Jochen Hörisch (Universität Mannheim), Sven Lütticken (Vrije Universiteit, Amsterdam), Pedro Reyes (kunstenaar), Kristin Ross (New York University), Kati Röttger (University of Amsterdam), Helmar Schramm (Freie Universität, Berlin), Ruth Sonderegger (Akademie der Bildenden Künste, Wien), Gary Teeple (Simon Fraser University, Vancouver), e.a.

**Stedelijk @ SMBA**

In 2012 rondde het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam het meerjarige 'Project 1975' af. Ter afsluiting organiseerde het Stedelijk samen met SMBA het grootschalige symposium The Postcolonial Exhibition, dat sprekers uit de hele wereld uitnodigde om te reflecteren op hoe postkoloniale theorie – zoals ontwikkeld door Edward Said, Homi Bhabha en Gayatri Spivak – de hedendaagse tentoonstellingspraktijk beïnvloedt. En bestaat er zoiets als een postkoloniale tentoonstelling?

- 25 mei: Symposium The Postcolonial Exhibition  
 Met: Elena Sorokina, (kunsthistoricus en freelance conservator), Jelle Bouwhuis, (conservator, SMBA), Johannes Fabian (antropoloog), Anke Bangma (conservator, Tropenmuseum), B (kunstenaar), Chris Dercon (directeur, Tate Modern), Kofi Setordji (the Nubuke Foundation, Accra), What, How and for Whom (WHW)

(collectief van conservatoren), Abdellah Karroum (L'Appartement 22, Rabat), Jesús María Carrillo Castillo (hoofd Cultureel Programma, Museo Reina Sofia), Irit Rogoff, (professor in de Visuele Cultuur, Goldsmiths College)

### **Stedelijk @ EYE Film Institute**

Samen met het Stedelijk verwelkomde EYE Film Institute Marina Abramović, voor de internationale première van de HBO documentaire *The Artist is Present*. Tevens was de kunstenaar Ulay, met wie Abramović samenwerkte in de jaren '70 en '80, aanwezig voor een kort nawoord.

19 juni: Marina Abramović met 'The Artist is Present'

### **Stedelijk @ Stedelijk**

Vlak voor de heropening van het Stedelijk Museum kwam het Public Program 'thuis' en heette het Temporary Stedelijk: Stedelijk @ Stedelijk. Het vond plaats onder de luifel van de nieuwe vleugel aan het Museumplein.

13 september: Pecha Kucha @ Stedelijk

16 september: Emio Greco | PC - La Commedia

Het geplande optreden van het Berlijnse dj-collectief Innervisions samen met de Nederlandse VJ Gerald van der Kaap kon wegens overweldigende belangstelling op 21 september geen doorgang vinden.

### **Donderdagavond programma:**

#### *stedelijk | do it!*

27 september: Inaugural event: Stage It! (part 1)

Om de historische heropening van het Stedelijk te vieren, richtte de eerste editie Stage It! zich op het onderzoeken van het nieuwe gebouw door middel van performances van VALIE EXPORT, Andrea Geyer, en MPA.

#### *stedelijk | collection close-up*

Serie lezingen en discussies over de nieuwe collectieopstelling van het Stedelijk, met conservatoren van het Stedelijk.

4 oktober: Collection Display: New Paths in the Collection

6 december: Collection Display: Design

#### *stedelijk | film*

Het Stedelijk hervatte zijn succesvolle reeks filmvertoningen en discussieavonden en nodigde hiervoor internationale kunstenaars uit.

18 oktober: Isaac Julien (in samenwerking met EYE Film Instituut)

1 november: The Otolith Group

22 november: Sabine Mooibroek

#### *stedelijk | performance*

Het Stedelijk presenteerde tijdens deze serie twee jonge kunstenaars die de nog onontdekte plekken van het gerenoveerde museum in gebruik namen als startpunt van hun nieuwe performance.

11 oktober: Matthew Lutz-Kinoy

22 november: Patrizio di Massimo

**Vrijdagmiddag programma:***stedelijk | gallery talks*

Sinds de collectie weer te zien is, en in de tentoonstellingsruimtes een aantal tijdelijke exposities werd gehouden, organiseerde het Stedelijk een serie gallery talks, waarin deskundigen, kunstenaars, conservatoren en critici rondleidingen gaven.

28 september: Jan Benthem and Mels Crouwel

28 september: Martijn van Nieuwenhuyzen (*Beyond Imagination*)

5 oktober: David Jablonowski

5 oktober: Bart Rutten

12 oktober: Margriet Schavemaker

12 oktober: Mieke Bal

19 oktober: Geurt Imanse

26 oktober: Natasja Kensmil

26 oktober: Ingeborg de Roode

2 november: Floris Alkemade

2 november: Hripsimé Visser en Anne Ruygt

9 november: Leontine Coelewij

16 november: Berend Strik

16 november: Carolien Glazenburg

30 november: Victoria Anastasyadis.

*stedelijk | items live*

In het verlengde van de permanente opstelling van de collectie vormgeving zette het publieksprogramma de hedendaagse vormgeving in de schijnwerpers. In samenwerking met het tijdschrift Items organiseerde het Stedelijk het programma Items Live, gewijd aan thema's en discussies over hedendaagse vormgeving.

12 oktober: Items Live: 'Exhibiting Design.'

**Zaterdag- en zondagmiddag programma:***stedelijk | music*

Het Stedelijk vierde in 2012 het John Cage Jaar, ter herdenking van zijn 100ste verjaardag. Tijdens deze serie werd een aantal van de meest vooruitstrevende muzikanten en artiesten gepresenteerd.

17 november: Cage 100 Years! (in samenwerking met K2G Productions).

Met: The Ives Ensemble e.a.

*stedelijk | books*

Als onderdeel van een serie boeklanceringen en -presentaties schonk het Stedelijk aandacht aan belangrijke boeken die recent waren verschenen.

14 oktober: 'Mark Manders – Reference Book', publicatie behorend bij de Dr. A.H. Heinekenprijs 2010, uitgereikt aan Mark Manders. Met Mark Manders, Lorenzo Benedetti en anderen (in samenwerking met Roma Publications)

9 december: *During the Exhibition the Gallery Will be Closed – Contemporary Art and the Paradoxes of Conceptualism* door Camiel van Winkel. Met Jennifer Allen en Jan Verwoert (in samenwerking met Valiz Publications)

**Speciale evenementen:****stedelijk | special events**

Het Stedelijk organiseerde een aantal speciale evenementen, waaronder een avond gewijd aan de documentaireserie *Hollandse Meesters*, de prijsuitreiking van de Jonge Prijs voor de Kunstkritiek en de heropvoering van een befaamd toneelstuk van ontwerper Norman Potter.

25 oktober: *Hollandse Meesters in de 21ste eeuw*: lancering tweede reeks van kunstenaars portretten (in samenwerking met Interakt en het Mondriaan Fonds)

18 – 19 november: Stedelijk @ IDFA, een presentatie van verschillende films van kunstenaars naar aanleiding van het jaarlijkse Internationale Documentaire Festival Amsterdam

20 november: Stedelijk @ Joods Historisch Museum: William Kentridge  
Met: Carolyn Christov-Bakargiev, Thomas Elsaesser en Margriet Schavemaker

25 november: *Friso Kramer 90* – symposium en boekpresentatie ter ere van de negentigste verjaardag van vormgever Friso Kramer. Ism. Premsele, Ahrend en de BNO. Tevens presentatie boek *De stoel van Friso Kramer* (Premsele, NAI/010 Uitgevers)

29 november: Symposium en uitreiking van de Prijs voor de Jonge Kunstkritiek (in samenwerking met de Appel arts centre en Witte de With Center for Contemporary Art Rotterdam)  
Met: Defne Ayas, Joerg Heiser, Carol Lu en vele anderen

1 – 3 december: Norman Potter's *The Construction School: in:quest of Icarus* door James Langdon (in samenwerking met Kunstverein Amsterdam)

september – december: Triple A Festival (doorlopend, in samenwerking met Concertgebouw en anderen)

7 december: *An Afternoon With... Johnson Chang* (in samenwerking met Amsterdam Center for Globalization Studies)

**stedelijk | performance: *Beyond Imagination***

Als onderdeel van de openingstentoonstelling *Beyond Imagination*, werd een aantal performances geprogrammeerd met jonge en internationale kunstenaars in onder meer het Teijin Auditorium:

22 september: openingsceremonie *Open* door Rory Pilgrim, uitgevoerd door het Nationaal Jeugdkoor onder leiding van Wilma ten Wolde en drie Blikopeners van het Stedelijk, die allen een kort statement gaven. Hare Majesteit Koningin Beatrix onthulde bij wijze van openingshandeling een met de hand geborduurde banier met de tekst OPEN naar ontwerp van Pilgrim. Vervolgens was gedurende de tentoonstelling in de monumentale roltrap in de nieuwbouw van het museum Pilgrims geluidsinstallatie *Open* te horen, gebaseerd op elementen uit de openingsceremonie.

september: Jennifer Tee, *Star-Crossed*, 2010-2012, dans performance met Marjolein Vogels en MiRi Lee, elke zaterdag in september, VandenEnde Foundation zaal



- 23 september – 6 oktober: Christian Friedrich, *Untitled*, 2011, video installatie, Teijin Auditorium
- september – november: Sara van der Heide, *Abstract background with one or two figures*, 2012, een serie dagelijkse performances in de tentoonstelling
- september – november: Falke Pisano, *Disordered Bodies Fractured Minds (Private M., Patient A. & Traveller H.)*, 2012, twee videos, zaal 010
- september – november: Suchan Kinoshita, *SUCHKINO*, 2012, decor voor onaangekondigde performances, zaal 1.32
- 7 oktober: Sara van der Heide en Moosje Goosjen, *Art History and The Museum of Western Folklore: A Commemorative Speech*, verteld door Mark Bellamy, Teijin Auditorium
- 9 oktober: Snejanka Mihaylova, *Practical Training in Thinking*, seminar in dialoog met Mladen Dolar, Teijin Auditorium
- 17 oktober – 3 november: Eric Bell & Kristoffer Frick, *Hunting in Heaven*, 2012, video installatie, Teijin Auditorium
- 10 en 11 november: Andros Zins-Browne - wpZimmer, *Welcome to the Jungle*, 2012, performatieve installatie, Teijin Auditorium
- 11 november: Matthew Lutz-Kinoy, *Stars!*, 2012, performance met Isabel Lewis, Calla Henkel en Max Pitegoff, Travis Boyer en Sophie Knapp, trappenhuis historische gebouw
- 13 november: Jeremiah Day, *The Frank Church – River of No Return Wilderness*, 2012, performance, Teijin Auditorium

## Educatie en publieksbegeleiding

Na maanden van plannen smeden voor nieuwe programma's en publieksruimtes, en het werven en inwerken van vrijwilligers, rondleiders en Blikopeners was het zover: de opening. Ook de afdeling Educatie keek hier al jaren reikhalzend naar uit.

Het educatieve aanbod liep storm in 2012. Vele duizenden leerlingen, families en jongeren maakten kennis met het heropende Stedelijk Museum. Soms voor het eerst, soms popelend om het gebouw en geliefde collectiestukken in een nieuw licht te zien. Zij verkenden op interactieve wijze het historische gebouw, de nieuwbouw en werken uit de collectie en tentoonstellingen.

### *Families*

In het heropende museum kunnen families meedoen aan meer familieactiviteiten dan ooit. Familiesporen, Familierondleidingen (225 deelnemers) en een interactieve Familieaudiotour met beeld nodigen bezoekers uit om samen met elkaar te kijken en in gesprek te gaan. Families kregen bovendien een eigen ruimte: het door Niels van Eijk en Miriam van der Lubbe ontworpen *Familielab* onder de beroemde trap in het historische gebouw. In dit lab denken families mee over de vraag: 'Wat is beweging?', kunnen er videowerken worden gekeken en zijn er activiteiten te doen. Families en andere bezoekers met kinderen zijn hier de hele dag welkom.

### *Kinderworkshops door kunstenaars*

Nieuwsgierige bezoekers van 6 tot 12 jaar konden elke zondagmiddag terecht in de twee nieuwe educatieve studio's. In 2012 gaven kunstenaars en ontwerpers als Jasper Krabbé, Job Koelewijn, Floortje Zonneveld en Jan Rothuizen hier 15 unieke workshops. Inspirerend voor de 285 kinderen én voor de kunstenaars. Jasper Krabbé schreef hierover in het Parool van 14 november: 'Hun fantasie is nog onaangetast. De werkelijkheid volkomen magisch. En dan is die rode geit, vrouw met zwevend hoofd of man met zeven vingers in dat schilderij van Marc Chagall volkomen normaal. En de vrouw met een vis op haar hoofd van Picasso prima in orde.'

### *Voor jonge kinderen: Atelier van Licht*

Meer dan 4.900 bezoekers brachten in de kerstvakantie een bezoek aan het *Atelier van Licht* in de educatieve studio's van het Stedelijk. In dit *Atelier van Licht* kregen jonge kinderen de tijd en ruimte om zelf via diverse werkstations allerlei aspecten van het verschijnsel licht te onderzoeken. Het project werd opgezet in samenwerking met de Stichting Atelier van Licht en sloeg een brug tussen kunst en wetenschap. Het *Atelier* gaf ruimte om te experimenteren en hypothesen te vormen, om composities te maken, om zichzelf en elkaar vragen te stellen en om te discussiëren. De volwassenen gaven daarbij geen antwoorden, maar onderzoeken en stimuleren dit proces.

### *Onderwijs*

In drie maanden tijd bezochten 9.791 leerlingen het museum. Zij deden dit zelfstandig, kregen een rondleiding op maat of namen deel aan een van de 20 onderwijsprogramma's, vaak met een workshop in de nieuwe educatieve studio's. Met de speciale Stedelijk-docentenpas bezochten docenten het museum gratis, ter voorbereiding of inspiratie. Voor 7 stagiaires plus 7 maatschappelijke stagiaires was de afdeling educatie dit jaar bovendien een bijzondere leer- en werkplek.

### *Basisonderwijs*

In korte tijd kwamen 1.371 basisschoolleerlingen op vier nieuwe programma's af, waarbij vooral het programma *De Stijl – Mijn Stijl* populair was. Tijdens dit programma vroegen leerlingen zich af: waarom gebruikten de kunstenaars van De Stijl zo vaak rechte lijnen en de kleuren rood, geel en blauw? En wat wilden zij veranderen aan de wereld? Dankzij de Turing Foundation reisden 710 leerlingen in 2012 gratis naar het Stedelijk met de Turing Museumpleinbus, een samenwerking van het Rijksmuseum, Van Gogh Museum en Stedelijk Museum. Velen van hen bezochten nooit eerder het museum. Voor 92% van de scholen was dit gratis

vervoer doorslaggevend voor het museumbezoek en 81% organiseerde hierdoor zelfs een extra museumbezoek met school.

#### *Voortgezet & hoger onderwijs*

Meer dan 5.600 leerlingen van het voortgezet onderwijs zochten de diepte, doken in de context en kropen in de huid van kunstenaars of ontwerpers. Vooral de programma's rond '*engagement*' en '*So you think you are an artist?*' over creativiteit sprak veel scholen aan. Ook een groot aantal studenten bezocht met hun docent het museum, soms met een programma op maat gemaakt in samenwerking met de conservatoren of medewerkers educatie.

#### *Blikopeners*

Blikopeners is voor het Stedelijk al jaren de manier om jongeren (15-19 jaar) bij het museum te betrekken. Ze geven rondleidingen en organiseren workshops en evenementen waarmee zij leeftijdsgenoten enthousiasmeren. Tijdens een speciale preview kregen alle Blikopeners (huidige en alumni) de kans om vrienden en familie als één van de eersten hun museum te laten zien, in het bijzonder de eerste presentatie in de speciale Blikopener Spot. In de openingsperformance, gebaseerd op het werk *Open* van Rory Pilgrim gaven Blikopeners hun visie op de toekomst. Door de aankoop van dit werk zijn de stemmen van Blikopeners ook onderdeel geworden van de collectie van het Stedelijk.

In samenwerking met partijen als Trouw Amsterdam en IMC Weekendschool en internationale partijen als Koninklijke Museum voor Schone Kunsten en Louisiana Museum of Modern Art organiseerden de Blikopeners voor de heropening diverse workshops en evenementen. Bovendien stonden zij met museumdocenten voor de klas met het onderwijsprogramma *Stedelijk in de Klas* en werkten zijn achter de schermen hard aan de inrichting van hun eigen zaal in de nieuwbouw: de *Blikopener Spot*.

Direct na de opening startte een nieuwe groep met 15 Blikopeners, die de jaarlijkse Museumnacht tot een groot succes maakte. Het Stedelijk was met 6.850 bezoekers één van de beste bezochte locaties – 500 bezoekers volgden tijdens de Museumnacht een *Blikopener Speed Tour*. De Blikopeners worden gesteund door het SNS REAAL Fonds.

De Blikopeners in 2012 waren: Romaine Hodenpijl, Robin Pocornie, Gena Haensel, Twan Nooitmeer, Janne Igbuwe, Boaz Stroobach, Ivar Breukers, Tim Alpherts, Jelle Broek, Sarah Haddou, Caro de Jonge, Samet Yilmaz, Gaia Suyling Smit, Lou Mouw.

#### *1.168 rondleidingen*

Rondleiders brengen de visie en programma's van educatie in de praktijk. Samen verzorgden zij maar liefst 1.168 rondleidingen voor diverse groepen. Om de vele verzoeken tegemoet te komen werd het team van 10 rondleiders aangevuld met 35 communicatief vaardige kunsthistorici, kunstenaars en docenten. Voor heropening volgden zij een uitgebreid trainingsprogramma op het gebied van didactiek, teambuilding, kunstgeschiedenis en de collectie van het Stedelijk Museum.

#### *Vrijwilligers*

Vanaf de heropening is het Stedelijk Museum gaan werken met een groep van zo'n 60 gastheren en gastvrouwen. Deze enthousiaste en betrokken vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij de publieksvriendelijkheid en zijn het aanspreekpunt voor de bezoeker. Ze ontvangen onder meer groepen bij de groepsentree, staan in het Familielab en bij de garderobe en geven informatie in het museum of bij de informatiebalie.

De vrijwilligersgroep is divers in achtergrond, opleiding en leeftijd. Onze jongste vrijwilliger is 19 en de oudste vrijwilliger bijna 70 jaar. Daarnaast hebben de gastheren en gastvrouwen een rol gespeeld tijdens de ontvangsten rondom de heropening, de Museumnacht en de opening van de Mike Kelley-tentoonstelling.

*ARTtube: video's over kunst en vormgeving online*

In 2012 pakte het Stedelijk Museum de rol van actieve videoproducent opnieuw op. Belangrijke stimulans: de samenwerking met vier andere musea (Boijmans van Beuningen, Gemeentemuseum Den Haag, MuHKA en de Pont) aangesloten bij het online videoplatform [www.arttube.nl](http://www.arttube.nl), mogelijk gemaakt door het SNS REAAL Fonds. Uiteenlopende bijdragen van het Stedelijk kwamen online op de nieuwe website: van een registratie van *Blues before Sunrise* van Steve McQueen, de installatie van *Sight Point* van Richard Serra op het Museumplein, vragen van kinderen over de Lichtenstein en de Matisse tot de restauratie van *The Beanery*... Vele duizenden webbezoekers bekeken de video's. 'Kijkcijfer uitschieters': de introductie van de huisstijl door Mevis en van Deursen, Mels Crouwel over de architectuur en Petra Blaisse over het wandtapijt in de nieuwbouw. Van 1 juli tot en met 31 december 2012 trok [www.arttube.nl](http://www.arttube.nl) 77.773 unieke bezoekers. Totaal aantal videoviews: 103.000.

In 2012 werd door het Mondriaan Fonds bovendien nog eens € 150.000 toegekend aan toekomstige gezamenlijke producties van de musea onder de noemer 'We Love Art'. Op 11 december organiseerde ARTtube een programma in de Brakke Grond waar makers, museummedewerkers en kunstliefhebbers met elkaar in gesprek gingen naar aanleiding van de video's.

*Publicatie*

Al jaren zocht de afdeling educatie naar een laagdrempelige en speelse manier om het Stedelijk Museum voor te stellen aan een breed publiek. In 2012 kwam het antwoord. Het boekje *Stedelijk in de pocket* toont het museum van binnen en van buiten, als internationale ontmoetingsplaats van kunst en publiek. Met vele foto's van spraakmakende tentoonstellingen en programma's, quotes, persoonlijke keuzes en anekdotes van ontwerpers, kunstkeners en bezoekers, van het prille begin tot aan de heropening. En dat alles in 272 pagina's op een flinke zakformaat in zowel een Nederlandse als Engelse editie.

*Educatie voor volwassenen*

Wekelijkse instaprondeleidingen (360 deelnemers), met extra tours over Mike Kelley (96 deelnemers), maandelijkse *walk & talks* (36 deelnemers), een audiotour met beeld in 6 talen en de Designcursus heetten een geïnteresseerd volwassen publiek (opnieuw) welkom in het Stedelijk Museum, en boden verwondering, nieuwe perspectieven en verdieping. Laatstgenoemde cursus gaf een podium aan zowel Stedelijk-conservatoren als aan kenners als Timo de Rijk en vormgevers Harmen Liemburg en Daan Roosegaarde. De 42 vormgevingminnaars ontvingen het afwisselende en inhoudelijk aantrekkelijke publieksprogramma zeer positief.

**Overzicht activiteiten Educatie***Activiteiten voor families*

- 12 x Kunstenaarsworkshops
- 15 x Familierondleidingen
- 3 x Workshops Atelier van Licht

*Kunstenaarsworkshops*

- 23 september: *Zachte plattegrond van het Stedelijk* (openingspecial) met Jan Rothuizen (3 x)
- 21 oktober: *Bewegen door kunst* met Ton Meijer
- 28 oktober: *Posters in beweging* met Bob van Dijk
- 4 november: *Bewegen door kunst* met Ton Meijer
- 11 november: *Geheimen zoeken* met Jasper Krabbé
- 18 november: *Ontwerp een auto* met Floris Hovers
- 25 november: *Kunst staat niet stil* met Floortje Zonneveld
- 2 december: *Kunst staat niet stil* met Floortje Zonneveld
- 9 december: *Bouw zelf een museumzaal* met Job Schroën
- 16 december: *Spartaanse poëziemiddag* met Job Koelewijn

*Activiteiten Blikopeners:*

- Blikopener rondleidingen (34 x)
- Blikopener instaprondleidingen (5 x)
- Blikopener rondleidingen eigen klas (8 x)
- Stedelijk in de klas (6 x)
- 5 april: Blikopener evenement *Hollandse Helden* in samenwerking met KMSKA, Fabiolazaal Antwerpen
- 10 mei: Blikopener workshop Galerie Tour voor IMC Weekendschool
- 14 juni: Blikopener evenement *Duplicate It!* in Club Trouw Amsterdam
- 7 -11 augustus: Summerschool bij Louisiana Museum of Modern Art, Denemarken
- 31 augustus: kennismakingsdag voor nieuwe groep Blikopeners
- 16 september: Blikopener preview in heropeningsweek
- 4 oktober: Blikopener workshop *Speed Art*
- 1 november: Blikopener workshop *In Your Face*
- 3 november: Museumnacht
- 6 december: Blikopener workshop *Duik in de badkuip*

*Activiteiten volwassenen:*

- Wekelijks: instaprondleidingen (38 x)
- Walk & Talk (3 x)
- Design cursus

*Preview voor educatiecontacten:*

- Rondleiding en presentatieprogramma's op dinsdag 3 juli.
- Diverse docentenmiddagen

*Middag Nederlandse Museumvereniging voor de secties Publiek & Presentatie & sectie Kunstmusea:*

- Op donderdag 22 november in het Stedelijk Museum.

*ARTtube On Stage:*

- Middagprogramma met discussie & podium interviews voor professionals, presentatie Francisco van Jole. Avondprogramma voor een breed publiek met kijken online video's en gesprekken met de makers en opdrachtgevers, presentatie Andrea Polman. Dinsdag 11 december in de Brakke Grond.

**Stedelijk Museum Bureau Amsterdam**

2012 stond voor Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) in het teken van *Project '1975'*: een meerjarig programma waarbij de postkoloniale conditie van onze maatschappij en de relevantie daarvan voor de hedendaagse kunst centraal staat. Vanuit zeer uiteenlopende perspectieven waren alle tentoonstellingen in 2012 met dit uitgangspunt samengesteld, evenals vrijwel alle evenementen. Aan het eind van het jaar liep het tentoonstellingsprogramma af met twee reizende exposities van *Project '1975'* op basis van langdurige samenwerking met instituten in West-Afrika. De eindpublicatie van het project volgt in najaar 2013. Voorlopig zijn de resultaten ervan nog te zien op de speciale *Project '1975'*-website <http://project1975.smba.nl/>. Met het project heeft SMBA waardevolle internationale relaties opgebouwd, uitgebreid en geïntensiveerd en daarbij ook steeds kunstenaars uit Amsterdam bij betrokken.

In 2012 heeft het team van SMBA ook gewerkt aan de voorbereiding van een vervolg. Dat is inmiddels onder de naam *Global Collaborations* van start gegaan in het Stedelijk Museum zelf.

*Project '1975'*

*Project '1975'* is een heroverweging van de (Westerse) kaders en waarden waarin hedendaagse kunst wordt geproduceerd, getoond en besproken. Op de eerste plaats is hierbij onderzocht in hoeverre er gesproken kan worden van een postkoloniale wereldorde en maatschappij en welke consequenties deze hebben voor de productie en receptie van hedendaagse kunst. Door het befragen van de huidige criteria en terminologieën zijn er concrete stappen gezet naar nieuwe modellen en denkbeelden om hedendaagse kunst te kunnen plaatsen in een mondiale wereld die niet langer enkel georiënteerd is op Westers modernistisch denken.

De solotentoonstelling *The Jinn* van Tala Madani bracht mythologische wezens van de Arabische folklore en islamitische leer in schilderijen, tekeningen en animaties bij de 'white cube' naar binnen.

Waar de 'white cube' een geformaliseerde vorm is voor presentatie van beeldende kunst binnen het moderne paradigma, liet de tweede tentoonstelling andere vormen in het discours van de beeldende kunst in de westerse samenlevingen zien. Voor *Any Other Business* oriënteerde Nicoline van Harskamp zich op bestaande lezingen, speeches en debatten en regisseerde aan de hand daarvan een conferentie waarin de minder fraaie aspecten van bezielded voordrachten en debatten subtiel de nadruk kregen. Ze toonde daarmee de tekortkoming van taal in het politieke discours.

Specifiek toegespitst op de Nederlandse samenleving waren de drie gelijktijdige solotentoonstellingen van Bart Groenendaal, Stefan Ruitenbeek en Quincy Gario. De presentatie ging in op omgangsvormen en de culturele classificatiesystemen die daar achter liggen.

De tentoonstelling *The Memories Are Present* verbond onderwerpen die naar voren kwamen in eerdere tentoonstellingen. Artun Alaska Arasli, Pauline M'barek en Christoph Westermeier onderzochten de beweegredenen die ten grondslag liggen aan de classificaties binnen de muren van een museum, waarbij met name het onderscheid tussen het barbaarse en het klassieke op de voorgrond stond.

De laatste twee tentoonstellingen van 2012 waren tevens de laatste van *Project '1975'*. De langdurige institutionele samenwerking met de Nubuke Foundation in Accra, Ghana, waarvoor kunstenaars en curatoren uit Ghana en Nederland op werkbezoek zijn geweest bij elkaar, mondde uit in *Time, Trade & Travel*, met kunstenaars uit Ghana en Nederland. De complexe aspecten van het door het kapitalisme gestimuleerde wereldwijde (handels)verkeer en de invloed daarvan op het leven en de kunst – in Nederland én Ghana, in het Westen én in Afrika – stonden centraal in de tentoonstelling, die na SMBA doorreisde naar Accra. Ook in de laatste tentoonstelling van 2012, *Hollandaise*, zijn deze handelsrelaties uit het verleden belangrijk. In deze expositie van de Afrikaanse gastcurator Koyo Kouoh stonden processen van toe-eigening centraal die tegelijk met het internationale handelsverkeer ontstonden. Dit geldt zeker voor de textiel waarna deze

tentoonstelling is vernoemd: de Wax Hollandais of Dutch Wax. Dit kleurrijke bedrukte textiel, een in Nederland in de koloniale 19<sup>de</sup> eeuw geïndustrialiseerde vorm van batik, is in West-Afrika zeer populair en vaak bepalend voor het Afrikaanse straatbeeld. De vijf door Kouoh uitgenodigde kunstenaars maakten allen een nieuw werk specifiek voor dit uitgangspunt. De tentoonstelling zal in zijn geheel nog doorreizen naar onder meer Dakar en Accra.

#### *Global Collaborations*

Op initiatief van SMBA is het Stedelijk Museum eind 2012 het driejarige project *Global Collaborations* gestart, geïnspireerd door *Project '1975'* en *Africa Reflected* uit 2009, beide in SMBA. *Global Collaborations* stelt het museum in staat een goed geïnformeerde en genuanceerde blik te vormen op de internationale ontwikkelingen in de hedendaagse kunst, met een speciale focus op opkomende regio's zoals Afrika, het Midden-Oosten en Zuidoost-Azië. Het programma omvat samenwerkingverbanden met experimentele, open-minded en veelzijdige kunstinitiatieven en -instituten en resulteert in onderzoek, tentoonstellingen, publicaties en evenementen. Zoals de titel *Global Collaborations* al aangeeft, is het project gebaseerd op samenwerking en uitwisseling, zowel met personen als met instituten in allerlei delen van de wereld. Naarmate het project vordert, zal het zich ontfouwen in veelzijdige benaderingen van de mondiale kunst. Het stelt het museum in staat om te leren van dit proces en om de uitkomsten ervan te delen met het publiek, zowel in Amsterdam als in het buitenland.

*Sponsors van SMBA in 2012:* Gemeente Amsterdam, Mondriaan Fonds, Amsterdams Fonds voor de Kunst, Prins Bernhard Cultuurfonds, Prins Claus Fonds, Magic of Persia, SNS REAAL Fonds.

#### **Tentoonstellingen SMBA**

##### *Tala Madani – The Jinn*

10 december 2011 t/m 5 februari 2012

Nieuwsbriefbijdrage *Project '1975'* essay van Rikki Wemega-Kwawu

##### *Nicoline van Harskamp – Any Other Business*

12 februari t/m 1 april

Nieuwsbriefbijdrage van Bart Groenedaal

##### *Quinsy Gario – Bart Groenedaal – Stefan Ruitenbeek*

15 april t/m 3 juli

Nieuwsbriefbijdrage van Annelies Bijvelds; *Project '1975'* essay van Quinsy Gario

##### *The Memories Are Present – Artun Alaska Arasli, Pauline M'barek en Christoph Westermeier*

16 juni t/m 12 augustus

##### *Time, Trade & Travel – Bernard Akoi-Jackson, Dorothy Akpene Amenuke, Serge Clottey, Zachary Formwalt, Iris Kensmil, Aukje Koks, Navid Nuur, Jeremiah Quarshie, kari-kacha seid'ou en Katarina Zdjelar*

25 augustus t/m 21 oktober

*Project '1975'*-essay van Rhoda Woets (Vrije Universiteit van Amsterdam)

##### *Hollandaise – Godfried Donkor, Abdoulaye Konate, Wendelien van Oldenborgh, Willem de Rooij, Billie Zangew*

3 november 2012 t/m 6 januari 2013

Nieuwsbriefbijdragen van gastcurator Koyo Kouoh en van Françoise Vergès en Senam Okudzeto

**Evenementen en lezingen**

- 13 januari: SMBA was een van de partners van de Facing Forward lezingavond #3: Future History
- 5 februari: rondleiding in tentoonstelling *Tala Madani – The Jinn* door Arnisa Zeqo
- 27 april: boekpresentatie *Museutopia, A Photographic Research Project* van Ilya Rabinovich, met o.a. Viktor Misiano en Huub van Baar
- 24 april: boekpresentaties van *Changing Perspectives, Dealing with Globalisation in the Presentation and Collection of Contemporary Art*, redactie Mariska ter Horst en UNFIXED Photography en *Postcolonial Perspectives in Contemporary Art*, redactie Sara Blokland en Asmara Pelupessy. Met o.a. performance door Otobong Nkanga, m.m.v. Jonathan Harris, Els van der Plas, Ozkan Golpinar en i.s.m. Framer Framed.
- 25 april: symposium *Wat is een 'postkoloniale tentoonstelling'?* in De Nieuwe Liefde met Johannes Fabian (Universiteit van Amsterdam), Wendelien van Oldenborgh, Chris Dercon, Kofi Setordji, What, How and for Whom, Abdellah Karroum, Jesús María Carrillo Castillo en Irit Rogoff (University of London), georganiseerd door Elena Sorokina en Jelle Bouwhuis
- 31 mei: SMBA was een van de partners van de *Facing Forward* lezingavond #7: Future's Future
- 3 juni: filmvertoning van Bart Groenendaals *Albino* en presentatie Quinsy Gario over de filmklassieker *Blue Movie*
- 17 juni: filmprogramma *Echt exotisch?* in Kriterion, met films van Coco Fusco en Paula Heredia, Olaf Breuning, Sarah Vanagt, Moridja Kitenge Banza, Clemens von Wedemeyer, Apichatpong Weerasethakul, Neïl Beloufa, Katarina Zdjelar, Artun Alaska Arasli, Tatiana Macedo, David Hammons
- 11 – 15 juli: *A Festival of Choices* in SMBA, tentoonstelling van Sandberg-eindexamenstudent Ina Marie Schmidt
- 12 augustus: *Flying Boxes etc.* een lezing/performance door Christoph Westermeier over objectfotografie
- 30 september: lezing door Rhoda Woets (Vrije Universiteit van Amsterdam) in het kader van *Time, Trade & Travel*, over hedendaagse Ghanese kunst en haar ontstaan in het koloniale tijdperk, met rondleiding door Joram Kraaijeveld
- 7 oktober: interview met Katarina Zdjelar door Mariá Hlavajová waarin zij ingingen op Zdjelars *My Lifetime* (Malaika) gemaakt tijdens haar verblijf in Ghana voor *Time, Trade & Travel*. Met rondleiding door Kerstin Winking
- 21 oktober: interview met Zachary Formwalt door Sven Lütticken (Vrije Universiteit van Amsterdam) waarin zij ingingen op Formwalts uitgangspunten voor zijn onderzoek in Ghana en de film *A Projective Geometry* als resultaat daarvan, met rondleiding door Jelle Bouwhuis



3 november: Museumnacht in SMBA, talkshows over *Hollandaise* en het fenomeen wasprint o.l.v. Aynouk Tan, met Marga Weimans, Naomi Speiker, Jos Arts en Godfried Donkor

30 november – 2 december:

*Capital A, Amsterdam Art Weekend* in SMBA, de eerste editie van een jaarlijkse manifestatie waarin 27 toonaangevende galeries en de beste kunstinstituten van de stad laten zien wat Amsterdam te bieden heeft op het gebied van hedendaagse kunst.

## Marketing & Communicatie

### Marketing

2012 was zonder twijfel voor het Stedelijk Museum een van de belangrijkste jaren op het gebied van communicatie. Na een lange periode van gesloten zijn, was er met inzet van marketing en communicatie wederom de kans om het Stedelijk te positioneren als het grootste museum van moderne kunst in Nederland. Naast nieuw en bestaand publiek bekend te maken met het vernieuwde en heropende Stedelijk, had de afdeling als doelstelling zoveel mogelijk publiek het museum te laten bezoeken. Ingezet werd op kunstliefhebbers uit binnen- en buitenland en de Amsterdammer, met speciale aandacht voor een jong publiek en families.

Voorafgaand aan de openingscampagne waren de type publieksgroepen geformuleerd, met daaraan gekoppeld de doelstelling om voor het einde van het jaar 250.000 bezoekers ontvangen te hebben. Door middel van onderzoek is voor de opening in kaart gebracht wat de houding van de Nederlander is ten opzichte van het Stedelijk, en wat de bekendheid van het merk is. Dit laatste zal in 2013 vergeleken worden met de uitkomsten van 2012, zodat beoordeeld kan worden of alle media- en persinzet het gewenste effect heeft gehad.

#### *Campagne*

Het streven was om alle uitingen van de campagne het Stedelijk te positioneren naar de kernwoorden in de missie: als *active, alive and anticipated*. De daaraan gekoppelde algemene boodschap was: 'we zijn open'.

Een week voor de heropening ging de openingscampagne van start. Doel van de campagne was om de identiteit van het Stedelijk weer op de kaart te zetten en het publiek nieuwsgierig te maken. De hoofdboodschap was dat iedereen vanaf 23 september weer van harte welkom was in het Stedelijk. Daarin stond het gevoel van welkom zijn centraal – het Stedelijk heeft immers als streven een huis te zijn van kunst en kunstenaars, en een ontmoetingsplaats te zijn voor alle mogelijke bezoekers.

Het concept van de campagne werd bedacht en uitgewerkt door grafisch ontwerp bureau Mevis & Van Deursen en door Erik Kessels van KesselsKramer. Met de overtuiging dat kunstenaars in het Stedelijk centraal staan, werd er gekozen voor een eigenzinnige tekstuele en typografische campagne. De boodschap WE ZIJN OPEN werd ingeleid door gedichten, geschreven door de Noorse kunstenares Hanne Lippard.

Het Stedelijk sloot 2012 succesvol af: na de feestelijke heropening eind september, bezochten ruim 300.000 bezoekers het museum – in slechts drie maanden tijd. Het Public Program trok met activiteiten als performances, lezingen, filmvertoningen en symposia bijna 10.000 geïnteresseerden en meer dan 10.000 scholieren maakten in 2012 kennis met het Stedelijk. Tijdens de kerstvakantie was het Atelier van Licht met ruim 5.000 bezoekers een hit voor de kleinsten onder de bezoekers.

#### *Samenwerkingen*

Om ervoor te zorgen dat de opening van het Stedelijk aan werkelijk niemand onopgemerkt voorbij ging, heeft het Stedelijk in samenwerking met het GVB, Amsterdam Marketing, STER, RTL, NRC, Parool, Telegraaf de Bijenkorf (deels gesponsorde) afspraken gemaakt voor een Stedelijk-tram, vlaggen, dagbladadvertenties, outdoor uitingen (MUPI's), online banners en tv-commercials op STER en RTL. Ook werden er vier etalages van het Amsterdamse filiaal van de Bijenkorf ingericht met het werk van drie jonge kunstenaars, de uitingen van de openingscampagne en de stem van Hanne Lippard. Verder was de campagne te zien op Amsterdam Centraal Station, luchthaven Schiphol en op videoschermen op het Leidseplein en Rembrandtplein. Een deel van de ingezette media werd aangeboden door Amsterdam Marketing.

Ook de begunstigers van het Stedelijk droegen bij aan de bekendmaking van de opening van het Stedelijk. Zo was er een kortingsactie voor Ahold-medewerkers en had het filiaal van Albert Heijn aan het Museumplein verschillende 'instore' uitingen. Rabobank plaatste grote buitenobjecten rondom het Museumplein met felicitaties.

Speciaal voor de Amsterdammers, die zo lang op de opening hadden gewacht, is in de week na de opening met het Parool een grootschalige marketingactie gehouden. Als geste naar de stad kregen lezers een gratis kaartje voor het museum, waar meer dan 9.000 mensen gebruik van maakten. De relatie met hen werd direct versterkt door hen in te schrijven voor de digitale nieuwsbrief.

#### *Mike Kelley*

Voor de *Mike Kelley* tentoonstelling werden posters in de stad, advertenties in dagbladen en online banners geplaatst. Bovendien bracht het museum een speciale Kelley-bijlage uit bij NRC, mogelijk gemaakt door de Turing Foundation. Deze bijlage was op 13 december landelijk ingevoegd bij de krant en werd daarnaast in een oplage van 7.500 gratis aangeboden aan bezoekers van de tentoonstelling.

#### *Nieuwe huisstijl*

In 2012 werd in opdracht van het museum een nieuwe huisstijl voor het Stedelijk ontwikkeld door ontwerpbureau Mevis & Van Deursen. Het bureau, ook verantwoordelijk voor de grafische identiteit van *Temporary Stedelijk*, wordt internationaal gerekend tot een van de meest inventieve en gerenommeerde Nederlandse ontwerpers. De huisstijl is toegepast in onder meer het logo, publicaties, de nieuwsbrief, briefpapier, folders en posters. Het Stedelijk Museum vroeg Mevis & Van Deursen een huisstijl te ontwerpen die het 'DNA' van het Stedelijk vertegenwoordigt, open, herkenbaar, fris en origineel is, en in lijn met de traditie van de modernistische grafische vormgeving voor het museum.

Een opvallend element is het nieuwe logo, in de vorm van een S, met daarin de naam 'Stedelijk Museum Amsterdam' in kapitalen.

#### **De pers**

Nagenoeg alle inspanningen van de Press Office van het Stedelijk Museum waren in 2012 gericht op de heropening van het museum. Zowel nationaal als internationaal was het zaak de pers te betrekken bij de heropening.

#### *Internationaal*

In april hielden directeur Ann Goldstein en architect Mels Crouwel, geflankeerd door de voorzitter van de Raad van Toezicht Alexander Ribbink, een zeer goed bezochte perspresentatie in New York. De presentatie was georganiseerd in samenwerking met het Amerikaanse PR-bureau Ruder Finn, dat het museum adviseerde over de nationale en internationale communicatie rond de heropening.

#### *Opmaat naar de heropening*

Voorafgaand aan de heropening bracht de Press Office een stroom aan boodschappen uit die meermalen tot voorpaginanieuws leidde. Pers en publiek waren in groten getale aanwezig tijdens het Open Huis op 25 en 26 mei, waarbij in het entreegebied het wandkleed *Inside Outside* van Petra Blaisse werd onthuld. In de zomermaanden werd er gecommuniceerd over alle werkzaamheden achter de schermen ter voorbereiding van de heropening – zoals de bekendmaking van de winkelpartner, horecapartner, bijbehorende ontwerpen, aankoop van de lichtinstallatie van Dan Flavin en restauraties van schilderijen van Marc Chagall, van *The Beanery* van Edward Kienholz en de *Harrenstein Slaapkamer* van Gerrit Rietveld. In september was er opvallend veel media-aandacht voor de aankoop van het werk *Osama* van Marlene Dumas en voor de anonieme schenking van het portret van Hare Majesteit Koningin Beatrix van Luc Tuymans. Verder werd de aankomst van de eerste kunstwerken door de media gevolgd, alsmede de

terugkeer van de monumentale sculptuur van Richard Serra voor de entree van het museum. In de week voorafgaand aan de heropening brachten Volkskrant, NRC en Tableau een speciale bijlage uit

De grote (inter)nationale persdag ter ere van de opening op 18 september werd bezocht door meer dan 300 journalisten en had vele interviews met directeur en conservatoren tot gevolg. Onderdeel van de persdag was een inkomende persreis georganiseerd door Amsterdam Marketing, met deelname van meer dan 80 buitenlandse journalisten.

De Koninklijke opening op zaterdagmiddag 22 september werd verricht in aanwezigheid van een grote groep media. Deze ceremonie werd samen met beelden van de feestelijke opening 's avonds op prime time semi-live op Nederland 2 uitgezonden door de NOS/AVRO en aan de opening werd in alle Journaaluitzendingen van die dag aandacht besteed, waarmee werd aangegeven werd dat het een evenement van nationaal belang was.

De AVRO en de NOS brachten gezamenlijk drie live programma's vanuit het Stedelijk: het speciale NOS/AVRO-programma gepresenteerd door Pieter Jan Hagens en Winfried Baaijens, AVRO's Opium TV, gepresenteerd door Cornald Maas, en Opium Radio. Van tevoren waren er twee afleveringen van Museumgasten in het Stedelijk opgenomen, met als *special guest* Prins Constantijn van Oranje. Een ander opvallend mediamoment was de uitzending van De Wereld Draait Door op 19 september, die nagenoeg geheel over het Stedelijk ging.

Op 14 december trok de (inter)nationale persdag in kader van de *Mike Kelley*-tentoonstelling veel Nederlandse, Europese en Amerikaanse pers. In samenwerking met EYE en gesteund door het Mondriaan Fonds werden enkele belangrijke buitenlandse recensenten uitgenodigd.

### Website en social media

#### *Nieuw ontwerp website*

De vernieuwde versie van *stedelijk.nl*, in de huisstijl van Mevis & Van Deursen, is sinds september 2012 live. De website trok in 2012 846.522 bezoekers. Een nieuw element en een grote verrijking van de site is het onderdeel *collectie online*. Bezoekers kunnen een selectie van 8.000 kunstwerken bekijken en deze selectie wordt de komende jaren voortdurend uitgebreid. De *collectie online* is gekoppeld aan de bibliotheekcatalogus zodat bezoekers direct kunnen zien of er documentatie over het kunstwerk aanwezig is in de bibliotheek van het Stedelijk Museum. Ook is het mogelijk geworden om kaartjes online te kopen. Voordeel hiervan is dat bezoekers met een e-ticket sneller, via een 'fast lane', toegang tot het museum krijgen.

#### *Nieuwsbrief*

Wie zich op de gratis digitale nieuwsbrief abonneert, wordt maandelijks op de hoogte gehouden van de activiteiten en ontwikkelingen rondom het Stedelijk Museum. Het ontwerp van de nieuwsbrief is in september 2012 aangepast aan de nieuwe huisstijl. Het aantal ontvangers van de nieuwsbrief (Nederlandse en Engelse versie samen) is na de opening verdubbeld van 11.000 naar ruim 22.000.

#### *Social media*

Dagelijks plaatst het Stedelijk nieuwe berichten op Facebook en Twitter over activiteiten, kunstwerken en tentoonstellingen van het museum, en speelt het Stedelijk in op de actualiteit rond moderne en hedendaagse kunst. Het Stedelijk had in 2012 op Facebook ruim 32.000 volgers en via Twitter ruim 46.000 volgers.

## Development

### Overzicht

Op het gebied van sponsoring- en fondsenwerving was 2012 een bijzonder jaar. Met de viering van de grote heropening in september was het museum in de gelegenheid alle founders, sponsors, begunstigers en fondsen te bedanken voor hun geduld en trouwe steun gedurende de afgelopen jaren.

De eerste maanden van het jaar stonden voor de afdeling Development geheel in het teken van het intensiveren van de relatie met haar begunstigers. Prioriteit was het voorbereiden en realiseren van de tegenprestaties die ten tijde van de verbouwing zijn toegezegd aan de begunstigers van de Stichting Fondsenwerving. Zo werd een groot aantal zalen van het museum vernoemd en kreeg het *tableau d'honneur*, met een eervolle vermelding van alle begunstigers van de Stichting Fondsenwerving, een prominente en vaste plaats in de Schiphol Entree. Tevens werden de begunstigers in de week voorafgaand aan de opening in de gelegenheid gesteld previewontvangsten te organiseren voor hun eigen relaties. Met Hoofdsponsor Rabobank is samengewerkt aan de implementatie van het sponsorschap en zijn er rondom de opening diverse acties georganiseerd om het museum bij de Amsterdamse bevolking onder de aandacht te brengen. De samenwerking van Rabobank Amsterdam en het Stedelijk kon in dit openingsjaar ten volle tot bloei komen.

In 2012 zijn de Vrienden na ontbinding van de Vereniging nu onderdeel van de Stichting Stedelijk Museum. Met steun van de Vereniging Vrienden heeft het museum in het verleden waardevolle aankopen kunnen doen. Tevens werd in 2012 een aanvang gemaakt met de transformatie van de Stichting Stedelijk Museum Business Club, met als doel deze eveneens onderdeel van de Stichting Stedelijk Museum te laten zijn. Het museum is het Bestuur van de Business Club zeer erkentelijk voor de waardevolle jarenlange inzet. De Business Club vormt een belangrijke pijler binnen de geefstructuur van het museum om het Amsterdamse bedrijfsleven aan het museum te verbinden.

Het Stedelijk Museum heeft vanaf de heropening een nieuwe geefstructuur ontwikkeld, waarbij bedrijven en particulieren zich met pakketten op maat kunnen verbinden aan het museum en aan tentoonstellingen. Het organiseren van ontvangsten, relatiemarketing en netwerken zijn hier belangrijke instrumenten voor relaties. Sinds 2012 heeft het Stedelijk Museum Amsterdam vier categorieën Vrienden, te weten Stedelijk Vriend (€ 75), Stedelijk Familie (€ 120), Stedelijk Donateur (€ 250) en Stedelijk Patroon (€ 1000). Naast de Vrienden worden er in 2013 Circles ontwikkeld voor particuliere begunstigers. De Stedelijk Museum Business Club voor zakelijk geïntereesden zal in 2013 verder worden uitgebouwd tot een bloeiende netwerkorganisatie.

Voor de collectiepresentatie van Toegepaste Kunst en Vormgeving werd het afgelopen jaar financiële steun verworven van diverse particuliere begunstigers, met aanzienlijke bijdragen van de Stichting van Achterbergh-Domhof, Intos Interieurmakers, Bruynzeel Storage Systems en Glassolutions.

Ter gelegenheid van de opening verwierf het Stedelijk Museum dit jaar de grote lichtinstallatie van Dan Flavin, die de kunstenaar in de jaren 80 speciaal maakte voor het historische gebouw. Development is zeer vereerd met de vrijgevigheid van hoofdbegunstiger Rob Defares, het Mondriaan Fonds, en de Vereniging Rembrandt en haar Titus Cirkel, die het mogelijk hebben gemaakt dat dit werk zichtbaar blijft voor toekomstige generaties. Ook is het museum dank verschuldigd aan de Dan Flavin Estate en David Zwirner voor hun steun.

Mede ter gelegenheid van de opening, ontving het museum dit jaar weer vele kunstwerken van particuliere verzamelaars, galeriehouders, kunstenaars en van enkele instituten – uitvoerig beschreven in het hoofdstuk *Collectie / Aanwinsten*.

Rijkman en Irene Groenink financierden de herplaatsing van het iconische beeldhouwwerk *Sight Point (for Leo Castelli)* van de Amerikaanse kunstenaar Richard Serra, dat vlak voor de heropening opnieuw werd geïnstalleerd aan het Museumplein. Een van de andere (anonieme) particuliere begunstigers leverde een substantiële bijdrage aan de inrichting van de educatieve ruimten en Freek en Hella de Jonge doneerden met hun stichting een aanzienlijke bijdrage aan de realisatie van de kunstenaarsworkshops voor kinderen.

In december van dit jaar opende *Mike Kelley*, de eerste grote internationaal reizende tentoonstelling in het vernieuwde Stedelijk. Al in 2009 ontving het Stedelijk Museum de prestigieuze Turing Toekenning voor deze tentoonstelling. De royale bijdrage van de Turing Foundation was destijds doorslaggevend om onze 'impossible dream' uit te werken, die dit jaar werkelijkheid werd. De totstandkoming van de *Mike Kelley*-tentoonstelling is in navolging van de voornaamste begunstiger Turing Foundation mede ondersteund door hoofdbegunstigers Cees en Inge de Bruin-Heijn, de Andy Warhol Foundation for the Visual Arts en begunstiger All Art Initiatives, waarvoor het museum enorm dankbaar is.

Daarnaast is het museum Hoofdsponsor Rabobank zeer erkentelijk voor het mede mogelijk maken van deze tentoonstelling in Amsterdam.

De Turing Foundation leverde dit jaar wederom een belangrijke bijdrage voor de Turing Museumpleinbus en steunde hiermee het gezamenlijke project van het Stedelijk Museum, het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum. Vervoer blijkt de grootste drempel voor scholen om een museum te bezoeken. Deze bus zal de komende jaren zorgen voor gratis vervoer voor duizenden leerlingen uit groep 6, 7 en 8 uit de wijde omtrek van Amsterdam naar de drie musea aan het Museumplein.

#### **Founders, donateurs en sponsors**

Het Stedelijk Museum is op 22 september 2012 geopend door Hare Majesteit Koningin Beatrix.

De stad Amsterdam – eigenaar van het gebouw en de collectie – en het Stedelijk Museum dankt onderstaande bedrijven en instellingen voor hun genereuze bijdragen:

#### **Hoofdfounders**

VandenEnde Foundation  
ABN AMRO  
IMC  
Teijin

#### **Founders**

De heer R.H. Defares  
Familie Ribbink-Van den Hoek  
Audi  
Schiphol Group  
Stedelijk Museum Business Club

#### **Co-founders**

Irene en Rijkman Groenink  
Cor en Jannet van Zadelhoff  
Aalberts Industries  
Bouwfonds Cultuurfonds  
De Nederlandsche Bank  
Heren 2  
Houthoff Buruma  
Hyatt Hotels corporation - Marcel Wanders - AEDES Real Estate  
MAB Development  
P2 Group  
PostNL

**Gouden Donateurs**

Dolf en Antoinetty van den Brink  
De heer J.A. Onderdijk  
Een anonieme donateur  
Bentham Crouwel Architecten  
Delta Lloyd  
G & S Vastgoed  
Maarsen Groep  
Maison van den Boer  
Q-Park  
Randstad  
Select Catering

**Zilveren donateurs**

Blauwhoed  
Clifford Chance  
VolkerWessels

**Bronzen donateurs**

CMS – Law Tax  
DDB  
Heijmans  
Keyser & Mackay  
Riaskoff Holding  
Stadsdrukkerij Amsterdam  
Vola Nederland  
Diverse anonieme donateurs

**Donaties**

De heer L.G.M.R. Geeris  
De heer J.C.P. Lensvelt  
Achmea  
Hörmann Alkmaar  
Imtech Infra  
KAS BANK  
Koninklijke Ahrend  
M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting  
NWB Bank  
Sotheby's Amsterdam  
Theo van Gogh Stichting  
Urban Interest

**Fondsen**

BankGiro Loterij  
Prins Bernhard Cultuurfonds  
VSBfonds

**Subsidies**

Ministerie van OCW  
Provincie Noord-Holland

**Sponsor- en fondsenwerving Stichting Stedelijk Museum Amsterdam****Hoofdsponsor**

Rabobank

**Principale Begunstigers**

De heer R.H. Defares  
Familie Ribbink-van den Hoek

**Hoofdbegunstigers**

Paul Andriesse  
Cees en Inge de Bruin-Heijn  
Helen van der Meij-Tcheng  
Adriaan van Ravesteijn  
Jeannette en Martijn Sanders  
Maurice van Valen  
en een anonieme donateur

**Sponsors**

Audi  
Ahold  
Medellín Secret

**Fondsen**

Stichting Ammodo  
Amsterdams Fonds voor de Kunst  
ANWB Fonds  
BankGiro Loterij  
Goethe Instituut  
Mondriaan Fonds  
Outset NL  
Prins Bernhard Cultuurfonds  
SNS REAAL Fonds  
Stichting van Achterbergh-Domhof  
Turing Foundation  
Vereniging Rembrandt, mede dankzij haar Titus Cirkel

**Project sponsoren**

Bruynzeel Storage Systems  
Desso  
Glassolutions  
Hilton Hotel Amsterdam  
Intos Interieurmakers  
Motivaction  
Vitra  
Wortell

**Subsidiegever**

Gemeente Amsterdam

***De Mike Kelley-tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt dankzij:***

Turing Foundation (voornaamste begunstiger)  
Rabobank (hoofdsponsor)  
Cees en Inge de Bruin-Heijn (hoofdbegunstiger)  
Andy Warhol Foundation for the Visual Arts (hoofdbegunstiger)  
All Art Initiatives (begunstiger)  
Het Stedelijk Museum ontving voor deze tentoonstelling the Turing Toekenning 2009



**Stedelijk Museum Business Club (SMBC)****Bestuur**

De heer A.L.J.M. Kurstjens, voorzitter  
De heer drs. H.C.F.J. Janssen, penningmeester  
Mevrouw M.T.H. de Gaay Fortman, secretaris  
De heer R.P.L.C. le Conge Kleyn, bestuurslid

**Leden SMBC 2012**

ADP Architecten  
ABN AMRO  
AEDES Real Estate  
Aegon  
Amsterdam RAI  
AON Artscope Nederland  
AT Kearney  
Beheer Brouwershoff  
Bentham Crouwel Architecten  
Blauwhoed  
Breevast  
Bruynzeel  
BMW Group  
Business Art Service  
Christie's Amsterdam  
Clifford Chance LLP  
CMS Derks Star Busmann  
Commerciële Beleidsvorming 2000  
Crown Worldwide Holding  
Dam & Partners Architecten  
De Baak Management Centrum VNO-NCW  
De heer J.A. Onderdijk  
De Stuers Executive Search  
De Roedel Executive & Life Coaching  
Delta Lloyd Groep  
Desso  
Dolf en Antoinetty van den Brink  
Fortress Participations  
Frans Molenaar  
Getronics  
Gispen  
HEYLIGERS design + projects  
Hilton Hotel Amsterdam  
Hörmann Alkmaar B.V.  
Houthoff Buruma  
Ingrosyl B.V.  
INTOS  
Kempen & Co  
Keyser & MacKay Stichting  
KPMG  
LeasePlan Corporation  
Lensvelt  
Maarsen Groep  
MAB Development B.V.  
Medellín Secret  
Motivaction  
NautaDutilh  
Nederlandsche Bank  
Nederlandse Waterschapsbank  
New Ratio  
Pelican Magazine  
Pesman Advocaten

P2 Group  
Pon Holdings B.V.  
Rabobank Nederland  
Rozenmond Advocaten  
Schiphol Group  
Select Catering  
Teijin Aramid B.V.  
Uitgeverij De Bezige Bij / Ludion  
Value Enhancement Partners  
Van den Oever-Zaaijer & Partners Architecten  
Van Doorne  
VandenEnde Foundation  
VBAT  
Wooncentrum Co van der Horst  
Wortell

### **Vrienden van het Stedelijk Museum Amsterdam**

In de zomer van 2012 is de Vereniging Vrienden van het Stedelijk Museum ontbonden, ten einde die direct onderdeel te laten worden van de Stichting Stedelijk Museum. De Vriendenstructuur werd aangepast conform het huidige vriendenmodel van het Stedelijk. Er zijn nu vier categorieën: Stedelijk Vriend, Stedelijk Familie, Stedelijk Donateur en Stedelijk Patroon. Elke categorie gaat gepaard met een eigen lidmaatschapsbedrag en privileges.

### **Patronen van het Stedelijk Museum 2012:**

Riky Boom  
Eveline Boswinkel-Kramer  
Herman Bunjes  
Th.W. Dorresteyn  
Evgeny Gaevoy  
Mr. P.W.A. Gerritzen-Rode  
Marc van Goethem  
V. Halberstadt  
M.M. Kuiper-Gerlach  
Noor van Leeuwen  
Harm Pinkster  
Suus M. Scheller-Dijkers  
G. te Spenke  
C.H.I.E.M. Teulings  
Yvonne Tomberg  
C.C.v.K  
En Patronen die anoniem wensen te blijven.

**Zaalvernoemingen 2012:**Bovenverdieping

- Zadelhoff Café
- Teijin Auditorium
- 1.1 IMC Zaal
- 1.2 Hyatt Zaal
- 1.4 R.H. Defares Zaal
- 1.18 Aalberts Industries Kabinet
- 1.19 Houthoff Buruma Kabinet
- 1.21 Heren2Kabinet
- 1.27 PostNL Zaal
- 1.30 Stedelijk Museum Business Club Hal
- 1.34 VandenEnde Foundation Zaal

Begane grond

- Entreegebied:
  - Schiphol Entree
  - Randstad Balie
  - ANWB Balie
- 0.1 Audi Zaal
- 0.4 Familie Ribbink-Van den Hoek Zaal
- 0.20 P2 Group Kabinet
- 0.21 Bouwfonds Cultuurfonds Kabinet
- 0.22 MAB Development Zaal

Benedenverdieping

- 1.2 ABN AMRO Zaal

## Organisatie

### Missie

Het Stedelijk Museum is een internationaal instituut in Amsterdam, gewijd aan moderne en hedendaagse kunst en vormgeving.

Het Stedelijk Museum is een (t)huis voor kunst, voor kunstenaars en een breed publiek, waar artistieke productie en originaliteit worden gestimuleerd, gepresenteerd, verzameld, beschermd en heroverwogen.

Het Stedelijk Museum kent grote waarde toe aan de vindingrijkheid van kunstenaars en ontwerpers en werkt met hen samen in de productie en representatie van hun geschiedenis.

Het museum is een pleitbezorger voor de vitale rol van kunstenaars, kunst, cultuur en culturele instituties in de samenleving.

Voor het Stedelijk Museum is educatie een primaire opdracht, die wordt vervuld door een divers publiek te bereiken, actief te betrekken, te inspireren en uit te dagen, met de intentie om nieuwsgierigheid, dialoog, kritiek en zelfreflectie te stimuleren, binnen én buiten zijn muren.

### Algemeen

De directie en de Raad van Toezicht onderschrijven de Code Cultural Governance.

### Personeelsbestand

Gedurende het jaar 2012 waren gemiddeld 181 werknemers in dienst (2011: 156).

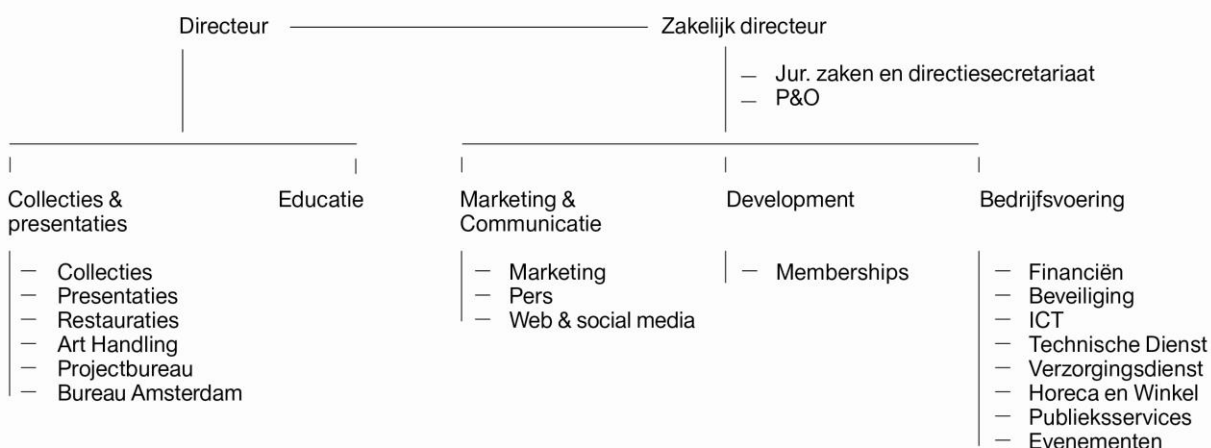
Het aantal Pantarmedewerkers per 31 december 2012 bedroeg 9 (2011: 15).

Het museum heeft een team van toegewijde vrijwilligers opgebouwd, die worden ingezet in verschillende publieksfuncties.

Het museum voert een actief stagebeleid. In 2012 hebben in totaal 60 stagiair(e)s in het museum werkervaring opgedaan, evenveel als in 2011.

### ORGANIGRAM

Stichting Stedelijk Museum Amsterdam  
(31 december 2012)



### Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bedroeg in 2012 5.74%, met een meldingsfrequentie van 1.54.

Dit betekent een lichte stijging van het ziekteverzuim ten opzichte van 2011 met 0,29 procent. De meldingsfrequentie is nagenoeg ongewijzigd gebleven.

*Opleidingsbeleid*

Het opleidingsbeleid was nagenoeg geheel gericht op de heropening van het museum. Alle medewerkers, met name diegenen werkzaam in beveiliging en publieksservice, en alle vrijwilligers kregen trainingen in publieksvriendelijkheid. Daarnaast hebben ongeveer 80 medewerkers een BHV-cursus gevolgd met het oog op de ingebruikname van het museum en de kantoorverdieping op de vierde verdieping van de nieuwbouw.

*Klachtencommissie*

Het museum kent een klachtencommissie voor klachten op het gebied voor ongewenst gedrag. Tevens is een vertrouwenspersoon aangesteld waar medewerkers terecht kunnen voor opvang, advies en ondersteuning in het geval dat men geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag. In 2012 heeft zich één medewerker tot de vertrouwenspersoon gewend.

**Medewerkers per 31 december 2012****Directie**

Goldstein, A.D.

*Directeur*

Mil, P. van

*Zakelijk Directeur* (t/m 31 oktober 2012)

Gerritsen, Erik,

*Zakelijk Directeur a.i.* (13 augustus 2012 t/m 1 februari 2013)

**Juridische Zaken en Directiesecretariaat**

Baasbank, V.D. van

*Bedrijfsjurist – Directiesecretaris*

Bruijn, J.C. de

*Executive assistant*

Geest, S.M. van der

*Executive assistant*

Vastenhoud, J.A.L.T.

*Chauffeur*

Wolkers, J.C.

*Beheerder Postkamer*

**Personeel & Organisatie**

Graaf, P. de

*Hoofd Personeel en Organisatie*

Trompetter, H.A.

*Personeelsplanner*

Verbeek, J.

*Personeelsadviseur* (zwangerschapsvervangings)

Werner, F.

*Personeelsadviseur*

**Collecties en Presentaties**

Delissen, N.S.B.

*Sectorhoofd Collecties & Presentaties*

**Collecties**

Imanse, G.J.

*Hoofd Collecties*

Schavemaker, M.

*Hoofd Collecties*

**Publicaties**

Tates, S.H.

*Projectleider tekstproductie / publicaties*

Twisk, Y.P.D.

*Projectleider tekstproductie / publicaties* (zwangerschapsvervangings)

Casteleijn, E.E.

*Projectassistent*

**Bibliotheek**

Nijhoff, M.

*Teamleider Informatiecentrum*

Beek, W.V. van

*Coördinator Bibliotheek*

Brakenhoff, E.

*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*

Brouns, B.

*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*

Cheda, C.S.

*Archivaris*

Hendricks, M.J.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Speiker, V.N.L.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Stafleu, A.N.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Tigchelaar, M.T  
*Medewerker Boekendepot*  
Veltman, D.G.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Voogd, W.A. de  
*Applicatiebeheerder Adlib*

#### **Collectieregistratie**

Stokhof, S.M.  
*Coördinator Collectieregistratie*  
Besjes, E.M.E.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Dam, J.C.J. van  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Groenevelt, S.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Koekoek, B.F.M.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Splinter, B.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*

#### **Documentatie en Onderzoek**

Jacobs, S.M.  
*Medewerker Registratie / Bibliotheek / Informatiecentrum*  
Rummens, M.J.  
*Wetenschappelijk medewerker*  
Soeting, M.M.  
*Wetenschappelijk medewerker*  
Verschueren, A.A.J.M.  
*Assistent wetenschappelijk medewerker*

#### **Conservatoren**

Anastasyadis, V.  
*Junior conservator toegepaste kunst & vormgeving*  
Banning, N.L. van  
*Conservator in opleiding*  
Boot, M.  
*Conservator toegepaste kunst & vormgeving*  
Cousijn, M.  
*Conservator in opleiding*  
Glazenburg, C.C.E.  
*Conservator grafische vormgeving*  
Héman, S.M.T.A.  
*Assistent Conservator prenten, tekeningen & kunstenaarsboeken*  
Lamoen, F.M. van  
*Assistent Conservator beeldende kunst*  
Roode, I.V.H. de  
*Conservator industriële vormgeving*  
Rutten, B.  
*Conservator beeldende kunst*  
Splinter, A.M.  
*Assistent Conservator schilderijen en beelden*  
Visser, T.H.C.  
*Conservator fotografie*

**Fotoafdeling**

Balog, E.K.  
*Medewerker fotoarchief / digitalisering*  
Hogers, D.  
*Fotograaf*  
Kersten, A.M.P.  
*Medewerker Beeldbank*  
Versluys, R.W.P.  
*Fotograaf*  
Wessels, H.G.  
*Medewerker Beeldbank*

**Presentaties**

Coelwij, L.M.H.  
*Curator*  
Folkerts, H.  
*Curator Public Program*  
Nieuwenhuyzen, M.D.J. van  
*Curator*

**Restauraties**

Weerdenburg, C.O.M.  
*Hoofd Restauraties*  
Beekhuizen, R.E.  
*Encadreur prenten, tekeningen, fotografie*  
Chavannes, M.F.  
*Restaurator schilderijen*  
Chou, H.  
*Conserveringsmedewerker prenten, tekeningen, fotografie*  
Jacobi, E.K.A.  
*Restaurator prenten, tekeningen, fotografie*  
Krumperman, R.  
*Coördinerend restaurator toegepaste kunst & vormgeving*  
Marchesi, M.  
*Restaurator prenten, tekeningen, fotografie*  
Meijer, S.S.  
*Beeldenrestaurator*  
Rietveld, T.E.  
*Restaurator prenten, tekeningen, fotografie*  
Timmermans, R.M.  
*Beeldenrestaurator*  
Wijnberg, L.  
*Restaurator schilderijen*

**Art Handling**

Verberne-Khurshid, F.D.  
*Hoofd Art Handling*  
Lentz, J.C.A.  
*Teamleider tentoonstellingsopbouw*  
Boot, R.  
*Art Handler*  
Clement, D.G.  
*Floormanager (tijdelijk)*  
Kenter, J.S.L.  
*Art Handler*  
Kral, H.H.  
*Art Handler*  
Lem, P. van der  
*Floormanager (tijdelijk)*  
Paske, J.A. te  
*Art Handler*



Staphorsius, F.G.  
*Art Handler*  
Hoogeveen, G.  
*Teamleider audiovisuele Art Handling*  
Claassen, J.J.J.  
*Audiovisuele Art Handler*  
Ibrahim, A.  
*Audiovisuele Art Handler*

#### **Behoudstechniek**

Bongaarts, M.H.  
*Teamleider Behoudstechniek*  
Koops, J.  
*Medewerker behoudstechniek*  
Rietveld, J.F.  
*Medewerker behoudstechniek*

#### **Depot**

Kat, R.  
*Teamleider depot*  
Bemt, M.H.J. van den  
*Behoudsmedewerker*  
Pramudji, H.  
*Behoudsmedewerker*  
Prins, R.  
*Behoudsmedewerker*  
Staphorsius, R.S.  
*Behoudsmedewerker*

#### **Registrarbureau**

Berg, A.R. van den  
*Senior Registrar*  
Daalen, C.M. van  
*Registrar*  
Hoog Antink, J.K.  
*Registrar*

#### **Projectmanagement**

Bonekamp, L.J.  
*Projectleider*  
Hemmes, E.  
*Projectleider*

#### **Projectsecretariaat**

Cramer, S.W.  
*Projectassistent*  
Dudok van Heel, M.A. (zwangerschapsvervanging)  
*Projectassistent*  
Hoekstra, M.A.  
*Projectassistent*  
Sandront, H.J.  
*Projectassistent*  
Visscher, E.  
*Projectassistent*  
Woude, T. van  
*Projectassistent*

#### **Stedelijk Museum Bureau Amsterdam**

Bouwhuis, J.J.  
*Curator*

Botter, M.C.  
*Algemeen Medewerker SMBA*  
Winking, K.  
*Algemeen Medewerker SMBA*  
Minelli, G.  
*Medewerker informatiebalie*

#### **Marketing en Communicatie**

Dierkens Schuttevaer, E.E.  
*Sectorhoofd Marketing en Communicatie*  
Bronotte, A.R.F.J.  
*Secretariaatsmedewerker*

#### **Marketing**

Broekman, W.A.  
*Marketeer*  
Tienen, M. van  
*Traffic coördinator*

#### **Website en social media**

Holland, R.  
*Webcoördinator*  
Willemsen, I.E.  
*Webeditor*

#### **Press Office**

Raven, M.J.  
*Persvoorlichter*  
Ruseler, A.D.  
*Medewerker Persvoorlichting*

#### **Educatie & Publieksbegeleiding**

Hulshoff Pol, R.A.  
*Hoofd Educatie en Publieksbegeleiding*  
Gastel, M.L.M. van  
*Senior medewerker Educatie*  
Kampen, D.A. van  
*Medewerker Jongeren & Blikopeners*  
Metsmakers, S.S.  
*Boeker / afdelingsassistent Educatie*  
Piksen, H.A.  
*Medewerker Onderwijs & Familieprogramma's*  
Rehm, L.O.  
*Coördinator vrijwilligers*  
Veen, A.C.E.V. van  
*Boeker / afdelingsassistent Educatie*  
Waesberghe-Six, F.H.L. van  
*Coördinator Turing Museumpleinbus*

#### **Blikopeners**

Alpherts, Tim  
Breukers, Ivar  
Broek, Jelle  
Haddou, Sarah  
Haensel, Gena  
Hodenpijl, Romaine  
Igbuwe, Janne  
Jonge, Caro de  
Mouw, Lou  
Nooitmeer, Twan  
Pocornie, Robin

Stroobach, Boaz  
Suyling Smit, Gaia  
Yilmaz, Samet

#### **Development**

Ommen-Kellerman, M.H. van  
*Hoofd Development*  
Geertsema, F.H.  
*Senior Coördinator Sponsoring & Fondsenwerving*  
Loo, J. van  
*Medewerker Vrienden*  
Schreurs, D.F.N.  
*Coördinator Private Members & Circles*  
Wessels, K.C.  
*Senior Manager Private Members & Circles*  
Weustink, C.  
*Medewerker Sponsoring & Fondsenwerving*

#### **Evenementen**

Greven, D.J.  
*Coördinator evenementen*

#### **Bedrijfsvoering**

Kuppens, N.A.T.  
*Sectorhoofd Bedrijfsvoering*

#### **Financiën**

Ewald, H.M.  
*Hoofd Financiën*  
Bakker-Kalkhoven, A.S.  
*Medewerker Financiële afdeling / kassier*  
Broek, S. van den  
*Assistent controller*  
Carballo Gomez, M.E.  
*Medewerker Financiële afdeling / kassier*  
Goudoever, M.E. van  
*Medewerker Financiële afdeling / kassier*

#### **Automatisering**

Açikgöz, M.  
*Hoofd Automatisering*  
Sultani, Z.  
*Medewerker Automatisering*

#### **Publieksservices**

Hannan, S.  
*Coördinator publieksservice*  
Kamp, L.O. van de  
*Coördinator publieksservice*  
Vetter, D.W.  
*Coördinator publieksservice*  
Do Carmo, S.M.  
*Publieksmedewerker*  
Fellingma, H.E.  
*Publieksmedewerker*  
Jongepier, C.S.  
*Publieksmedewerker*  
Kortekaas, M.  
*Publieksmedewerker*  
Krijgsman, C.  
*Publieksmedewerker*

Landewee, F.  
*Publieksmedewerker*  
Mascini, S.M.  
*Publieksmedewerker*  
Visser, K.  
*Publieksmedewerker*

#### **Facilities**

Mulders, B.T.  
*Hoofd Facilities*  
Fidder, E.E.  
*Facilitair Coördinator*  
Elst, A. van  
*Werktuigbouwkundige*  
Evers, A.  
*Schilder*  
Pels, C.M.  
*Timmerman*

#### **Beveiliging**

Schreurs, G.W.  
*Hoofd Bedrijfsbeveiliging*  
Advocaat, J.  
*Teamchef Beveiliging*  
Afentoulis, S.I.  
*Teamchef Beveiliging*  
Kampen, R.C. van  
*Teamchef Beveiliging*  
Schouten, L.A.  
*Teamchef Beveiliging*  
Splinter, F.  
*Teamchef Beveiliging*  
Wijnberger, J.W.  
*Teamchef Beveiliging*  
Aalders, B.  
*1e Beveiligiger*  
Abella Grau, M.T.  
*1e Beveiligiger*  
Akkrum, U.T.  
*1e Beveiligiger*  
Anoep, M.S.  
*1e Beveiligiger*  
Begzad, M.  
*1e Beveiligiger*  
Bezu, J.F. van  
*1e Beveiligiger*  
Boer, N. de  
*1e Beveiligiger*  
Boer, W. de  
*1e Beveiligiger*  
Cooks, S.B.  
*1e Beveiligiger*  
Costeren, G.P.  
*1e Beveiligiger*  
Dadah, K.  
*1e Beveiligiger*  
Dam, L.F.T. van  
*1e Beveiligiger*  
Deen, L.P.  
*1e Beveiligiger*

Dorst, C.H.C.  
*1e Beveiligiger*  
El Filali, M.  
*1e Beveiligiger*  
Fokkens, H.A.  
*1e Beveiligiger*  
Gepken, C.L.J.  
*1e Beveiligiger*  
Gerrits, E.L.  
*1e Beveiligiger*  
Goey, W.M.T.  
*1e Beveiligiger*  
Goher Zayed, M.R.  
*1e Beveiligiger*  
Haeften, N. van  
*1e Beveiligiger*  
Hajhassan, A.A.A.  
*1e Beveiligiger*  
Haltman, J.F.  
*1e Beveiligiger*  
Hamer, V.L.  
*1e Beveiligiger*  
Hennes, A.M.A.  
*1e Beveiligiger*  
Hoes, M.J.M.  
*1e Beveiligiger*  
Hoff, R.J.S.N.  
*1e Beveiligiger*  
Iorio, B.J.  
*1e Beveiligiger*  
Kan, R.R. van  
*1e Beveiligiger*  
Kervel, S. van  
*1e Beveiligiger*  
Kiliç, M.  
*1e Beveiligiger*  
Kruiswijk, A.  
*1e Beveiligiger*  
Lanoi, P.A. de  
*1e Beveiligiger*  
Liaghat, A.  
*1e Beveiligiger*  
Menshov, S.N.  
*1e Beveiligiger*  
Molina, O.M.  
*1e Beveiligiger*  
Munroe, A.A.  
*1e Beveiligiger*  
Naegele, C.J.  
*1e Beveiligiger*  
Nijs, S. de  
*1e Beveiligiger*  
Okundaye, M.  
*1e Beveiligiger*  
Peerdeman, R.  
*1e Beveiligiger*  
Pherai, P.S.  
*1e Beveiligiger*  
Plug, M.  
*1e Beveiligiger*

Reijnier, C.  
*1e Beveiligder*  
Robben, E.R.A.  
*1e Beveiligder*  
Ruit, E.M. van de  
*1e Beveiligder*  
Sadiq, H.J.  
*1e Beveiligder*  
Safi, J.  
*1e Beveiligder*  
Salih, S.  
*1e Beveiligder*  
Staals, M.Y.H.  
*1e Beveiligder*  
Tennekes, F.M.L.  
*1e Beveiligder*  
Top, M.  
*1e Beveiligder*  
Verhoeff, P.J.C.  
*1e Beveiligder*  
Zambak, O.  
*1e Beveiligder*  
Zheng, X.C.  
*1e Beveiligder*  
Zonneveld, J.G.M.  
*1e Beveiligder*  
Zwan, J.J. van der  
*1e Beveiligder*  
Vries, J. de  
*Beveiligder*  
Pijper, P.W.  
*Instructeur*

**Vrijwilligers per 31 december 2012**

Andriesse, M.  
Assem, F. van  
Bakarbessy, M.  
Bekkering, N.  
Bergmann, M.  
Bosch, L. van den  
Braak, F. van den  
Chavez, A.  
Cowan, A.  
Damen, M.  
Dekkers-Persoon, C.H.  
Dijck, N. van  
Ferretti, R.  
Fulpen, M.M. van  
Ghering, D.  
Haas, C. de  
Harmsen, A.  
Horstmeier, A.  
Josephus Jitta, K.  
Klopper, A.  
Koolen, A.  
Krijger, F. de  
Lenning, A. van  
Lintjes, E.  
Loedeman, V.  
Londen, S. van  
Mazure, R.  
Meesterburrie, J.  
Mesman, P.  
Muller, C.H.  
Nieuwstraten, K.  
Nolte, B.  
Noordijk, A.  
Oudbroekhuizen, J.A. van  
Peeters, M.  
Postma, N.  
Schaagen, E. van  
Schaap, N.  
Schaik, Y.L. van  
Scholten, S.  
Schrader, C.  
Smit, R.  
Straten, A. van  
Stuivenburg, R.  
Tak, L.  
Tilmans, L.  
Timmer, F.  
Timmermans, W.  
Tol, I. van  
Tordoir-Braat, W.  
Vieveen, N.  
Vries, B. de  
Waard-Pouw, G. van  
Weerd, Y. de  
Whitfield, L.  
Wubben, A.  
Zegers, C.  
Zwart, J.

**Nevenactiviteiten****Marc Bongaarts***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuursfunctie in de sectie Behoud & Beheer van Restauratoren Nederland  
Lid van het Hoofdbestuur van Restauratoren Nederland

*Overige:*

Gastdocent aan de Reinwardt Academie (Museologie)  
Gastdocent aan de Universiteit van Amsterdam (Conservering & Restauratie)

**Marjan Boot***Lezingen:*

Lezing 'De afdeling Vormgeving: De totstandkoming', Collection Close-up, Stedelijk Museum Amsterdam, 6 december  
Lezing '1974 – nu: bijna vier decennia bemoeienis met vormgeving', Stichting Designgeschiedenis Nederland Amsterdam, 21 december

**Jelle Bouwhuis***Publicaties:*

'What is a "Postcolonial Exhibition"?', *SAVVY Art.Contemporary.African* (Berlin), nr. 4 (2012), p.72-80  
'Kudzanai Chiurai', *Metropolis M*, XXXIII (augustus/september 2012), nr. 4, p.60-65; 108-109  
'The Global Turn and the Stedelijk Museum', in *Changing Perspectives: Dealing with Globalisation in the Presentation and Collection of Contemporary Art* (red. Mariska ter Horst), KIT Publishers, 2012, p. 154-162

*Lezingen:*

Lezing 'Curatorial Projects', Kwame Nkumrah University of Science and Technology, Kumasi, Ghana, 22 november  
Lezing 'The "Global Turn" and the Stedelijk Museum, Symposium "What is a "Post-Colonial Exhibition"?", De Nieuwe Liefde, 24 mei

*Overige:*

Gastdocent Professional Practice, Master Artistic Research, Den Haag, 21 juni  
Kunstenaresgesprek 'Sound Spill' met Thom O'Nions, Torsten Lauschman en Richard Sides, Galerie West, Den Haag, 8 januari  
Lid referentiegroep actualisering beroepsprofielen beeldende kunst, Mondriaan Fonds, april/mei

**Leontine Coelewij***Bestuurs- en adviesfunctie:*

Voorzitter van de Commissie Buitenland Ateliers, Mondriaan Fonds

**Nicole Delissen***Bestuurs- en adviesfunctie:*

Bestuurslid Stichting Museumplaats

**Helen Fokkens**

Galeriehouder Multimedia design Gallery Fermate  
Freelance workshopdocent Stichting Scratchweb  
Freelance host & productie bij Waag Society



**Hendrik Folkerts***Publicaties:*

redacteur, samen met Ann Demeester en Edna van Duyn, *The Shadowfiles: Curatorial Education*, Amsterdam, De Appel arts centre, 2012

"With Regards to Our Knowledge of the Future: An Interview with Patrizio di Massimo," in: Patrizio di Massimo, *Una Turandiade Buziana*, Londen: Koenig Books, 2012, pp. 83-93

"Lygia Pape: *Magnetized Space*," in: *Metropolis M*, jaargang 33, nr. 2, maart/april 2012m p. 91

*Lezingen:*

Diverse presentaties bij Public Program, Stedelijk Museum Amsterdam

"A New Mode of Curating", Center for Curatorial Studies at Bard College (CCS Bard), 5 november

"The Expanded Institution: the Example of The Temporary Stedelijk", De Appel arts centre, 31 oktober

*Overig:*

Curatorenprijs VBCN OPEN 2012/2013 (samen met freelance curator Claire van Els): tentoonstelling en performanceserie *time deposits*. Met kunstenaars Marie Reinert en Mounira al Solh (uitvoering mei-juni 2013, De Nederlandsche Bank, Amsterdam en Ministerie van Buitenlandse Zaken, Den Haag)

**Carolien Glazenburg***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuurslid Amsterdams Grafisch Atelier

Lid Comité Scientifique du Centre International du Graphisme Chaumont

*Publicaties:*

"Great design requires great patrons", in *Graphic Happiness, 100 Years of Graphic Design*, 2012

*Lezingen en presentaties:*

Lezing 'Grafisch geluk', symposium, Hoge School der Kunsten, Utrecht, 19 januari  
Verrichting opening tentoonstelling Wim Crouwel, Gerrit Noordzijprijs, Koninklijke Academie Den Haag, 9 maart

Lezing 'De presentatie vormgeving bij heropening, met nadruk op de grafische vormgeving', Hoge School der Kunsten, Utrecht, 15 november

Lezing 'The design collection presentation at the Stedelijk Museum' voor Design Academy studenten, Stedelijk Museum, 21 november (met Ingeborg de Roode)

Lezing 'De presentatie vormgeving bij heropening', Advocatenkantoor Blaisse, Amsterdam, 29 november

Lezing over de collectie grafisch ontwerp, designcursus Stedelijk Museum Amsterdam, 7 december

Lezing 'De presentatie Vormgeving bij heropening', academie Sint Joost, Breda

Lezing 'De presentatie vormgeving bij heropening, met nadruk op de grafische vormgeving', Koninklijke Academie voor beeldende kunsten, Den Haag

**Ann Goldstein***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuurslid International Committee for Museums and Collections of Modern Art (CIMAM)

Bestuurslid Fellows Forum of The Felix Gonzalez-Torres Foundation, New York

Bestuurslid adviescommissie Panza Collection Initiative, Guggenheim Museum, New York

Bestuurslid van de selectiecommissie en Tutor, de Appel Curatorial Programme, Amsterdam

*Overig:*

CCS Bard Award voor Curatorial Excellence, 4 april, New York

**Rixt Hulshoff Pol***Bestuursfunctie:*

Penningmeester Nederlandse Museumvereniging, sectie Publiek en Presentatie

*Publicatie:*

Stedelijk in de pocket. Rixt Hulshoff Pol & Marie Baarspul.

Stedelijk Museum Amsterdam, 2012 (Engelse versie: Stedelijk in the Pocket)

*Presentaties, workshops & lezingen:*

*Peer Education 2.0.* Presentatie tijdens dag voor cultuureducatie Vlaanderen, Antwerpen, 24 januari

*Jongeren als curatoren?* Presentatie tijdens symposium Young Curators NL, Nijmegen, 28 februari

*Samenwerken met jongeren.* Workshop tijdens de dag voor Cultuureducatie, Koninklijk Instituut voor de Tropen, Amsterdam, 7 juni

*What is...? Education @ the reopened Stedelijk Museum.* Seminar tijdens Worlds Together, conferentie over innovatie in educatie, Tate Modern, Londen, 7 september

*Gastvrijheid en publieksgerichtheid: voor en achter de schermen.* Workshop samen met René Malherbe en Lisette Rehm van het Stedelijk Museum, Museumcongres, Maastricht, 5 oktober

*Altermoderne kunsteducatie in musea,* Academie voor Bouwkunst, Amsterdam, deelsessie i.s.m. Van Abbemuseum. 24 november

*ARTtube on stage. Stedelijk en video.* Podiuminterview in de Brakke Grond, Amsterdam, 11 december

**Nicole Kuppens***Bestuur- en adviesfunctie:*

Bestuurslid Stichting Hortus Botanicus Amsterdam

**Monica Marchesi***Publicatie:*

'Photographs & Preservation. How to Save Photographic Artworks for the Future?' in: *Au Courant*, verenigingsblad van Restauratoren Nederland, mei 2012, pp. 7-8

*Overige:*

Presentatie van het onderzoeksproject 'Photographs & Preservation' in het kader van het NWO programma 'Science4Arts' als onderdeel op een SBMK-dag, SMART Project Space, Amsterdam, 8 november

**Martijn van Nieuwenhuyzen***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuurslid Fundament Foundation, kunst in de openbare ruimte, Tilburg

Lid redactieraad *Museumtijdschrift*, Amsterdam

*Publicaties:*

Essay 'Van idee veranderen zo vaak als je van overhemd verandert', samen met Jan van Adrichem voor de publicatie 'René Daniëls. De woorden staan niet op hun juiste plaats', Rotterdam, NAI Uitgevers, 2012, pp. 149-150

*Overig:*

Gastcollege Master Kunstgeschiedenis, specialisatie 'Kunst, Markt en Connaissieurschap', Vrije Universiteit, Amsterdam, 22 november

Ontvangst diverse internationale curatoren bezoekersprogramma Mondriaan Fonds, Amsterdam

**Michiel Nijhoff***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Lid van de werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken Nederland  
Lid van Adamnet

*Overig:*

Lezing 'Het Stedelijk Museum en digitaal document management', De Nederlandse Bank, 13 september

**Ingeborg de Roode***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuurslid World Interiors Event, Amsterdam  
Lid adviesraad Tapio Wirkkala/Rut Bryk Foundation, Helsinki  
Comité van aanbeveling Dutch Design in het Huis van Oranje, Oranienbaum  
Voorzitter ModernismToday, Amsterdam  
Wetenschappelijke raad meubelcollectie TU Delft  
Lid adviesraad opleiding industriële vormgeving Hochschule für Technik und Wirtschaft (HTW), Berlijn

*Publicatie:*

Essay 'Oude ambachten en hedendaagse Nederlandse ontwerpers / Alte Handwerke und niederländische Designer der Gegenwart', 'Hester van Eeghen' en 'Hella Jongerius Tierschalen en Coloured Vases / Hella Jongerius' Tierschalen und Coloured Vases', in: tent.cat. *Dutch design in het huis van oranje*, Oranienbaum 2012, pp. 160-163  
'Marcel Wanders, Knotted Chair', in: *Architektur & Wohnen* (2012) 1, bijlage

*Lezingen en presentaties:*

Lezing 'The design collection presentation at the Stedelijk Museum', voor master studenten Design Academy, Stedelijk Museum Amsterdam, 4 oktober  
Lezing 'The design collection presentation at the Stedelijk Museum' voor studenten Design Academy, Stedelijk Museum Amsterdam, 21 november (samen met Carolien Glazenburg)  
Lezing 'De collectiepresentatie Vormgeving in het Stedelijk Museum', voor de Nederlandse Museumvereniging, Stedelijk Museum Amsterdam, 22 november  
Lezing 'Form follows function?', designcursus Stedelijk Museum Amsterdam, 30 november 2012  
Lezing 'De collectie vormgeving van het Stedelijk', voor een groep particulieren, Stedelijk Museum Amsterdam, 6 december  
Lezing 'Het modernisme in de collectie presentatie vormgeving', Collection Close Up, Stedelijk Museum Amsterdam, 6 december  
Lezing 'The design collection presentation at the Stedelijk Museum', Universiteit Leiden, 14 december

**Maurice Rummens***Publicaties:*

Jongkinds, vals en echt (blog Stedelijk Museum Journal)  
Titelraadsels: Kirchner en Ensor (blog Stedelijk Museum Journal)  
Elsworth Kelly, Black with White Bar II, 1971 (blog Stedelijk Museum Journal)

**Bart Rutten***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuurslid Stichting de Service Garage  
Bestuurslid bij Stichting de een minuten/the one minutes  
Bestuurslid bij Stichting De Kunstvlaai  
Bestuurslid Stichting Night of the Unexpected  
Lid stuurgroep Stichting Stichting Behoud Moderne Kunst  
Lid programma raad Nederlandse Museumvereniging, sectie kunstmusea

Bestuurslid Stichting Stansfield Hooykaas  
 Lid selectiecommissie kunst in de Noord-Zuidlijn  
 Lid selectiecommissie De Verbeelding, film projecten Filmfonds en Mondriaan Fonds  
 Mentor bij Cultuur en Ondernemen voor jonge curatoren

*Publicaties:*

Vierwekelijkse column in *Volkscrant Magazine*

*Lezingen:*

Lezing over het werk van Marijke van Warmerdam, Museum Boijmans van Beuningen, 22 januari  
 Discussie Stand van de Stad, 's-Hertogenbosch, moderator, 11 mei  
 Rietveld Uncut, moderator, 1 oktober  
 Openingspeech *Paraphrasing Babel*, Heerlen, 22 oktober  
 BKCC dag in de *Design Week* Eindhoven, moderator, 24 oktober  
 Lezing Stichting Art, Utrecht, 26 november

*Overige:*

Diverse optredens in het programma 4 Art, AVRO's Kunstuur  
 Adviseur MOTI, Breda t.b.v. *Beeld in de 21<sup>ste</sup> eeuw*  
 Gastdocentschap Design Academy, Eindhoven  
 Gastdocentschap Sandberg Instituut Amsterdam  
 Gastdocentschap ICTP, de Appel arts centre, Amsterdam  
 Gastdocentschap Universiteit van Amsterdam  
 Voorzitter jury Illy Price, Art Rotterdam

**Margriet Schavemaker**

*Bestuurs- en adviesfuncties:*

Bestuurslid Metropolis M  
 Adviseur Prins Bernard Cultuurfonds, sectie kunst en musea  
 Adviseur Raad voor Cultuur Rotterdam  
 Adviseur Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, sectie vormgeving  
 Redacteur Amsterdam University Press. serie MediaMatters  
 Adviseur Mediafonds, e-cultuur

*Publicatie:*

'Stilte en dialoog: Taal en beeld in de publieke ruimte', Harings, J. (ed.),  
*Uitgeschreven ruimte. Kunst en literatuur in het publieke domein*, Tilburg: BKCC,  
 2012, pp. 6-11

*Lezingen:*

'Past Meets Future: Re-opening the Stedelijk Museum in Amsterdam', Ludwig Museum Budapest/Agency for Contemporary Art Exchange, 3 oktober

*Overige:*

Organisator en moderator, *Future Museum*, lezingenavond met dr. Iwona Blazwick and prof. dr. Hans Belting in het kader van *Facing Forward. Art and Theory from a Future Perspective*, Lutherse Kerk Amsterdam, 8 maart  
 Moderator boekpresentatie '*During the Exhibition the Gallery Will Be Closed*': debat met prof. dr. Bart Verschaffel (Universiteit Gent) en dr. Camiel van Winkel, Wiels, Brussel, 13 april  
 Presentator/moderator i.s.m. prof. dr. Rita Raley, *Poëzie op het scherm*, presentatie georganiseerd door Stimuleringsfonds voor Architectuur, Vormgeving en E-Cultuur, het Fonds voor de literatuur en het Stedelijk Museum, Trouwgebouw, 17 mei  
 Presentator/moderator i.s.m.. Hendrik Folkerts, *Future's Future*, Pecha Kucha lezingenavond in het kader van *Facing Forward. Art and Theory from a Future Perspective*, Lutherse Kerk Amsterdam, 31 mei 2012

Organisator en begeleider workshop i.s.m. Ronald Lenz, *What is the Potential for Using Augmented Reality Within Collections?*, workshop in het kader van Worlds Together conferentie, Tate Modern, Londen, 7 september  
Visiting ACAX curator Ludwig Museum Budapest

### **Feroza Verberne**

#### *Bestuurs- en adviesfuncties:*

Coördinator Nationaal Projectgroep Collectie Noodplan, Nederlandse Museumvereniging  
Assistentcoördinator werkgroep Preventive Conservation, ICOM-CC  
Voting member ICOM-CC

Lid Restauratoren Nederland

Lid International Institute of Conservation (IIC)

Symposium over calamiteiten in culturele instellingen in Viborg, Denemarken, met (tijdelijke) publicatie van PowerPoint op de bijbehorende website, 14 en 15 mei

#### *Lezingen:*

Deelname symposium *Katastrofeberedskab for museer og museumsgenstande*, bij KEP Konservatorernes Efteruddannelsespulje, Denemarken. Gegeven lezingen: *Disaster is just a step away, working at being a step ahead* en *Disaster is just a step away, working at being two steps ahead*, 15 en 16 mei

### **Hripsimé Visser**

#### *Bestuurs- en adviesfuncties:*

Lid adviescommissie Nederlands Fotomuseum Rotterdam  
Bestuurslid Nederlands Fotogenootschap  
Bestuurslid Stichting Philip Mechanicus

#### *Lezingen:*

Lezing over collectie Stedelijk Museum in I.C.A., Yerevan, Armenië, 19 juni  
Lezing over collectie Stedelijk Museum voor masterstudenten Photographic Studies, Universiteit Leiden, 5 december

### **Sandra Weerdenburg**

#### *Bestuurs- en adviesfuncties:*

Lid klankbordgroep opleiding Conservering en Restauratie, specialisatie Moderne Kunst, Universiteit van Amsterdam,  
Lid 'Balans', overleggroep conserveringsproblematiek Nederlandse collecties, Stichting Behoud Moderne Kunst

#### *Publicaties:*

Weerdenburg, S., Beerkens, L., 'André Volten, at the Interface Between Surface and Space' in: *The Artist Interview. For Conservation and Presentation of Contemporary Art. Guidelines and Practice*, ed. L. Beerkens et al., Jap Sam Books, Heijningen 2012, pp. 131-137

#### *Overige:*

Mede-projectleider (namens het Stedelijk Museum), samen met Prof. Dr. C.J.M. Zijlmans (Universiteit Leiden, Faculteit voor Geesteswetenschappen) van het project 'Photographs & Preservation. How to save photographic works of art for the future?', in het kader van het Science4Arts project van NWO (Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek): een groot, 4-jarig multidisciplinair project naar onderzoek en conservering van kunstwerken

**Louise Wijnberg***Bestuurs- en adviesfuncties:*

Lid klankbordgroep opleiding Conservering en Restauratie, specialisatie Schilderkunst, Universiteit van Amsterdam

*Publicaties:*

V. Blok, E. Bracht, L. Wijnberg, *Mondrian in the Stedelijk Museum Amsterdam: Research and Conservation of five early abstract paintings*, In: Zeitschrift für Technologie und Konservierung (ZKK), 25 Jahrgang 2011 heft 2, Worms am Rhein, uitgebracht 2012, p187- 222

*Lezingen, workshops:*

*Thread Mending Workshop*, studenten Universiteit van Amsterdam, eerstejaars Post Initieel (P.I.), Maastricht, 4 en 5 juni

**Raad van Toezicht**

**Yoeri Albrecht** (afgetreden per 4 oktober 2012)  
Algemeen directeur De Balie, Amsterdam

*Nevenfuncties:*

Voorzitter Bestuur Vereniging Veronica  
Voorzitter Commissie van Bijstand van de Veerstichting, Leiden  
Lid van de Raad van Advies Rijksmuseum van Oudheden, Leiden  
Lid van de Raad van Advies van Humanity in Action

**Jacobina Brinkman RA, penningmeester** (afgetreden per 4 oktober 2012)  
Partner PwC

*Nevenfuncties:*

Lid Raad van Toezicht Fonds Podiumkunsten  
Lid Raad van Toezicht Cultureel Jongerenpaspoort

**Cees de Bruin** (benoemd tot lid Raad van Toezicht per 12 oktober 2012)  
President-directeur Indofin Group

*Nevenfuncties:*

Penningmeester Trustfonds Rijksakademie Amsterdam  
Lid Raad van Commissarissen Stadion Feijenoord N.V.  
Lid Raad van Commissarissen IHC Merwede Holding B.V.  
Voorzitter Raad van Commissarissen DPW Van Stolk Holding B.V.  
Bestuurder Stichting Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen  
President Gecommitteerde Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen  
President Commissaris Aanwassen onder Fijnaart  
Voorzitter Stichting Trustfonds C.H.I.O. Rotterdam  
Bestuurslid Stichting Hippische Alliantie Rotterdam  
Lid Raad van Advies C.H.I.O. Rotterdam  
Lid Raad van Advies Gramcar Shipping Ltd  
Lid Raad van Advies SCF Partners (USA)  
Trustee National Humanities Center Raleigh (USA)

**Rob Defares**

Algemeen directeur IMC B.V.

*Nevenfuncties:*

Lid Raad van Toezicht Rijksakademie Amsterdam  
Voorzitter Raad van Bestuur IMC Weekendschool  
Bestuurslid Association Proprietary Traders

**Marry de Gaay Fortman**

Advocaat en Partner Houthoff Buruma Amsterdam

*Nevenfuncties:*

Commissaris VGZ  
Commissaris Royal HaskoningDHV  
Voorzitter Raad van Toezicht AMREF Flying Doctors  
Lid Raad van Toezicht Nederlands Danstheater  
Lid Raad van Toezicht Museum Paleis Het Loo

**Mariá Hlavajová** (afgetreden per 4 oktober 2012)  
Cultuurwetenschapper en curator  
Artistiek directeur BAK, basis voor actuele kunst, Utrecht

*Nevenfuncties:*

Lid Commissie Kunst & Cultuur (Member of Arts & Culture Board), Open Society Foundation  
Bestuurslid (Member of Board) De Zaak Nu

**Guusje ter Horst**

*Nevenfuncties:*

Lid Eerste Kamer  
Voorzitter Raad van Toezicht Instituut voor Beeld en Geluid  
Lid Raad van Commissarissen Shell Nederland  
Lid Raad van Commissarissen Woningstichting De Key  
Voorzitter Longalliantie Nederland

**Prins Constantijn van Oranje**

Deputy head of Cabinet of Vice President Neelie Kroes of the European Commission

*Nevenfuncties:*

Voorzitter Stichting 'The Hague Process on Refugees and Migration'  
Lid 'Club of The Hague'  
Voorzitter Prins Bernhard Natuur Fonds  
Erevoorzitter Prins Claus Fonds  
Beschermer Stichting Nationaal Muziekinstrumenten Fonds  
Beschermer World Press Photo  
Beschermer Stichting Studiefonds Oskar Back

**Alexander Ribbink, voorzitter**

Partner Prime Technology Ventures

*Nevenfuncties:*

Bestuurslid Het Amsterdams Lyceum  
Bestuurslid Vrienden Amsterdamse Montessori School  
Bestuurslid Turing Foundation  
Bestuurslid Ribbink-Van den Hoek Family Foundation  
Commissaris Koninklijke Tichelaar, Makkum

**Willem de Rooij**

Beeldend kunstenaar

*Nevenfuncties:*

Professor of Fine Arts Staatliche Hochschule für Bildende Künste, Städelschule, Frankfurt am Main  
Tutor aan De Ateliers, Amsterdam



**Colofon**

Productie en eindredactie  
Stedelijk Museum, afdeling Marketing en Communicatie  
Marie-José Raven  
Maaïke Staffhorst, freelance

Vertaling  
Holden Translations, Amsterdam

Redactie Engelse tekst:  
Carolyn Gray Anderson

© Stedelijk Museum, Amsterdam 2013